PITIGRILLI
COCAINA
ROMAN
Traducere de J. LEONAR ŞI N. TRIPCOVICI
EDITURA TENZI

În internatul călugărilor Barnabiţi, învăţase să servească la liturghie, să vorbească latineşte şi să jure fals. Trei lucruri care poţi avea nevoie dintr-o clipă într-alta. Dar, ieşind din internat, le uită pe toate trei.

A studiat medicina câţiva ani; dar la examenul de patologie chirurgicală profesorul îi zise:

— Nu pot să-ţi permit să dai examenul cu monoclul la ochi. Sau scoţi monoclul, sau nu dai examenul.

— Ei bine, nu dau examenul, răspunse Titu, sculându-se.

Şi renunţă la licenţă.

Mesteca bomboane de *chawing-gum**, pe care i le trimitea un unchi din America, drept avans asupra moştenirii, şi fuma ţigări proaste. Când îi plăcea o femeie, îi nota numele într-o agendă, pe o coloană în care figurau şi numele celor care îi plăcuseră înaintea ei; şi, îndată ce se plictisea de amanta în curs, cerceta lista: acum e rândul Lizetei. Şi se ducea la Lizeta.

— Acum e rândul tău: grăbeşte-te, căci Mariana îşi aşteaptă rândul.

Când întâlnea pe Mariana, îi zicea:

— Nu e încă rândul tău; după Lizeta, vii tu. Neavând mustăţi, se obişnuise să-şi răsucească sprâncenele.

— Pentru ce îţi răsuceşti mereu sprâncenele? îl întrebase o domnişoară.

— Fiecare, răspunse Titu, îşi răsuceşte perii pe care îi are după vârstă şi sex.

Domnişoara aceea îl crezu foarte spiritual şi-l iubi.

Domnişoara aceea era o vecină şi avea douăzeci de ani. Sunt lucruri care se întâmplă tuturor tinerilor, de ambele sexe, când au împlinit nousprezece şi n-au intrat încă în al douăzeci şi unulea an. Dar, când au trecut de vârsta aceea, se întorc şi o privesc cu regret, ca pe o eră

fabuloasă de care nu s-au bucurat îndeajuns.

Se numea Magdalena şi, frecventa o şcoală de stenodactilografie, era fată cinstită. Mama, când mergeau duminica la plimbare, părea că apără cu pieptul ei virginitatea de douăzeci de ani a fiicei sale; tatăl, unul dintre acei oameni de modă veche care mai socotesc în galbeni şi creiţari, o aştepta în fiecare seară cu ţigara de foi, stinsă, între buze, cu ochelarii pe frunte, şi dacă întârzia zece minute, începea un rechizitoriu împotriva bietei fete, spintecând aerul cu centenarul ceasornic «C. F. Regulator».

El ştia foarte bine că fetele încep cu întârzieri de zece minute şi sfârşesc cu întârzieri de cincisprezece zile şi chiar mai mult. Toată morala sexuală nu tinde, de fapt, decât la înlăturarea – pentru fete – a întârzierilor.

Principiile morale ale tatălui şi ale mamei erau inflexibile. Într-o zi, Magdalena fu văzută sărutându-se cu Titu, studentul în medicină şi vecinul de la parter, şi din voinicul piept al mamei izbucniră şi se răspândiră, răsunând pe scară, cele mai pitoreşti înjurături pe care le putea oferi zoologia comparată; apoi trecu la termenii medico-legali (degenerat, iresponsabil satir); şi când epuiză repertoriul şi plămânii, apucă fata de un braţ şi o îmbrânci în casă. În ziua următoare, Magdalena intră într-un institut de corecţie pentru fete căzute sau în pericol de a cădea; aci rămase zece luni, până la majorat, fiindcă mama, săracă, dar cinstită, şi tatăl, sărac, dar incenzurabil, nu puteau permite ca fata să apuce pe un drum greşit.

În institui de corecţie, contactul cu colegele pervertite era neutralizat de vizita zilnică a unor doamne aristocrate, care trebuiau să arate pensionarelor pajiştele parfumate ale virtuţii, cu vorba, cu prezenţa şi cu pilda. Dar doamnele acelea uscate şi mustăcioase, fără mamele şi fără ovare, produceau binefăcătorul rezultat de a alarma pe bietele fete şi de a orienta fantezia lor îndoielnică spre plăcerile viciului. E o eroare capitală a se încredinţa unor femei urâte şi respingătoare caleidoscopul virtuţii.

Institutele de corecţie ar trebui să invite pe cele mai strălucitoare *cocote* să viziteze (bineînţeles în schimbul unei recompense competente), pe internate şi să le facă să creadă că au devenit atât de frumoase şi de atrăgătoare numai datorită modestiei şi castităţii.

Dimpotrivă, doamnele bătrâne, mustăcioase şi credincioase, din aristocraţie, ar putea fi întrebuinţate cu folos spre a arăta internelor dezastrele la care duc desfrânarea şi libertinajul.

Colegele mai vechi o învăţară pe Magdalena să cunoască toate artele galanteriei, de la avortul artificial până la aşa-numitul *entolage*. Făcu cursul teoretic-preparator al prostituţiei: şi când ieşi, spre a se reîntoarce la căminul părintesc, iertă scumpilor părinţi măsura corecţională şi excesivă pe care o luaseră împotriva ei (spre binele ei) cu un an mai înainte.

Părinţii, în schimb, îi iertară greşeala tinerească, dar îi explicară că cinstea lor nu se putea împăca niciodată cu vreo tranzacţie cu bunele moravuri.

Scurt timp de la întoarcerea sa, Magdalena se numea Maud, fiindcă devenise amanta unui mare industriaş şi a unui popă foarte bogat. Părinţii săi, săraci, dar cinstiţi, nu-i împiedicară cariera, cu atât mai mult cu cât mama era autorizată să se ducă în fiecare zi să ia veşti despre sănătatea lui Maud şi fărâmiturile din bucătărie.

Tatăl, zicând *nu, nu pot să primesc*, accepta însă biletele de bancă, se servea cu ţigările industriaşului şi vinurile popii, din mantaua căruia ştiuse să-şi croiască un minunat pardesiu pentru marile ocazii şi spre a face vizite scumpei fiice. Şi deoarece aceasta arunca ciorapii şi ghetele încă noi, tatăl se însărcina să le vândă, împărţind apoi câştigul în două părţi egale: una pentru sine şi alta pentru nevastă.

Titu, când află că Magdalena fusese închisă într-un institut de corecţie, se aruncă, din disperare, în tren şi, după optsprezece ore, sosi la Paris.

În buzunar avea puţine bilete de câte o sută şi nicio scrisoare de recomandare. Se duse imediat la un tipograf

şi comandă o sută de cărţi de vizită pe care i le execută în aceeaşi zi.

Doct. prof. Titu Arnaudi.

Doct. prof. Titu Arnaudi.

Doct. prof. Titu Arnaudi…

Citi toate cărţile de vizită, una câte una. Când ajunse Ia. ultima, era într-adevăr convins că e doctor şi profesor; spre a convinge pe alţii, trebuie, mai întâi de toate, să ne convingem pe noi înşine. Prima carte de vizită o trimise acelui pedant care îl împiedicase să-şi ia licenţa prin stupida pretenţie de a-şi scoate monoclul.

La ce servesc licenţele dacă o carte de vizită face cât o diplomă?

Pe asfaltul bulevardului, unde se plimba în prada melancolici primelor zile, privind în sus, ca şi când ar fi căutat punctul cel mai potrivit ca să se spânzure, întâlni un prieten de şcoală.

— Îmi aduc foarte bine aminte de tine. Învăţai datele istorice ca numerele de telefon; încoronarea lui Carol Magnul: opt zero zero; descoperirea Americii: patrusprezece nouă doi. De mult eşti aci? Unde mănânci?

— La *Dîners de Paris* – răspunse celălalt.

— Vino şi tu. E un local foarte bun.

— Te duci în toate zilele? întrebă Titu.

— În toate zilele…

— Trebuie să fii foarte constant, dacă te duci în toate zilele la acelaşi birt!

— Aş. E suficient să faci cum fac eu.

— Şi tu ce faci?

— Fac pe chelnerul.

Titu Arnaudi se duse să mănânce la *Dîners de Paris*.

— Cum poţi găsi o amantă în ţara asta? întrebă el pe prietenul chelner.

— Opreşti o femeie şi îi oferi un apetitiv: ea acceptă; îi oferi masă: ea nu refuză; îi oferi un loc în patul tău, şi, dacă nu are alte promisiuni, vine să se culce cu tine.

Ziua următoare, Titu se apropie de o domnişoară şi îi oferi un apetitiv, apoi o masă şi îi dădu în sfârşit întâlnire

pentru ziua următoare, în faţa unui teatru.

— Voi lua bilete.

— Luaţi-le.

— Veţi veni?

— Sigur că da.

— Adevărat?

— Fără glumă!

Domnişoara era frumoasă. Spusese că este *manechin* la o mare croitorie din cartierul Operei. Elegantă, vioaie, decorativă, avea toate înfăţişările amantei ideale. În străinătate nu poţi trăi fără amantă. Cine nu izbuteşte să-şi facă o amantă este silit să se repatrieze după o lună.

Aceea era femeia care teface să uiţi patria, să-ţi schimbi reşedinţa şi să-ţi renegi naţionalitatea.

De îndată ce un om singur soseşte într-o ţară străină, are imediat simţul dezolant al singurătăţii. Gândul se întoarce la peisajul, la străzile, la zidurile pe care le-a lăsat. Dar dacă întâlnim o femeie gata să se dea, ea constituie, imediat, pentru noi, o nouă lume, o nouă patrie, dragostea ei, sinceră sau simuiată, formează, în jurul nostru, un fel de capsulă protectoare. Este un fel de extrateritorialitate, un fel de drept de azil. Pentru emigrant, femeia este o bucată din ţara sa în ţară străină. Comisariatul emigrărilor ar trebui să înfiinţeze, la graniţe, un serviciu pentru distribuit femei emigranţilor singuratici.

Titu exultă. Îşi găsise femeia dorită şi avea s-o vadă ziua următoare. Cu acea certitudine în inimă, sau, mai bine zis, pe buze, începu să colinde Parisul, privind vitrinele. Parisul îi plăcea. Femeia e o prismă de cristal prin care trebuie să privim lumea ca s-o găsim frumoasă.

Trei zile mai târziu, chelnerul întrebă pe Titu:

— Ţi-ai găsit o amantă?

— Nici să nu-mi pomeneşti de ea! răspunse Titu. Pentru o femeie întâlnită la cafenea, luasem două bilete la *Pie qui chante*. Cu o jumătate de oră înainte de începerea spectacolului, mă postasem în faţa teatrului, ca s-o aştept, după cum fusese vorba. La nouă, domnişoara nu venise încă. Biletele mă costau cincizeci de franci, virgulă,

şaptezeci centime. Să intru singur? Locul gol de lângă mine mi-ar fi amărât spectacolul. Să nu mă duc? Biletele din buzunar mi-ar fi oprit circulaţia sângelui… Atunci mă postai la poarta teatrului, ca să prind pe cineva care nu avea încă bilete.

Un domn bătrân, cu nevastă şi binoclu, mi le plăteşte fără vorbă şi-mi întinde cinci franci mai mult: bacşiş. Mă luase drept un speculant.

Eu nu-i accept.

Bătrânul îşi închipuie că nu mă mulţumesc cu cinci franci şi-mi întinde zece. Atunci eu, în franţuzeasca proastă pe care o gargarisesc, îi refuz cu gestul magnific al lui Curius Dentatus respingând darurile samniţilor. Bătrânul îmi întinde douăzeci de franci scrâşnind din dantura falsă şi făcându-mă hoţ.

— Şi tu? întrebă prietenul chelner.

— Şi eu m-am simţit jignit.

— I-ai aruncat banii în nas?

— Ei aş? Dacă ar fi fost cinci sau zece! Dar douăzeci… I-am pus în buzunar.

— Bravo. Şi femeia?

— N-am mai văzut-o.

Dar de atunci, primele zile trecuseră şi Titu se aclimatizase. Femeia agăţată o clipă, îl făcuse să uite pe Magdalena. Şi acum, după ce o uitase, nici nu-şi mai amintea de ea. Stupid dar adevărat.

În inima noastră, femeile sunt ca nişte afişe lipite pe ziduri. Ca să-l ascunzi pe cel dintâi, lipeşti altul care îl acoperă în întregime. Poate, la început, când pasta este încă proaspătă şi hârtia încă umedă, se va vedea vag, prin transparenţă, culoarea primului. Dar, după puţin timp, nu mai rămâne nicio urmă. Apoi, când smulgi pe cel mai recent, se desprind amândouă, lăsând amintirea şi inima ta goale ca un zid.

În toate serile, chelnerul, de îndată ce era liber, ducea pe Titu să vadă Parisul.

— Colindând oraşul –, găseşti o ocupaţie, zicea chelnerul, şi nu adresându-te intermediarilor şi agenţiilor.

Dacă vrei să fii şi tu chelner, îţi găsesc imediat un post. Nu este o meserie grea. E de-ajuns să fii gentil cu clientul. Când eşti la bucătărie, poţi să scuipi în farfurie; dar farfuria trebuie prezentată cu un surâs şi cu o plecăciune respectuoasă. Orice muncitor simte nevoia, din când în când, să-şi dovedească lui însuşi că nu este un servitor sau, cel puţin, că are o superioritate oarecare asupra persoanei servite. Ultimul funcţionar dintr-un birou, supus unei ierarhii extrem de lungi, se răzbună asupra primului funcţionar supus lui; cel mai nenorocit dintre portari, spre a nu avea senzaţia că este cel mai umil între umili, maltratează pe rândaş; rândaşul înjură publicul. Cel mai jerpelit dintre oameni ocărăşte pe copilul care îi iese în cale; copilul bate câinele. Viaţa este o scară de laşităţi; avem nevoie să simţim că este cineva mai slab decât noi. Chelnerul scuipă în farfuria clientului ca să-şi creeze iluzia că-şi înjoseşte clientul care îl înjoseşte tutuindu-l şi lăsându-i bacşişul. Poate că ţie, încă îmbibat cu prejudecăţi, ţi se va părea respingător să serveşti; dar cu toţii servim. Serveşte şi preşedintele Curţii de Casaţie; serveşte şi marea curtezană care primeşte cinci mii de franci ca să lase să i se dezlege funduliţele cămăşii; serveşte şi omul de bursă care cu o singură convorbire la telefon face să-i intre în buzunar o jumătate de milion. Servesc şi medicul, şi artistul, şi arhiepiscopul… Vrei să vii cu mine? în câteva zile te învăţ să ţii opt farfurii într-o mână şi să repeţi numele a douăzeci şi cinci de mâncăruri, bineînţeles, gândindu-te la altceva.

Titu răspunse:

— Nu, mulţumesc. Când vreau să scuip, scuip pe jos.

Titu locuia într-un mic hotel din Montmartre, unde scara, ocupată pe jumătate de ascensorul cu aer comprimat, era atât de strâmtă încât, spre a duce bagajele la etajele de sus, trebuia să le ridice cu funii, din stradă, spre a le face să intre pe ferestre.

Era sătul de acel miros de săpun, tutun, năduşeală feminină, talpă militară, care se respiră în asemenea case.

Clădirea era atât de înaltă şi subţire, încât camerele

ultimelor etaje vibrau ca limbile unui aparat seismograf ic; era de ajuns ca cineva să înjure, în stradă, cu puţină violenţă, pentru ca patul lui Titu, la treizeci de metri deasupra solului, să se clatine.

Aproape în toate serile, poliţia făcea câte o razie şi vreo arestare în hotel. Clienţi stabili nu erau decât el şi un om misterios de vreo cincizeci de ani, invalid de un picior, pe care îl înlocuise cu unul de lemn, grosolan şi zgomotos. Acesta avea trăsăturile unui samsar de vite şi culoarea arsă a unui marinar. Nimeni nu ştia care-i era meseria. Proprietarul hotelului spunea: „Tot ceea ce ştiu este că la fiecare cinci zile îmi plăteşte cu mare punctualitate”.

În fiecare seară, la ore târzii, se auzea piciorul său urcând scările.

Toţi ceilalţi clienţi erau trecători, veneau doi câte doi şi plecau după o jumătate de oră. Titu se obişnuise să audă, «de patru sau cinci ori pe noapte, acelaşi zgomot; în cele două camere vecine se auzeau obişnuitele zgomote care însoţesc comerţul dragostei: o uşă care se deschide, lampa care se aprinde cu un zgomot sec, paşi prin cameră, o voce de bărbat, o voce de femeie, lampa care se stinge, zgomotul sărutărilor, respiraţia gâfâită, ritmată animalic, spălatul, voce de bărbat, voce de femeie, uşa care se închide, ca să se redeschidă, puţin mai târziu, şirul zgomotelor pe aceleaşi coordonate.

«Amorul – gyidea el, este mereu la fel. Amorul care se dăruieşte, are mereu aceleaşi cuvinte: amorul care se vinde, are mereu aceleaşi formule!

— De unde eşti?

— Din Toulouse.

— Cum te cheamă?

— Margot.

— De mult ai apucat pe calea asta?

— De un an.

— Nu eşti bolnavă?

— Vai, cum poţi să crezi…

— Atunci dezbracă-te.

În camera cealaltă, în partea opusă, un alt bărbat, cu

o altă femeie, ţine acelaşi discurs:

— Cum te cheamă?

— Louise.

— Pariziană?

— Lyoneză.

— De mult ai…

— Opt luni.

— Nu m-am culcat niciodată singură.

— Scoate-ţi cămaşa.

Camera sa avea uşi comune cu camerele vecine; curioşi necunoscuţi făcuseră, în uşi, găuri la toate înălţimile, pentru toate staturile; alte mâini le astupaseră cu bile de hârtie.

Vocile perechilor fortuite şi provizorii, spălăturile succesive, îl excitau atât de mult, în primele zile, încât îl făceau să petreacă ore îndelungate cu ochiul la observator, privind cu lăcomie în camera alăturată.

Însă spectacolul era mereu acelaşi.

Chiar şi formele cele mai vicioase, manevrele de contrabandă, figurile excepţionale, erau mereu aceleaşi. Fiecare bărbat credea că face ceva nou, ceva extravagant, şi, în fond, nu făcea decât o repetare a unui gest pe care altul îl făcuse, cu o jumătate de oră mai înainte, cu aceeaşi femeie sau cu alta, crezând, şi el, că aducea cine ştie ce noutate în ceremonia animalităţii.

Într-o seară, intrară un tânăr japonez şi o cocotă japoneză pe care o mai văzuse, cu câteva seri mai înainte, pe bulevarde.

Tânărul japonez şi tânăra compatrioată schimbară câteva fraze în timp ce bărbatul îşi scotea haina. Titu auzi frazele orientale, compuse din silabe aproape independente, sacadate, ca ţăcănitul unui aparat telegrafic. Bărbatul vorbea calm, probabil cu un surâs voalat pe buzele enigmatice.

— „Ce şi-or fi zicând?” – se gândi Titu. Şi îşi răspunse:

„El o întreabă dacă face pe «geisha» de mult timp, şi ea îi răspunde că numai de câteva luni, că, s-a născut la

Yokohama şi că se numeşte Haru sau primăvara, ori Ume, floare de cireş”.

Montmartre, această mamelă care are norocul de a adăposti creierul Franţei, după cum spuse Rodolphe Salis, tatăl ziarelor umoristice pariziene, Montmartre, sau, mai simplu.

«La Butte», acest deal dominat de «Moulin de la Galette», subliniat de bulevardele exterioare şi ţintuit de cele două mari piroane numite *Place Pigalle* şi *Place Clichy*, Montmartre, moderna Babilonie, Antiochia electrizată, micul Bagdad, visul noctambulismului cosmopolit, colţul strălucitor asurzitor, uimitor, spre care se îndreaptă visul tuturor blazaţilor din lumea întreagă, unde cele mai experte concesionare ale amorului vin să arunce batista chiar şi acelora care nu mai au ce să-şi sufle, Montmartre Sfinxul, Meduza venală a multor otrăvuri şi a multor filtre, atrage pe călător cu un miraj care întrece spaţiul. Comediile, cărţile, ziarele, suflă în toată lumea parfumul din Montmartre: parfum literar, teatral, ziaristic, căruia fiecare artist i-a adăugat molecula sa. Montmartre răspândeşte departe, în toate direcţiile, scânteierea cheliilor ilustre, decolteurilor ducale, giuvaierurilor regale, plastroar. celor princiare, dinţilor ascuţiţi ai devoratoarelor nesăturate. Fiecare dintre noi şi-a închipuit, de departe, un Montmartre fictiv, rezemat pe un postament compus din numele câtorva străzi, «moulins», «tabarins» şi «restaurants» nocturne.

Şi când sosim în Montmartre, simţim o deziluzie pe care nu întotdeauna îndrăznim s-o mărturisim, ca să nu avem aerul că suntem nişte ignoranţi. Însă, fiecare am spus, în taină; „Asta e tot?”

— Asta e tot? întrebă Titu Arnaudi pe prietenul chelner după ce vizitaseră localurile cele mai celebre şi mai caracteristice. – îţi mărturisesc că mi s-au părut mai interesante Cartierul Latin şi Montparnasse; aci, lumea se preface că se distrează; acolo, se preface că meditează; între unii şi ceilalţi prefer pe falşii contemplativi, fiindcă sunt mai puţin zgomotoşi.

Titu găsise o sursă de câştig.

— Ţi-am spus-o, îi răspunse prietenul chelner, când află noutatea, ţi-am mai spus că vei găsi câştigul colindând Parisul.

— Da, răspunse Titu, ai dreptate. Dar hoinărind prin Paris, am găsit câştigul la New York.

— Explică-mi şarada.

— Am un unchi în America…

— Cum? Există într-adevăr unchii din America?

— …director al unui mare ziar de dimineaţă, mi-a răspuns printr-o cablogramă că va publica, cu plăcere, articolele pe care i le-am oferit. Parte din dărnicia unchiului, parte datorită cursului avantajos al dolarului, am şanse să-mi formez un venit frumuşel. În primul articol voi vorbi despre cocaină şi cocainomani.

Şi chelnerul îl dusese în Monmartre, în căutarea tavernelor unde se întâlnesc adepţii captivantului *coco*.

— Aci? întrebă Titu, pe pragul cafenelei.

— Aci, îi răspunse prietenul, împingându-l. Cafeneaua avea o faţadă foarte tristă. În genere, cafenelele pariziene au un aspect trist: porţile şi ferestrele au prea puţină sticlă şi prea mult lemn. Şi puţina lumină care ar putea să intre, este reţinută, aproape toată, de marile inscripţii de email indicând numele băuturilor şi preţurile otrăvurilor.

Pe când treceau pragul, fură ajunşi de omul cu picioruţ de lemn.

— Acesta locuieşte în hotelul meu, zise Titu, şi nu se ştie ce meserie are.

— O meserie? răspunse prietenul.

— Un comerţ foarte rentabil. Vei vedea. Tot comerţul lui e în piciorul de lemn.

— O fi cerşetor.

— Aş!

— Un picior de lemn nu poate fi exploatat decât aşa.

— Crezi? îl exploatează cu mult mai bine. Dar nu te grăbi: te vei convinge în curând.

Patronul localului sta după tejghea şi servea bere

unui grup de şoferi de taximetre mirosind a tutun prost şi a impermeabil umed. În spatele lui, pe rafturi de sticlă, scânteiau vesel sticlele de lichior, unite cu ghirlande de steguleţe, pe care oglinda de pe perete le reflecta, dublate, pe oglinda de pe peretele din faţă.

Pe zinc, un vas mare, sferic, adăpostea mişcările flexibile ale câtorva peştişori roşii, bolnavi de *spleen*: reverberaţiile razelor de lumină şi concurenţa luminii naturale cu cea artificială îi făceau să pară nişte balauri chinezeşti în miniatură.

— Sunt unii oameni, spuse Titu, bând un pahar de Porto, pe care o picătură de ploaie îi sileşte să stea în pat o lună de zile, pe când peştii, cu toate că-şi petrec viaţa în apă, n-au habar de reumatism.

Un râs metalic, strident, răsunător ca o tavă cu pahare care s-ar ciocni brusc.

— Treci dincolo, proasto! strigă patronul.

Şi fata cu ochiul sticlos şi cu faţa palidă se retrase doi sau trei paşi, ca şi când ar fi fost lovită, şi trecu în dosul draperiilor roşii care ascundeau intrarea unei alte încăperi.

— *Pas de petradici*, adăugă patronul în argou; şi, înţelegând că Titu era străin, îi traduse: – *pas de bruit*.

— Vorbeşti cu mine?

— *A la môme*, specifică patronul, *à la poule*…

După ce şoferii ieşiră, prietenul lui Titu murmură câteva cuvinte patronului, care, drept răspuns, ridică draperiile înclinându-se umil:

— La dispoziţia dumneavoastră!

Titu şi prietenul trecură cum se intră în muzeele de reproduceri anatomice de ceară, numai pentru domni de la optsprezece ani în sus.

Intrarea lor fu primită cu oarecare neîncredere. O lumină murdară, gălbuie, cădea pe mesele acoperite cu postav verde, ca acelea care se întrebuinţează pentru jocuri de cărţi şi examene universitare. Camera nu era mare; un divan de jur-împrejur, opt mese, un pian, câteva ziare pătate de degete şi de lichioruri, o oglindă zgâriată

de vârfuri de diamant.

Titu examină mai întâi mediul; ar fi fost natural ca să observe mai întâi persoanele, dacă ar fi urmat imboldul normal al curiozităţii; procedă cu totul dimpotrivă, ca să nu inspire neîncredere, şi, ca să arate că este iniţiat în misterele alcaloidului, se aşează cu o mişcare degajată pe divan.

Şi luă un ziar.

Trei femei îl priveau cu un fel de bănuială şi murmurară câteva aprecieri, pe care Titu nu le auzi. Dar fata care, puţin mai înainte, comentase o frază a sa, cu un hohot zgomotos de râs, se întoarse spre celelalte şi proclamă arătând spre ¡noul venit:

— *Pas bête le type*.

Titu examină femeile una câte una; toate purtau fuste bine tăiate şi de stofă fină, dar neîngrijite: *organdi*-ul alb îngălbenise, garniturile de piele erau plesnite, mătasea tăiată, cordonul răsucit, şi ghetele, nu roase, dar deformate de umbletul neîngrijit; una avea gâtul murdar şi unghiile prezentau un contrast respingător între emailul trandafiriu şi murdăria neagră.

Femeile, una lângă alta, lipite, cum dorm păsările în colivii înghemuite să se încălzească, îşi rezemau picioarele pe bara metalică, orizontală, a mesei; una dintre ele îşi pusese tocurile pe scaun, îndoind picioarele de-a lungul pulpelor, ca un briceag de marinar, închis, şi apăsa bărbia pe genunchi. Toate aveau cevasticols în privire; buzele anemice, puternic fardate cu miniu, îşi trăiau viaţa artificială pe chipul palid.

Acele patru femei tăcute (sau amuţite de intrarea celor doi necunoscuţi?) păreau că aşteaptă condamnarea pe care ar fi trebuit s-o pronunţie împotriva lor o Curte nevăzută, dar care trebuia să apară în orice clipă, dintre perdelele uşii; privirea uneia dintre ele, cea mai puţin adormită, se întorcea, într-adevăr, în discuţia aceea, dinspre care, însă, nu intra nimeni.

Sub oglinda mare, doi bărbaţi slabi jucau, mecanic, zaruri, cu indiferenţa plictisită a funcţionarilor bătrâni,

salariaţi nu pentru lucrul pe care îl fac, ci pentru timpul pe care îl pierd în biroul prăfuit. Unul dintre ei avea gulerul hainei ridicat deasupra unui fular care înlocuia gulerul şi cravata lipsă. Titu vedea numai umerii şi ceafa celuilalt jucător; ceafa era acoperită de şuviţe de păr neîngrijit, care se încrucişau, la mijloc, formând un fel de codiţă. La o mişcare pe care o făcu omul, Titu îi văzu faţa. Era una din acele feţe care se văd numai în zilele de grevă generală. O faţă lungă, slabă, aproape roasă; era un fel de schelet, ca acele capete de bou, descărnate, pe care arhitecţii le numesc bucranii.

Fata care vorbise se sculă şi se duse să spună ceva unuia dintre jucători; aplecându-se ca să-i vorbească, îi mângâie faţa cu urechea, dar bărbatul continuă să joace, nemişcat. Atunci ea îi ridică haina şi îi scoase portţigaretul din buzunarul pantalonilor şi, înapoindu-se între prietenele ei, ridică un picior până la nivelul umerilor şi-l lăsă să cadă, cu un gest ştrengăresc, pe masă, provocând un zăngănit de pahare.

— Vă distrează? îl întrebă ea pe Titu, care până atunci nu vorbise, e puţină, foarte puţină veselie aci.

— Bag de seamă şi eu. La morgă e mai multă.

— Du-te, atunci, la morgă, răspunse fata, ofensată.

Dar omul care juca zaruri se întoarse şi zise:

— Christine!

Prietenul lui Titu spuse:

— Probabil că ne-au luat drept doi agenţi sau ceva asemănător.

Titu râse, şi se adresă femeii mai guralive:

— Prietenele dumitale şi domnul care joacă trebuie să-şi fi făcut o idee greşită despre noi. Am impresia că sunt, cu toţii, cam jenaţi. Dar noi nu suntem ceea ce credeţi. Eu sunt ziarist şi colegul meu la fel. Precum vedeţi, niciun pericol.

— Ziarişti? interveni una dintre femeile tăcute.

— Şi ce căutaţi aci?

— Ceea ce se face de obicei într-o cafenea.

— Şi de ce aţi preferat-o pe asta marilor cafenele de

pe bulevarde?

— Fiindcă aci pot găsi mai uşor ceea ce caut.

— Anume?

— *Coco*.

Jucătorii lăsară zarurile şi se apropiară de Titu. Unul dintre ei luă un scaun, se aşeză călare pe el, cu pieptul rezemat de spetează, şi, scoţând din buzunar o cutiuţă de argint o întinse, deschisă, lui Titu.

Cele patru femei se repeziră la el.

— Ah, canalie!

— Bădăran odios!

— Bestie!

— Egoist!

— Şi spunea că nu mai are deloc.

— Şi ne făcea să murim de dorul ei!

Una dintre ele întinse două degete, spre cutie, dar bărbatul o îndepărtă cu o lovitură dată cu repeziciune:

— Ţine-ţi laba acasă!

Femeile nu se liniştiră:

— Praful!

— Drogul!

— Coco!

Cu nările dilatate şi ochii aprinşi, se îngrămădeau avide spre cutiuţa cu praf alb, cu furia cu care naufragiaţii îşi dispută un colţ din şalupă.

Titu Arnaudi privi acel ansamblu de corpuri încolăcite de un singur dor, în jurul unei cutiuţe de metal, ca cele patru braţe ale unei meduze uriaşe ce s-ar fi înfăşurat pe o mică pradă misterioasă, care, dintr-o umilă substanţă farmaceutică se ridică la demnitatea simbolului. Titu privi, dar nu văzu decât mâini crispate, chinuite de durere, mâini cu degetele osoase, palide, descărnate, care se contractau, strângând pumnul până ce unghiile pătrundeau în cărnuri ca să înăbuşe un urlet sau să calmeze o dorinţă, să dea formă durerii sau să localizeze, în altă parte, martiriul.

Mâinile cocainomanilor nu pot fi uitate. Ele îşi trăiesc viaţa lor, o viaţă aparte, se pregătesc să moară înaintea

restu’ lui trupului, sunt mereu în preajma unei convulsium stăpânite cu greutate

Ochii animaţi de chinul aşteptării sau cerniţi de lipsa otrăvii, au oi lumină sinistră, agonizantă, muribundă, pe când năr de se diată monstruos, ca să aspire ipoteticile molecule de cocaină care ar putea să mai plutească în aer.

Mai înainte ca Titu să se fi putut servi, cele patru femei îşi afundajă degetele în cutie şi, cu un aer de cucernicie, se îndepărtară spre pereţi, după cum câinele care a furat un os se duce să-l roadă într-un colţişor îndepărtat.

Ducând praful preţios la nările dilatate, priveau din când în când în jurul lor cu neîncredere.

Omul avar până la nebunie, femeia avidă de giuvaierurr până la delir, nu-şi idolatrizează comorile cum îşi divinizează praful un cocainoman. Acea substanţă albă, strălucitoare, amăruie, este ceva sacru pentru el; o cheamă cu numele cele mai dulci; îi vorbeşte cum se vorbeşte unei amante pe care o recucerim după ce am crezut-o pierdută pentru totdeauna; cutiuţa cu otravă este sacră ca o moaşte sfântă, şi el o crede demnă de un altar, de un mic templu. O pune pe masă şi o priveşte, o cheamă, o mângâie, o sărută, o strânge la piept şi pe inimă.

Una dintre femei abia aspirase priza ei şi se repezi la bărbatul care i-o oferise şi, pe când el se pregătea să aspire rămăş tele din cutie, ea îi apucă repede mina şi aspiră cu putere praful cristalin.

Omul, cu o smucitură vie, se liberă şi aspiră voluptuosrestul. Atunci femeia îi luă capul între mâini (oh! degetele anemice încleştate ca nişte gheare pe părul acela negru!) şi, cu buzele umede, vibrante, palpitante, se aruncă pe gura lui şi îi linse cu lăcomie buza superioară, îi vârî cu patimă limba în nas spre a strânge cele câteva molecule de praf care se opriseră în nări.

— Mă sufoci! mugea omul cu capul dat pe spate „ţinându-se cu braţele întinse de spetează; vinele gâtului se umflaseră, osul ioid se urca şi cobora în mişcările neregulate ale contracţiilor deglutiţiunii.

Femeia părea o mică fiară care, mai înainte de a devora, savurează parfumul cărnii încă neatins; părea un vampit frumos; părea că buzele ei se lipeau de faţa omului în virtutea forţei aspirante şi pneumatice a gurii.

Când se dezlipi, ochii erau împăienjeniţi ca ochii unei pisici făreia se desfac, cu delicateţe, pleoapele în timpul somnului; şi în gura deschisă (buzele nu se uneau, ca şi când ar fi fost paralizate) dinţii râdeau, ca dinţii morţilor, pe masca mută.

Femeia se clătină şi se duse să se aşeze pe scaunul pianului, şi lăsă să-i cadă capul pe braţ şi braţul pe claviatură. Din instrumente ieşi o sonoritate distonantă.

Tânărul care se aşezase pe scaun şi oferise cocaina lui Titu, se sculă şi făcu câţiva paşi prin cameră. Haina neagră atârna pe umeri ca şi cum ar fi fost rezemată de speteaza unui scaun; picioarele erau strâmbe ca nişte cozi de cireşi, împreunate. Prietenul său, un tânăr blond, bolnăvicios şi spălăcit, luă loc pe scaun şi se adresă lui Titu:

— Aşa-i că fetele nu v-au lăsat să savuraţi bine priza? Sunt cu adevărat sălbatice. Regret că nu mai am ce să vă ofer, dar în curând trebuie să vie şchiopul.

— Şchiopul?

— Nu-l cunoşti?

— Cum de nu! interveni prietenul chelner. Ştii acela care stă în hotelul tău.

— Ei bine, el vine aci pe la ora asta. Nu iese niciodată mai înainte de cinci sau cinci şi jumătate. În unele calendare instructive scrie: «soarele răsare la 5, 45 27: soarele apune la 6, 9 12»... Eu cred că şchiopul consultă calendarul când iese în oraş. Îndată după apusul soarelui începe să colinde agale drumurile, cu aerul omului care nu are nicio treabă, umblând de-a lungul zidurilor; uneori se întâlneşte cu oamenii suspecţi, intră într-un bar sau într-un *bistrot*, sau, pur şi simplu, într-un gang, şi apoi ies două persoane care nu se cunosc, mai întâi una şi apoi alta.

— Dar, adineaori, şchiopul intrase în sala de alături.

— Ştiu. Dar nu avea încă drogul. Trebuia să se

întâlnească cu un student în farmacie. Va sosi peste puţin.

— Iată-l, anunţă omul cu picioare strâmbe.

Cele patru femei îi ieşiră înainte, fugind.

— Înapoi, şacalilor! ameninţă şchiopul.

— Calmaţi-vă, că de nu, nu scot nimic.

— Eu vreau cinci grame, şuieră o fată.

— Eu opt, gemu alta.

— Este îngrozitor, îngrozitor, îngrozitor, gemu alta.

— Mai întâi mie, mai întâi mie, căci ţi-am plătit de ieri.

Omul cu piciorul de lemn, mai înainte de a scoate marfa, etamină pe Titu şi zise, în semn de salutare:

— Oh! vecinul de la şaptezeci şi unu!

— V-aţi cunoscut la penitenciar? întrebă prietenul.

— E numărul camerei mele.

Una dintre femei puse mâna pe umărul omului în negru:

— Ai parale?

— N-am un ban, declară, hotărât, amantul.

— Cu atât mai rău, răspunse ea. – îmi voi cântări brăţara.

— Banii în mână! ordonă pe un ton glumeţ, dar autoritar şi hotărât, şchiopul.

— Mai întâi banii şi apoi paradisul.

Fata care ceruse cinci grame scoase din buzunar un bilet de cincizeci de franci.

— Dă-mi douăzeci şi cinci, restul.

— N-am mărunţi.

— Atunci dă-mi zece grame şi păstrează-ţi banii.

Negustorul puse banii în buzunarul pantalonului, şi scoase o cutiuţă de carton din nebănuitul depozit: piciorul de lemn.

— Ai crede că şi-a tăiat piciorul dinadins, zise Titu.

— Cât îmi dai pe brăţara asta de aur? întrebă femeia, întinzând-o.

— Este o imitaţie! răspunse şchiopul. Este aur de Napoli.

— Poate că eşti tu din Napoli, pungaşule! se răsti

femeia.

— Dacă vrei bani în loc de brăţară, îţi voi plăti mâine.

— Creditul se refuză, răspunse omul. Şi, întinzându-i lui Titu o cutiuţă, zise:

— Patru grame, douăzeci de franci.

Titu luă cutia, plăti şi citi: *L'Universelle idole*!

Apoi se adresă femeii care ar fi sacrificat brăţara.

— Îmi daţi voie? întrebă, oferindu-i cutiuţa.

— Pentru mine?

— V-o ofer.

Fata nu ezită şi apucă îndată cutia cu mâinile albe şi slabe, apoi luă mâna care i-o oferea şi o sărută cu frenezie.

— Ah, draga, scumpa, adorata mea dragă, paradisul vieţii mele, amorul şi lumina mea! gemu ea ridicând cutia la înălţimea frunţii, ca şi când ar fi îndeplinit un rit sacru. Cu un ac sfâşie banderola de hârtie lipită pe margine şi ridică încet, cu delicateţe, capacul.

Apoi se duse la o masă îndepărtată, îngenunche pe jos, puse cutia pe masă, scoase din poşetă o minusculă cutie de 1 – 8

baga şi o spatulă albă, asemănătoare celor întrebuinţate de farmacişti la punerea prafurilor în buline. Şi, cu o delicateţe nemărginită, oprindu-şi respiraţia, trecu praful dintr-o cutie într-alta. Când cutia de carton se goli, o răsturnă în palmă, ciocăni pe fund şi duse palma la nări, aspirând cu putere. Tot cu aceleaşi precauţii, scutură în sens orizontal cutia de baga spre a nivela praful.

Ca şi când ar fi fost radium, luă, cu o mie de precauţii, o priză şi o duse la nas. Pieptul, aspirând, se umflă şi ochii se închiseră languros; mai luă o priză, o împinse în nări, le astupă cu degetul, şi supuse puţinul care mai rămăsese între deget şi unghie.

Titu se lăudase, către omul slab, de marea sa dragoste pentru coco. Între oamenii vicioşi, ţi-e ruşine că nu eşti şi tu vicios. În închisori, cel ce trebuie să ispăşească o vină uşoară, o exagerează ca să nu fie mai prejos de ceilalţi. Titu. Arnaudi, deşi nu simţise niciodată mirosul acelui praf, jură că-i este indispensabil ca să poată

trăi.

Şi când femeia i-l întinse să se servească, se servi.

Prăfuleţul alb, pătrunzându-i în nas, îi dădu o senzaţie de aromă răcoritoare ca şi când i s-ar fi volatilizat în nări uleiuri-esenţe de thym şi camfor. Câteva fire de praf, pătrunzând în gât, îi dădură impresia unei arsuri şi îi lăsară un gust amar pe limbă.

— Încă!

Şi Titu mai luă o priză. Apoi tăcu. Se izola într-un fel de meditaţie. Ah, iată, iată, o senzaţie de frig în vârful nasului, o paralizie în mijlocul feţei; nasul e insensibil, nu mai există.

Omul cu piciorul-depozit continua să încaseze bani şi să scoată cutiuţe; celelalte femei aspirau, în tăcere; bărbaţii comandară absint şi răsturnară cutia întreagă într-un păhărel.

— De ce nu aspiraţi? întrebă prietenul lui Titu.

Cel întrebat răspunse dând capul pe spate ca să arate zgârciul nazal distrus de un ulcer.

— Coco? întrebă Titu.

— Da, răspunse tânărul.

— Întâi apare o cojiţă care se îngroşă mereu, până ajunge cum o vezi.

— Şi doctorii?

— Nu-i nimic de făcut!

— Cum se poate?

— Un singur mijloc: renunţarea la cocaină. Dar eu prefer să renunţ la zgârci.

Titu surâse.

Omul cu rana râse şi el. Râse frenetic, râse zgomotos. Titu, femeile, celălalt om, făcură cor.

Titu îşi pipăi, instructiv, nasul. I se părea că nu-l mai – are, dar că, în acelaşi timp, era foarte greu.

Vidul îi părea apăsător.

Şi râse iar.

Râseră şi ceilalţi.

— La revedere, domnilor, zise şchiopul, îndreptându-se spre uşă.

— Mai stai! strigă Titu, apucându-l de bastonul piciorului de lemn.

— Rămâi cu noi, să bei un pahar.

Negustorul se aşează lângă Titu, întinse piciorul de lemn sub masă şi îndoi pe cel sănătos.

— Câştigi mai mult aşa decât cerşind? întrebă tânărul galben şi slab.

— Da, recunoscu negustorul de otrăvuri, dar să nu crezi că cerşitul este o afacere proastă! Totul atârnă de vad. E drept că mişcă peste tot, dar sunt locuri unde merge mai straşnic. La uşile bordelurilor, de pildă, merge strună. Evident că nu tocmai atât de bine ca în faţa bisericilor, dar lotuşi e foarte bine. Pe stradă, pe bulevarde, la colţurile cafenelelor, trece lumea, cu procentul ei de şmecheri şi de proşti; pe treptele bisericilor, procentul este mai mare; aproape toţi sunt proşti; nouăzeci la sută. La biserică merg şi puşlamale, pot spune chiar majoritatea; dar, când intră sau ies din ea & a lui Dumnezeu, nu vor să pară răi, şi dau pomană.

Omul bău., puse paharul pe masă şi mulţumi. Când ajunse pe prag, o femeie mai cumpără o cutie.

— La revedere!

El specula efectul plecării sale. Într-adevăr, ca şi când ar fi dispărut salvatorul lor, celelalte femei îl înconjurară şi-i dădură alţi bani. Şi Titu mai cumpără o cutie, o deschise şi aspiră.

— La ce duce ziaristica! zise prietenul chelner.

— Ca să scrii studii asupra cocainomanilor, trebuie să te cocainizezi şi tu…

— Ce vrei? zise Titu.

— S-ar putea să mi se întâmple ceva şi mai rău. Pitagora, călăţorind printre egipteni, a fost nevoit să se circumcidă ca şi fje admis în misterele lor…

— La ce ziar scrii? îl întrebă, pe un ton confidenţial» omul palid.

— La un ziar din America, răspunse Titu, şi tu ce meserie ai?

— Niciuna, răspunse omul cu naturaleţe, lucrează.

Cliristine pentru mine. Dacă aş putea să lucrez fără multă oboseală, cum lucrează Christine, aş lucra şi eu. Dar cum nu pot…

Prietenul lui Titu nu putu să-şi ascundă mirarea de obrăznicia cu care îşi etala meseria de proxenet.

— Burghezul, spuse tipul arătând pe chelner, e mirat. Dar ce găseşte ciudat într-asta? Eu şi Christine lucram într-o fabrică unde erau cinci sute de femei. Toate erau destinate tuberculozei, sau, cel puţin, anemiei. Patronul fabricii le exploata. Eu, neputându-le scoate pe toate, am scos-o pe Christine. Acum o exploatez eu. Nu văd întrucât sunt mai de dispreţuit decât fabricantul care le exploatează pe toate. Cu atât mai mult cu cât munca pe care o facem acum este cu mult mai rentabilă, mai igienică şi mai puţin obositoare. Se zice că pătează conştiinţa. Dar ce importanţă are asta? De îndată ce nu murdăreşte mâinile…

— Cât e ceasul? întrebă Titu, voind să plece.

— N-am ceas. Omul a scurtat zilele inventând ceasornicul, şi anii, inventând calendarul; eu n-am, nici ceas, nici calendar.

— Calendarul meu e aci, zise Christine, făcând un gest impudic.

— Şi nu greşeşte niciodată, adăugă prietenul ei, râzând.

Titu se adresă prietenului, zicându-i în surdină:

— Primele lucruri pe care le distruge cocaina sunt voinţe şi pudoarea.

— Dar ce pudoare vrei să mai distrugă la asemenea femei? Sunt mai stricate decât femeile cinstite!

Articolul despre fanaticii cocainei avusese un succes răsunător. Directorul ziarului american, chiar înaintea apariţiei cronicii, trimisese lui Titu un mandat telegrafic de o mie de franci. O mie de franci cumpănea cu convingerea că este un mare ziarist. Cu această convingere în *epigastru* (în epigastru se localizează mândria, orgoliul şi încrederea exce – sivă), se urcă în automobil, se duse la murdarul hotel din Montmartre, plăti, îşi luă lucrurile şi

trase la Hotel Napoleon, în *Place Vendôme*, unul dintre hotelurile cele mai elegante ale Parisului, şi se instală la etajul al patrulea, într-o cămăruţă cu fereastra spre curte şi fără încălzire.

În aceeaşi după-amiază se prezentă directorului unui cotidian de mare tiraj: *L'Instant fuyant*.

Acesta era un om foarte elegant. Numai vechii profesori de gimnaziu nu pot să conceapă că poţi fi în acelaşi timp inteligent şi elegant. La degetul său scânteia un mare rubin ce părea un mic far. Părea unul dintre acele mici faruri pe care romancierii le compară cu rubinele mari.

— Da, cunosc pe unchiul dumneavoastră, îi zise directorul legănându-se în sens longitudinal şi transversal în fotoliul cu mişcare cardanică, cum e mişcarea pe care trebuie s-o aibă conştiinţa unui director de ziar ca să fie mereu dreaptă, în orice poziţie s-ar afla corabia politică.

— Şi dacă aveţi un temperament ziaristic ca al unchiului dumneavoastră, adăuga jucându-se cu tocul, veţi face o carieră strălucită. Dar în Italia unde aţi lucrat?

— La *Coniere della Sera*.

— Şi eraţi?…

— Prim-redactor.

— Sunteţi licenţiat?

— În drept şi medicină.

— Ce idei politice aveţi?

— Niciuna.

— Perfect. Ca să susţii cu putere de convingere o opinie, trebuie să n-ai niciuna. Dar dificultatea, adăugă directorul, vârând foarfecile într-un ziar englezesc, este, vedeţi dumneavoastră, că redacţia mea este completă, şi nu ştiu cu ce aş putea să vă însărcinez. În orice caz, îmi voi aduceaminte de dumneavoastră şi veţi fi chemat de îndată ce se va prezenta o ocazie. Unde locuiţi?

Titu, calculând efectul senzaţional al răspunsului, lăsă să cadă cuvintele cu solemnitate:

— La Hotel Napoleon.

Directorul, care se şi grăbise să sune ca să dea ordin

să fie însoţit până la poartă de aprod, şi luase tocul spre a nota adresa pe un carnet, puse tocul pe masă, expedia pe aprod şi propuse lui Titu:

— Vă angajez pentru o lună, cu o mie cinci sute de franci leafă. Mâine este zi-ntâi. Să începem de mâine. Venind la redacţie, să veniţi şi la mine; vă voi prezenta colegilor. La revedere.

Şi sună din nou.

Seara, Titu se duse din nou la cafaneaua ascunsă şi murdară. Revăzu femeile distruse, revăzu oamenii decăzuţi şi şchiopul suspect.

Şi din nou cumpără cocaină.

O priză, o bău amestecată cu absint. Simţi că ameţeşte, avu senzaţia tulbure că e dus acasă şi întins în pat.

Inima se calmase, dar fantezia începea să zboare. Creierul său era ca o serbare de carnaval într-un balamuc; ochi închişi vedeau întunericul; un întuneric albastru în care se aprindeau, explodau scântei reci. Fiecare dintre ele se împărţea în jumătate, şi din fiecare jumătate se formau altele, care se subîmpărţeau la rândul lor, prin cariocineză; una dintre aceste scântei se lărgi în filamente, palpită cu mişcări amiboide, acoperi tot câmpul său vizual, inundă tot întunericul. Ochii săi închişi se umplură cu lumină.

Şi în această lumină se desemnă un cerc mobil, elastic, care se transformă în pătrat, apoi în dreptunghi, apoi în paralelipiped: un paralelipiped negru, cu o latură, două laturi, trei laturi de aur; o carte: *Biblial*

„Geneza! Ce mai bufon e şi Dumnezeu, ce umorist straşnic e şi bunul Dumnezeu!…” – gândea Titu, în timp ce inima îi bătea tare, în piept, ca într-o armonică. „Ce mai bufon, ce mai umorist e şi bunul Dumnezeu!…

Dumnezeu a spus: să fie lumină să fie cerul să fie iarba să fie pomii să fie soarele să fie stelele când se stinge gazul să fie gazul când se sting stelele să fie reptilele să fie păsările să fie animalele domestice să fie animalele sălbatice pentru menajerii să fie omul bărbat să fie omul

femeie…

Şi, pe urmă, a sfătuit pe aceşti doi din urmă să facă copii, autorizându-i să domnească peste peştii mărilor, peste păsările aerului, peste animalele care umblă pe uscat. A fost de ajuns să spună să fie stelele, să fie crocodilii, să fie bibilicile, să fie şerpii cu clopoţei, să fie ornitorincul şi porcul mistreţ, pentru ca, în chip automat, aceste animale să lăsară în carne şi oase, la pronunţarea numelui lor.

Dacă e aşa, nu prea s-a obosit când a creat lumea.

Şi cu toate acestea, a şaptea zi a simţit nevoia să se odihnească.

Ce *farsor* mai e şi bunul Dumnezeu! Se prea poate să fi fabricat el toate bunătăţile, cum sunt apele ca să ude iarba, iarba ca să hrănească animalele, animalele ca să hrănească omul, femeia să fie întreţinută de bărbat, şarpele să-i plictisească pe amândoi, trufele pentru pus în pateuri, soarele ca să usuce rufele, stelele să lumineze pe poeţi, luna să servească de subiect canţonetelor napolitane. Dar, mi se pare ciudat că lucrurile acestea au răsărit din neant îndată ce au fost numite. Eu cred că Domnul ceresc era mare amator de jocuri de societate şi că pregătise totul mai înainte; că, fiind un bun scamator, trebuia să aibă pregătit gata cutiile cu două funduri şi paharele, şi că în cele şase zile ale turneului au creator a făcut pe matadorul, creând totul din nimic, ca să prostească pe burghezi.

Dar, în fond, totul era trucat.

Ca să dea omului viaţă, *i-a suflat în nări duhul vieţii*.

Nu cred că a făcut aceasta ca să-i dea viaţă ci ca să-i pună în gură câteva serii asortate de bacili. Într-adevăr, Adam a trăit numai 930 de ani, pe când ar fi putut, foarte bine, să trăiască mult mai mult.

Bunul Dumnezeu a început cu un gest magnific. Să creezi stele cu orbitele imense, soarele cu lumina eternă, nenumărate plante şi animale. Ce e drept, nu făcuse economie. Dar, ca să confecţioneze femeia, a avut zgârcenia să fure o coastă de la Adam.

Ce mai umorist, şi tatăl ceresc!

Ştia, din experienţă, că ori de câte ori citeşti: *fumatul oprit*, îţi vine pofta teribilă să fumezi. Căindu-se de darurile prea mari cu care îi înzestrase pe Adam şi pe soţia lui, vru să le ia înapoi fără să se facă de ruşine, şi apelă la şarpe, învăţându-l să facă acea abilă pungăşie (cu mărul), pe care o cunoaştem cu toţii.

Şarpele era în înţelegere cu Dumnezeu.

Totul era o maşinaţie iscusită.

Fructul acelui fruct a fost acesta: că ochii lui Adam şi Evei se deschiseră şi băgară de seamă că erau goi; de aceea îşi cusură un costum pe măsură din frunze de viţă. Dar cum puteau să bage de seamă că erau goi, dacă nu se văzuseră niciodată îmbrăcaţi?

Dimineaţa următoare. Domnul se duse să facă o vizită lui Adam, care, cavaler cum era, aruncă vina pe nevastă.

Domnul, cam laş, îi făcu să plătească scump mărul, inven1: înd durerile naşterii. Femeile care au uterul întors, pot deci să-i mulţumească lui Dumnezeu, deoarece ştiu că Domnul a spus atunci: vei naşte cu dureri; pământul va produce spini; tu vei mânca pâinea cu sudoarea frunţii tale şi cu aceea a iranzelarului tău, şi o vei plăti scump, deoarece cursul dolarului e urcat.

Apoi îi goni din Eden, pe pragul căruia puse un pichet de gardă, cu spadele de flăcări. Pe aceşti poliţişti i-a botezat Heruvimi. În fine, căsnicia lui Adam cu Eva a fost nenorocită, ca şi toate căsniciile făcute prin intermediari.

Dar ceea ce nu pot să sufăr e că bunul Dumnezeu face pe prostul. Este atotştiutor, aranjează cele mai proaste combinaţii, şi apoi se duce la Adam şi-l întreabă cu o ingenuitate ipocrită:

— Ce-ai făcut cu mărul?

Şi se duse la Ca în şi-l întreabă:

— Ce-ai făcut om fraie-tău?

Dacă aş fi fost în locul lui Cain, i-aş fi tras un pumn în ochi.

Ochiul lui Dumnezeu.

Ochiul lui Dumnezeu care vede tot… şi ştie tot. Şi poate ştie că am comis un sacrilegiu. Şi este chiar capabil să mă trăsnească.

Dar ce frig mi-e la picioare.

Totuşi, dacă ar trebui să mor acum, aş fi fericit… Să mă omor, nu. Dar să mor pe nesimţite, asta da. Ce minunat lucru e moartea! Cu adevărat fericite sunt numai cadavrele în descompunere; şi cu cât este mai înaintată descompunerea, cu atât sunt mai fericite. Dacă n-ar trebui să mor, aş vrea să rămâi, aci, inert ca un mineral, fără voinţă, fără iniţiative, fără răzvrătiri; să las ca totul să se mişte, cum vrea, în jurul meu; să las ca totul să se prăbuşească şi să nu mişc măcar un deget; să fac cum făceau odinioară femeile cinstite, care îmbătrâneau, se zbârceau, se prăpădeau fără să se vopsească, fără să-şi mânjească faţa. Dar ce efect curios are cocaina! Frig la picioare, focuri de artificiu în creier, o cascadă de prostii, inima bate ca o maşină de cusut şi mă simt resemnat la ideea că aş deveni inert. Şi. totuşi, mi-ar plăcea să stau în pat o zi, două, trei, până ce ar veni servitorii să bată la uşă; şi apoi ar veni şi patronul; şi apoi poliţia; şi n-aş răspunde nimănui, i-aş lăsa să mă. scuture, i-aş lăsa să mă ducă unde ar voi, cum ar voi… ce: efect curios are cocaina, coco, încântătoarea coco!…”…

Inima continua să bată cu tărie; şi, din pricina ei, prin subordonare, tremura tot corpul; vibra tremura, trepida ca un automobil oprit, dar cu motorul aprins.

Dar acţiunea deprimantă şi exaltatoare a cocainei începea să scadă. Titu îşi revenea în fire.

Şi adormi.

Se trezi târziu. Dar Titu nu băgă de seamă, pentru că soarele este mereu sus, la Paris; atât de sus, încât nu se vede niciodată.

La zece trebuia să fie la ziar. Directorul, vârându-i în ochi mustăţile sale inflexibile de dresor de circ, îi spusese: „Să vii la mine să te văd”.

Va trebui deci să mă rad, să mă vadă cu barba proaspătă.

În picioare, în faţa oglinzii, Titu se rădea, gândind:

„Ce plictisitoare e viaţa! Ce lucru inutil! Să te şcoli în fiecare dimineaţă, să te razi, să vorbeşti, să vezi lume, să priveşti limbile ceasului, care se întorc neobosite, să mănânci. Să mănânci bucăţi de cadavru; să mănânci fructe moarte; ba, ceva mai rău, alterate de fiertură; să culegi fructele atât de frumoase, şi să le faci să treacă prin corpul tău. Să înghiţi lucruri moarte, aşteptând să mori şi tu. Să creezi lucruri noi, ca să le uzezi şi apoi să le distrugi, pentru ca din distrugerea lor să se nască alte noutăţi. Tot ceea ce ne înconjoară e mort; ici, colo, câte un semn de viaţă, dar tot restul este mort; lâna costumului meu e moartă, perla care împodobeşte gâtul unei femei tinere e coşciugul unui vierme… Să trebuiască să ne silim să părem diferiţi de majoritatea oamenilor. Şi totuşi, şi noi care căutăm să fim diferiţi de ceilalţi, şi facem mari ocoluri să nu mergem pe drumul mare, la un moment dat ne trezim în acelaşi punct unde au sosit toţi mediocrii care au parcurs strada principală. Viaţa este un arc de la A la B. Nu este o linie dreaptă decât pentru cei care se nasc morţi sau pentru creştinii din naştere. Pentru oamenii puţini mai inteligenţi, curba este uşoară; pentru cei foarte inteligenţi, curba este maximă; pentru cei săraci cu duhul, este aproape rectilinie; ei ajung la B printr-o curbă uşoară. Cerebralii, excentricii, bizarii, care caută noutăţi, atitudini în afara normalului, ajung încet, dar fatal, la punctul către care s-a îndreptat imediat, fără ezitări, lumea măruntă. Singura deosebire între cel simplu şi cel excentric e amploarea arcului. Acela care şi-a bătut joc de căsătorie, fiind însetat de libertate şi de aventuri, într-o *zi* va invidia pe acela care şi-a lua îndată o nevastă şi şi-a fabricat o ceată de copii; acela care şi-a creat o viaţă strălucitoare de neprevăzut, alternată de mizerie şi de bogăţie, de abundenţă şi de foame, într-o bună zi va regreta că nu s-a făcut funcţionar la stat. Cred că, în fond, marea actriţă invidiază pe buna gospodină care îşi spală plozii; cred că marele om politic care croieşte istoria, regretă că nu s-a făcut învăţător sau şef de gară.

Numai mediocritatea e cu adevărat fericită. Perfect este funcţionarul care se rade o zi da şi alta nu; călătoreşte în clasa a doua; aspiră la purgatoriu; se mulţumeşte cu o zestre de cincizeci de mii de franci, locuieşte la etajul al treilea, a fost subofiţer, poartă manşete separate de cămaşă şi la manşete are butoni de argint aurit.

Fie lăudată mediocritatea!

Şi atunci de ce mă duc să iau un loc la un ziar, cu speranţa tainică de a deveni cineva? Aş! în fond, nu spernimic. Eu n-am idealuri. Am însă o barbă foarte aspră şi lama asta nu mai taie. Acum e destul. Sper că directorul ziarului nu mă va îmbrăţişa sau săruta. O să fiu un funcţionar umil, un foarte umil funcţionar. Nu voi cere niciodată să fiu idolul maselor. Masa iubeşte pe cine o distrează şi *o* serveşte. Dar, ca să o distrezi, trebuie s-o iubeşti. Eu nu iubesc pe nimeni, şi cu atât mai puţin masa, fiindcă masele sunt ca femeile: trădează pe acei care le iubesc".

Titu se aplecă deasupra lavoarului şi-şi clăti faţa. Senzaţia de frig îi clarifică ideile.

„Ce pesimism imbecil! Imbecil şi mincinos. Eu vreau să reuşesc şi voi reuşi".

Coborî repede scările, şi când fu pe prag, trimise un *boy* să ia un taxi.

Directorul ziarului era în sala de arme şi făcea scrimă cu criticul teatral. Dar, pestre trei sferturi de oră se înapoie în biroul său.

Între timp, Titu îşi scosese pardesiul şi pălăria. Acesta e gestul iniţial care indică luarea în primire a unui birou.

— Dumneata eşti noul redactor? îi ieşi înainte, cu mâna dreaptă întinsă, un domn în negru (haine şi păr), plin de linii drepte (cărare, dungă la pantaloni, umeri), care părea făcut cu echerul şi tuş negru.

— Eu sunt Menier, secretarul de redacţie. Poftiţi, vă rog.

Şi-l urmă prin trei săli imense, tapisate cu stofe şi marmură şi mobilate cu birouri uşoare şi sofale enorme,

din acelea care se lipesc, mângâietoare, de toate sinuozităţile şi proeminenţele. Diferenţa de calibru dintre fragilele birouri şi monumentalele sofale era o dreaptă recunoaştere a superfluităţii muncii faţă de drepturile lenii şi odihnei. După ce traversară cele trei săli, ajunseră înaintea barului american.

Barmanul, îmbrăcat în pânză albă, era ocupat cu pregătirea-unor băuturi foarte complicate, pentru trei sau patru redactori care erau aşezaţi, sau, mai bine zis, căţăraţi pe scaunele înalte şi zvelte.

— Două *cocktailuri*, comandă secretarul de redacţie.

Barmanul, cu preciziunea plină de importanţă a unui chimist în laborator, vărsă trei liqhioruri diferite într-un recipient de sticlă, îl umplu cu gheaţă pisată, mai turnă trei picături de cine ştie ce din trei sticluţe diferite, amestecă totul, vârî marginile a doua pahare într-o lămâie, le presără cu praf de zahăr, şi vărsă lichidul în pahare.

Omul cu trăsăturile negre şi geometrice, lustruit, sobru, solemn ca înmormântarea unui milionar, privea pe furiş pe italian, ca să-i vadă mirarea înaintea unei atât de minunate amestecături. Francezii, şi mai ales parizienii, când au de-a face cu un italian, îşi închipuie că-i dezvăluie cine ştie ce orizonturi nebănuite, şi se pregătesc să-l vadă mirându-se cum s-au mirat sălbaticii din America de Nord când Cristofor Columb le-a arătat chibriturile şi pilulele de Nevralgie. Chiar şi cocotele pariziene, când se dezbracă în faţa unui italian, se aşteaptă să-l vadă vârându-şi mâna în păr aflând că femeile nu sunt făcute ca bărbaţii. Titu gândea:

„Dar şi în ţara mea, cocktailul se prepară tot aşa. Dacă tu ai fi băut toate cocktailurile pe care le-am înghiţit eu, azi ai fi bolnav de *delirium tremens*.

— Vă prezint pe doctorul* * *, însărcinat cu politica germană, pe profesorul* * *, redactorul nostru pentru chestiunile ruseşti. Domnul* * *, cronicarul medical.

Şi, arătând pe Titu:

— Domnul Titu Arnaudi.

— Titu Arnaudi, pronunţă cel interesat.

— Titu Arnaudi, noul redactor.

Cei trei domni, din numele cărora Titu reţinuse numai terminaţiunile… *cin* pentru neamţ… *off* pentru rus şi… *ier* pentru medic) săriră de pe scaunele lor şi strânseră mâna noului coleg.

— Şi acum vă duc la biroul pe care vi l-am destinat.

— Zise secretarul de redacţie.

— Şi vă voi prezenta şi un compatriot, redactorul politicii italiene. E un băiat încântător.

Titu puse paharul pe masă, strânse mâna neamţului, rusului şi doctorului, care se urcară din nou pe scaunele acelea înalte.

Barul dădea într-o sală cu două biliarde; dincolo de sala biliardelor era restaurantul pentru redactori şi prietenii lor.

Trecură printr-un gang; trei sau patru servitori se sculară la trecerea lor; părea coridorul unui hotel; uşi pe amândouă părţile; nu lipseau decât ghetele pe podea şi pantalonii agăţaţi de clanţe. Trecând prin faţa uşilor, se auzeau, pe alocuri, ţăcănitul maşinilor de scris, soneriile telefoanelor şi voci femeieşti.

Secretarul bătu la o uşă:

— Intraţi! răspunse o voce.

Pe o canapea înfloreau nenumărate perne; şi pe perne era trântit un om. Un picior cobori încet pe parchet şi pe picior se ridică Pietro Nocera.

— Oh, Titu Arnaudi?

— Uite! Pietro Nocera!

— Tu la Paris?

— De o lună. Şi tu?

— De un an. Eşti în trecere?

— Aş!

— Rămâi la Paris?

— Mai bine; rămân la ziarul acesta.

Şi mai înainte ca Pietro Nocera să-şi fi revenit din surpriza extraordinară, secretarul de redacţie adăugă:

— Veţi lua loc în camera alăturată. Voi pune să se deschidă uşa comună, astfel că dacă voiţi să vorbiţi, nici nu

veţin nevoiţi să ieşiţi pe sală.

— Dar cum ai nimerit aci?

— O să-ţi povestesc. Şi tu?

— Şi eu o să-ţi povestesc.

— Eşti invitat undeva la masă?

— Deloc.

— Avem un restaurant în redacţie.

— Am văzut.

— Atunci iei masa cu mine.

— Dar îţi dai seama de greutatea vorbelor ce le spui?

— Foarte bine.

— Atunci primesc.

— O să te fac să mănânci nişte stridii care mai păstrează parfumul oceanului.

Secretarul de redacţie ieşi ca să lase celor doi prieteni libertatea deplină de a da expansiune puterilor sentimentale.

Pietro Nocera telefonă la bar:

— Două *Tur* în

Şi, adresându-se lui Titu:

— Îţi ofer *vermut*, pentru culoarea locală. Şezi aici, în faţa mea, să te privesc. Eşti puţin schimbat, dar chipul de copil ţi-a rămas. Cum ai venit la Paris? Şi mătuşa aia a ta, ştii cea bătrână?

— Să nu vorbim de porcării la masă.

— Te-ai făcut şi tu ziarist?

— Precum vezi.

— Dar cum?

— Foarte simplu; fac pe ziaristul cum aş face pe operatorul cinematografic, pe scamatorul sau matelotul pe o corabie.

— Ai dreptate, aprobă Pietro Nocera.

— Te refugiezi în ziaristică, cum te-ai refugia în teatru după ce ai făcut meseriile cele mai disparate şi mai disperate; pe popa, pe dentistul, pe agentul de asigurări; unii se îndrăgostesc de ziaristică pentru că au văzut, de departe, laturile ei mai luminoase sau pe reprezentanţii ei mai norocoşi, după cum, la teatru, se îndrăgostesc de

meseria de actor pentru că le-au plăcut ceea ce făcea Othello. Şi au spus: o să-l joc şi eu pe Othello.

În realitate, vor avea rolul servitorului care nu vorbeşte.

Şi în ziaristică sunt atâţia servitori care nu vorbesc!

Noi nu suntem fiinţe care trăim în viaţă. Noi suntem la marginea vieţii; trebuie să susţinem o opinie pe care n-o avem şi s-o impunem publicului; să tratăm chestiuni pe care nu le cunoşteam şi să le vulgarizăm pentru public; noi nu putem să avem o idee proprie: trebuie să avem ideile directorului ziarului; dar nici directorul celui mai mare ziar nu are dreptul să gândească cu creierul său; când este chemat de consiliul de administraţie, trebuie să-şi înăbuşe părerile proprii, dacă le are, şi să susţie părerile acţionarilor.

Dar dacă ai şti ce mizerie se ascunde după culmile acestei scene strălucitoare! Ai văzut multe săli, multe covoare, multe lămpi; barul, sala de scrimă, restaurantul; ce mediu boieresc! Câţi prostănaci vociferează pe sălile acestea, şi câţi megalomani se laudă cu succese pe care nu le-au avut niciodată!

Cel ce trăieşte în afara mediului acesta, îşi închipuie că ziaristul este o fiinţă privilegiată, pentru că are bilete la teatre, pentru că miniştrii îi dau întâietate faţă de prefecţii şi senatorii care fac anticameră, şi pentru că marii artişti îl tutuiesc. Dar publicul nu ştie că toată lumea asta îl dispreţuieşte, în fundul sufletului ei, deşi, în aparenţă, se poartă cordial cu el. De la portarul de spital care dă informaţii cronicarului asupra unui accident de tramvai, şi până la preşedintele Republicii care acordă un interviu reporterului parlamentar, toţi. au cea mai rea părere despre ziarist. Şi se poartă bine cu el, fiindcă tuturor a le e teamă de şantaj; îi acordă cu plăcere toate informaţiile pe care le cere, şi, uneori, i le dau scrise sau i le dictează textual, fiindcă ştiu că este de o ignoranţă îngrozitoare şi se tem ca nu cumva să le atribuie cine ştie ce enormitate. Marele muzicant sau dramaturgul la modă, sau actorul cel mai aplaudat se poartă, într-adevăr, foarte bine cu criticul

ziarului, un individ între 18 şi 25 ani, care a intrat la ziar cum am intrat şi eu, cum ai intrat şi tu, cum s-ar fi dedat comerţului de ulei de peşte sau contabilităţii unui circ ecvestru. Viaţa ziaristică l-a pus în contact cu literaţi, actori, pictori, sculptori, muzicanţi. Tot frecându-se de ei, i-a rămas în minte un vocabular redus, dar arhisuficient ca să scrie o coloană de bârfeli asupra unui om de geniu sau de elogii privitoare la un imbecil.

Prin aceasta nu vreau să spun că ziaristica este o maşină tipografică pusă în serviciul iresponsabilităţii şi al incompetenţei; în orice redacţie sunt doi sau trei inteligenţi, doi sau trei oameni cinstiţi, şi, câteodată, unul sau doi care au, în acelaşi timp, şi creier şi conştiinţă.

În acest serai în care te-ai adăpostit de un sfert de oră, vei găsi fiinţe admirabile: directorul, primul-redactor, criticul teatral, un critic foarte sever şi comediograf…

— Aplaudat?

— Niciodată, primul stenograf, redactorul neamţ. Dar ceilalţi… Lume superficială care are în cap un catalog sumar de cărţi necitite, şi care vorbeşte, vorbeşte întruna cu fraze pregătite, fără nicio noimă; când îi auzi, ai impresia că ai în mină un maldăr de ziare, şi citeşti un rând de aci, altul de colo, fără să existe vreo legătură între ele. Mai sunt şi alţii care nu vorbesc niciodată. Şi totuşi, par nişte mari gânditori, fiindcă umblă cu capul în pământ, ca şi când ar fi hipnotizaţi de asfalt examinează orice scuipat, crezând că găsesc un diamant; îi crezi absorbiţi de cine ştie ce probleme, dar nu se gândesc la nimic; sunt ca nişte cai de birje, care par împietriţi de problemele îngrozitoare, în timp ce în creierul lor este un vid absolut. Cred însă că o să-ţi placă ziarul acesta. Toţi, aci, sunt cam bolnavi de *la ce bun*? şi de puţin îmi pasă şi nu este ca în alte părţi, unde cei vechi dispreţuesc pe cei noi, cum cucoanele măritate îşi bat joc de domnişoarele care îşi caută soţi.

În timp ce Pietro Nocera vorbea, Tito examina biroul.

O fereastră mare cu geamuri opace, un birou, pe el câteva ziare, foi de hârtie şi o foarfecă enormă, o călimară,

gumă arabică, o lampă aprinsă, o scrumieră cu nenumărate chibrituri. Un telefon, pe un perete un raft cu câteva cărţi. Totul era îmbibat de atmosfera plăcută, în care urmele unei activităţi fictive se sileau să ascundă urmele lenei.

— Biroul tău e la fel cu acesta zise Pietro Nocera.

— Sunt toate asemeni cabinelor unui transatlantic.

Cineva bătu la uşă; un servitor intră.

— Cheam-o înăuntru – zise Pietro servitorului; şi adresându-se lui Titu: – E o amantă trecătoare. Tu du-te dincolo şi ia – şi în primire biroul. După o oră, te chem eu.

— Dar cum? primeşti femei aci în birou?

— Şi unde ai vrea să le primesc, provincialule? în biroul tău?

Titu ieşi.

Femeia intră.

Există un fel de francmasonerie a cocainomanilor. Se recunosc după nişte semne pe care le cunosc numai ei; au lojile lor, mai democratice sau mai aristocratice, nu interesează, şi se conduc reciproc dintr-o lojă într-alta, din cabareturile din Montmartre la vilele de la Porte Maillot, din birturile din Cartierul Latin în tavernele din Montparnasse. În câteva luni, Titu cunoscu toate cafenelele legate de istorie prin legende; teatrele de pe *Butte Sacrée*, barurile, sălile subterane, care, de la cinci după-masă şi până în zori, răsună de muzicile care conduc dansurile lascive; frecventă toate aceste locuri semitolerate şi semiclandestine, punctele de întâlnire ale cocainomanilor, care formează marea majoritate a clienţilor obişnuiţi. Cunoscu lumea care furnică în jurul Universităţii; femeiuşti între cincisprezece şi treizeci şi cinci de ani, care au romantica profesie de prietene ale studenţilor; prietene care nu încurcă, care se mulţumesc cu jumătate cameră, cu jumătate pat, cu o masă pe zi; se prinde de student printr-un capriciu de o oră, dar ora trece, capriciul continuă, se prelungeşte, se transformă, şi trece un an, trec doi, trece prima tinereţe şi prietena rămâne, aproape credincioasă, aproape îndrăgostită; şi

apoi tânărul îşi ia licenţa şi o părăseşte; şi ea plânge, poate serios, e disperată, poate într-adevăr, şi, spre a se consola, se ataşează de un alt băiat, mai tânăr decât acela care a plecat, mai tânăr decât ea, şi-l va însoţi în tot timpul universităţii, regulându-i nebuniile şi înţelepciunea; îl va însoţi prin camere mobilate, noi pentru el dar cunoscute de ea, prin cafenele unde se joacă biliard şi table, şi prin nenumăratele restaurante, sau mai bine zis birturi de cartier, unde, cu cinci franci, au iluzia deplină că au luat masa în doi.

Şi într-o zi, un student în farmacie va oferi prietenului, în glumă, puţin praf alb, furat din laboratorul Universităţii; celălalt va accepta, tot în glumă, nu însă cu plăcere, deoarece prima priză este neplăcută; apoi nu se va mai putea lipsi de ea, şi va aluneca cu mintea tulbure, spre decădere, spre mizerie. Tovarăşa care îl urmează prin diferitele camere mobilate, va începe şi ea, surâzând cum a surâs la prima pudră şi la primul fard, şi apoi…

Şi apoi, femeiuştile acestea se întâlnesc, se cheamă una pe alta, se recunosc, se înţeleg între ele; le vedem, două câte două, sau câte trei, în baruri, la ora apetitivului; se agită, intră, câte două, în budoar sau în cabina de telefon, şi ies după câteva clipe, cu ochii mari strălucitori, cu faţa mai senină, mai vesele, mai vorbăreţe, mai frumoase: au sorbit cocaina.

Acestea sunt la prima fază a intoxicării; au încă puţină pudoare; nu-şi mărturisesc viciul decât dacă sunt sigure că se spovedesc unei vicioase ca şi ele. Se otrăvesc, încă, pe ascuns, cu ruşine; peste câteva luni le vom vedea punând cutia pe masă, cum s-ar etala o tabachere cu coroana ducală.

Ochii lor sunt stinşi; e stinsă şi voinţa.

Şi totuşi, la ce ar putea să servească voinţa, chiar dacă ar mai exista? Să le scape de stupefiant? Nu, nu; de acum stupefiantul e necesar; nu numai lipsa lui, ci şi ideea că ar putea să le lipsească le terorizează, le tulbură, le exasperează; atunci îţi iau mâna şi o strâng la inimă, căreia doi sâni minusculi îi servesc de armonică.

„Vezi ce tare bate? Cum zvâcneşte… apoi încetineşte… parcă se va opri… apoi începe din nou”.

„Nopţile mele – îţi povestesc, sunt agitate de fiori îngrozitori: insomnia mă încleştează; să n-ai drogul e îngrozitor; dar şi mai grozav e gândul că n-ai mijloacele necesare să ţi-l poţi procura”.

Şi atunci, ca să-şi facă rost, înfruntă mijloacele cele mai ruinătoare; rar pe cele necinstite, pentru că, spre a face o faptă necinstită trebuie să ai energia necesară. Încep prin suprimarea cheltuielilor inutile, apoi a acelora necesare, cedează apartamentul şi se mută într-o cameră mobilată, apoi într-o mansardă, îşi vând blănurile şi giuvaierurile pe preţuri de nimic; apoi rochiile, apoi trupul. Şi-şi vor vinde trupul până ce-l vor ruina încât să nu mai găsească cumpărători: pierd chiar şi cochetăria; pierd şi simţul curăţeniei, deşi.

În mediul lor, cochetăria şi curăţenia sunt cerinţe absolute… Aceasta e pricina pentru care poţi întâlni, îmbrăcate sărăcăcios, femei care cu câteva luni mai înainte, străluceau la Longchamps.

— Şi blana?

— Cincizeci de grame de coco.

— Şi brăţările de aur?

— O cutiuţă plină cu fenacetină şi bicarbonat de sodiu.

Şi femeia râde, râde ca să nu plângă, râde ca să nu încerce să plângă, pentru că, poate, nici n-ar mai şti să plângă. Printre aceste fiinţe, jumătate femei şi jumătate stafii, trece negustorul cu buzunarele pline cu cutiuţe de diferite culori: roşii, verzi, galbene; fiecare culoare e semnul discret al unui amestec mai mult sau mai puţin dubios. El nu vinde cocaină pură; drogul ocupă o parte minimă din amestec; restul este acid boric sau fenacetină, sau carbonat de magneziu.

Negustorul ştie că e de-ajuns ca praful să semene puţin cu cocaina; femeia se mulţumeşte să aibă ceva de aspirat şi nu face analiza prafului pe care-l aspiră; în ultimele faze ale intoxicării, nu ar putea să deosebească

cocaina pură de praful de zahăr: şi în primele faze, interesează mai mult felul sorbirii: cu peniţa de aur? cu o linguriţă de os? cu o unghie pe care o lasă să crească dinadins?

Şi astfel negustorul se îmbogăţeşte în câteva luni. Cu o sută de grame de cocaină cumpără o sută de mii de franci în blănuri, şi când clientele îi oferă cutiuţele goale, el le răscumpără cu un franc suta.

Directorul ziarului aprecie imediat meritele lui Titu. Opt zile după intrarea acestuia în serviciu, directorul dădea un telefon administratoruhii. Şi când Titu se prezentă să-şi ridice leafa, căpătă cinci sute de franci în plus.

— Ce înseamnă asta? întrebă Titu pe director.

— Înseamnă că eşti un băiat deştept.

— Nu mi-aţi spus-o niciodată.

Fu foarte atent cu Titu, dispensându-l de serviciile plictisitoare.

— Vrei să te duci la congres, să faci darea de seamă?

— Nu, răspunse Titu.

— De ce?

— Nu mă distrează. Congresele sunt nişte adunări de persoane care discută asupra felului de a conduce discuţia şi se încheie prin expedierea unei telegrame omagiale către ministru.

— Ai dreptate. O să însărcinez pe altcineva. Şi primul redactor înţelese că Titu era un om inteligent şi îi propuse să se tutuiască.

Şi se tutuiră.

Primul-redactor nu era un personaj însemnat, deşi titlul său, prim-redactor, te-ar fi făcut să te gândeşti la cine ştie ce culmi ale ziaristicii; dar, în fond, era un om supus tuturora. Societatea creează aceste contraste, aceste antinomii, îl numesc *nobilul animal*; deformările monstruozităţile fizice, sunt denumite, uşuratic, *curiozităţi*; casele de boli se numesc *case de sănătate*, şi pe călugăr, după ce l-au condamnat să mă aibă nicod). tă copii, îl numesc *părinte*.

Pietro Nocera, compatriotul, ajută pe Titu şi în câteva luni îl iniţie în toate secretelevieţii de ziarist.

— Va veni în curând vremea în care îmi vei întoarce spatele, îi zise Titu.

— Cât timp îţi sunt inferior ca leafă şi ca post, mă ajuţi şi mă protejezi, şi spui prietenilor că sunt talentat; dar de îndată ce leafa mea, indice aproximativ al valorii, va fi egală cu a ta, vei susţine că sunt un cretin. Chiar şi Dumnezeu Tatăl, după ce îi făuri lui Adam o situaţie în paradisul terestru, se căi, şi inventă numaidecât un pretext oarecare ca să-l ruineze.

— Iar ai luat cocaină! afirmă, pe un ton de uşoară mustrare, Pietro Nocera.

— Când faci comparaţii biblice, ai câteva grame de praf în nas.

— Să nu schimbăm vorba. Tu mă vei părăsi.

— Dar nu, dragă, zise Pietro Nocera, rezemându-se de canapeaua moale din *Cafe Richelieu*.

Tu încă n-ai înţeles că eu n-am micile defecte ale celorlalţi oameni. Nu te invidiez nici pe tine, nici pe preşedintele Republicii, nici pe cârnăţarul din colţ, nici pe băca nul Felix. Potin, care este primul băcan din Paris. Eu lucrez pentru că trebuie să am în buzunar două mii de franci pe lună; dar nu vreau să înnobilez munca cu entuziasm, nici cu invidie, nici prin emulaţie. Viaţă! Dar viaţa nu este decât o scurtă anticameră pe care o facem înainte de a intra în neant. Cine lucrează în anticamere? Vorbeşti, priveşti tablourile de pe perete, aşteptând să-ţi vie rândul. Şi eu nu înţeleg de ce toată lumea asta se agită, se zbate, discută. Unul face pe eroul, altul desfide poporul, celălalt face pe matadorul; unul expune idei, altul doboară sisteme, un al treilea răstoarnă valorile. Dar în ce scop? Când te gândeşti că triumfătorul care azi ţine masele în frâu, mâine intră într-o cafenea, bea dintr-o»

pahar prost spălat, înghite doi sau trei bacili de lungimea unei miimi de milimetru, şi se duce în cer! Dar, revenind la tine, trebuie să ştii că dacă cumva o să te fac, într-o zi, idiot, ar trebui să-i socot pe ceilalţi fiinţe

inteligente. Dar, eu nu văd în jurul meu decât oameni care vor să pară altfel decât sunt în realitate, care expun idei pe care nu le au, care manifestă convingeri care nu sunt ale lor, fac gesturi frumoase şi pronunţă fraze şi mai frumoase ca să ascundă vreo lipsă sau vreo inferioritate. Aceia care iarna umblă în pardesiu, zicând că e mai igienic, dacă ar avea o blană frumoasă ar purta-o şi în pat. Acela care face pe singuraticul, pe mizantropul, de nouă ori din zece e un tip cu care nu vrea nimeni să stea de vorbă. Acela care vrea să pară închis într-o tăcere adâncă, într-o meditaţie perpe” tuă, nu este un cerebral încătuşat de inteligenţă, ci un manechin care are în creier vidul pneumatic. Când cineva îmi spune că e bolnav de *taedium vitae*, că-i este scârbă de lume, că fericirea stă în moarte, voi începe să-l cred numai când îşi va fi tras un glonte de revolver şi va fi înmormântat. Dar, atâta timp cât nu are un metru cub de pământ pe burtă, îmi voi păstra convingerea că joacă comedia pesimismului…

În timpul discursului lui Pietro Nocera, Titu privea lumea de pe bulevard; un agent, cu un baston alb, dirija circulaţia vehiculelor şi pietonilor, în mijlocul ameţelii continue a vocilor indescifrabile şi a nenumăratelor sunete.

Şi în timpul acesta” Titu Arnaudi gândea:

„Lucrurile astea mi le-ai spus şi în prima zi când ne-am întâlnit; în prima jumătate de oră când te cunoaşte, omul îţi spune lucrurile cele mai interesante pe care le ştie; mai târziu, se va repeta sau va declama variaţiuni pe aceeaşi temă”.

— La ce tegândeşti? întrebă Pietro.

— Mă gândesc că eşti un prieten sincer. Dar primul-redactor nu mai vine. Să fi uitat?

Dar, cum se întâmplă în comedii, nici nu apucase Titu să opuie *nu mai vine*, şi persoana aşteptată apăru.

Primul-redactor era unul dintre acei oameni de treabă care, când îţi intră un fir de nisip în ochi, îţi dau sfaturi preţioase să scapi de el (suflă-ţi nasul, uită-te în sus, umblă de-a-ndărătelea, extrage o rădăcină pătrată).

Avea patruzeci de ani; vârsta cea mai teribilă a vieţii. De bătrân nu ţi-e milă, fiindcă e aproape mort; ţi-e milă de acela care se apropie de bătrâneţe, acela care se apropie de moarte. Patruzeci de ani! La bâlci, în timpul serbărilor populare, vedem nişte cărucioare lansate pe şinele unui urcuş aproape vertical; la culmea urcuşului, ba chiar la un metru mai înainte de culme, căruciorul, care şi-a consumat toată energia dobândită, îşi încetineşte mersul, ezită, ca şi când culmea ar fi de netrecut, ca şi când ar fi înspăimântat de căderea în prăpastie. Omul de patruzeci de ani e ca şi acele cărucioare, se află în clipa aceea de nesiguranţă, de trepidaţie; mersul său încetineşte; culmea, prăpastia de dincolo de ea, pe care n-o vede, dar o ghiceşte, îl paralizează.

Primul-redactor avea patruzeci de ani.

Detest cabaretele, zise golind al patrulea păhărel de coniac.

— Toate fiinţele astea, care dansează în subterane ca să-şi excite, reciproc, terminaţiile nervoase şi cred că-şi procură o distracţie, nu-şi dau seama, în frenezia lor, că nu sunt decât un sistem de instrumente pasive în mâna naturii, care le furnizează excitarea dansului ca să se reproducă specia.

— Râd din bună-creştere, reluă el după puţin timp. Râd ca să-mi ascund melancolia. Şi, deoarece cu râsul nu izbutesc să mi-o ascund nici mie, nici altora, beau ca să mi-o ascund cel puţin mie: beau ca să fac să dispară ridurile sufletului; dar ridurile sufletului nu se şterg; pot fi destinse, o clipă, cum se destind ridurile feţei prin masaj: dispar timp de o oră, dar apoi reapar săpate mai adânc.

Şi bău din nou.

— Tot învârtindu-mă prin tipografiile ziarului, m-am învăţat să citesc de-andăratelea, să văd lucrurile răsturnate. Din cauza acestui trist dar, am pierdut încrederea în lealitatea unui prieten pe care îl iubeam, din cauza lui am priceput că femeia care se prefăcea că mă iubeşte, în realitate mă dispreţuia şi mă trăda.

Şi acum, beau.

Beau şi mă ruinez. Ştiu asta perfect. Mă ruinez, dar văd totul trandifiriu. Şi atunci, observând lumea, am impresia că este aşa cum optimiştii ar vrea să mă facă să cred că este.

— Şi când n-ai băut? întreabă Titu.

— Când n-am băut… să facem o paranteză; rusticii, când privesc lumea, nu văd femeile frumoase şi provocatoare, nu văd oamenii cheflii; văd schelete, văd dinţi fără gingii, văd capete despuiate de orice urmă de carne, văd oasele degetelor; eu, când privesc oamenii, văd şira spinării din care pleacă ramificaţiile nervilor.

— Asta pentru oameni, zise Titu.

— Dar femeile?

— Femeile? Nişte utere ambulante. Nimic mai mult. Văd utere circulante şi mulţi oameni care le urmăresc, hipnotizaţi, vorbind de glorie, de ideal, de umanitate…

Şi aşa, beau!

Prin geamurile aburite de fum se vedeau două curente de lume, dese şi neîntrerupte. Gălăgia mulţimii, ondulările maselor dădeau fanteziei imaginea unei culori: culoarea noroiului, amestecată cu cenuşiul-gălbui, uniform, pe care, din când în când, strigătul unui *camelot*, râsul în triluri al unui *gavroche*, vocea unei femei, aruncau pete roşii, albe, violete, parabole de argint, salturi de verde, hieroglife galbene, fulgerături aurii, sclipiri albastre. În mijlocul acelei monotonii plumburii, alunecau, agile, elastice picioare de femei; lungi, subţiri, zvelte, muşchiuloase, trandafirii, înfăşurate în mătase ca într-o spirală care s-ar încolăci în jurul piciorului ca şanţurile unei plăci de gramofon.

Femeia modernă nu mai are graţiile moi şi grăsane ale femeii de ieri, graţiile pe care le cercetau (cu mâinile) bunicii noştri; femeia de azi îţi reaminteşte de o «girl» androgină a unei trupe de gimnaşti englezi.

— Şi aşa, beau, continuă redactorul.

— Mi-ar rămâne, poate, dragostea. Dar am înţeles, în sfârşit, ce este dragostea. Este o otrăvire foarte dulce pe care mi-o pricinuieşte femeia pe care o iubesc, sau care

îmi place. După câtva timp, toată otrava pe care am înghiţit-o mă imunizează, şi atunci otrava care mai vine, neîncetat de la ea, nu mai are niciun efect.

Odată mai aveam plăcerea de a mă vedea în faţa unor adversari şi de a-i combate; dar acum, când sunt redactorul şef al unui mare ziar, acum, când sunt un *parvenit*, sunt şi un om *sfârşit*. Plăcerea luptei îmi lipseşte, mai înainte de toate, pentru că nu mai am duşmani, şi pentru că, admiţând că aş avea, nu mi-aş mai da osteneala să-i mai combat. Am înţeles că adversarii sunt necesari ca să poţi înainta. Opoziţia este indispensabilă ca să faci carieră. Ar fi trebuit să înţelegem acest adevăr chiar de la începutul vieţii noastre embrionare. Este un adevăr elementar că spermatozoizii au nevoie de un curent contrar ca să poată înota spre ovare.

— Această este un paradox, zise Titu.

— Eu nu enunţ niciodată paradoxuri, replică redactorul, pentru că, de cele mai multe ori, nu sunt decât nişte prostii bine prezentate. Susţin că duşmanii sunt foarte utili, când ştii să îi manevrezi cu îndemânare. În medicină, şi tu.

ca doctor, ştii asta foarte bine, se întrebuinţează bac în i spre a combate bolile pe care le pricinuiesc ei înşişi. Toată seroterapia se bazează pe exploatarea, în folosul nostru, a celor mai mari duşmani pe care îi avem. Lipitoarea nu este un parazit al omului? Şi totuşi, în mâinile doctorului devine foarte utilă.

Dnşmănia e o putere negativă, oupsă; dar e, totuşi, o putere; şi toate forţele pot fi folosite şi exploatate de om.

Ei, ce spui?

— Spun, răspunse Pietro Nocera, că o inteligenţă ca a ta…

Titu continuă.

— …e păcat că se ruinează cu alcool.

Primul-redactor se adresă lui Titu:

— Tu mă faci să mă gândesc la acei care zic: e stupid să crezi în puterea numărului şaptesprezece; e un număr ca toate celelalte; treisprezece e cu ghinion, e foarte

adevărat, dar şaptesprezece, nu. Tu, Arnaudi, faci aşa. Te sinucizi cu cocaină şi ţi se pare nebunesc că eu mă omor cu alcool. Şi nu înţelegi că tu şi cu mine ne potrivim numai pentru că între noi există o afinitate de otrăvuri, care, la rândul lor, au creat o afinitate de idei.

Şi eu, şi tu, avem aceeaşi *forma mentis*, care, în fond, e identică cu aceea a lui Pietro Nocera. Noi trei ne înţelegem de minune pentru că suntem acordaţi pe aceeaşi notă. Suntem, pur şi simplu, oamenii epoci noastre, şi nu suntem trei tipi excepţionali care s-au înhăitat spre a forma un triunghi original. Poate aş greşi dacă aş spune că am ajuns aşa din pricina otrăvurilor. Oricum, mă socotesc fericit că am posibilitatea să mă otrăvesc. Şi ar fi nebunesc să n-o fac, odată ce aceasta îmi procură puţină bucurie. Dacă o jumătate de litru de alcool este de-ajuns ca să-mi distrugă melancolia, ca să transforme, în ochii mei, lumea aceasta murdară, şi dacă, pentru a avea o jumătate de litru de alcool, e de ajuns să apăs pe o sonerie, de ce m-aş lipsi de el? Aş mai înţelege, dacă aceasta ar fi dureros: ca să scapi de toate durerile provocate de dragoste, ar fi de ajuns să te supui unei anumite operaţii chirurgicale; dar aceasta e dureroasă; alcoolul, însă, îl dozez eu însumi; este un instrument pe care îl întrebuinţez faţă de mine, cu mâinile mele. Eu ştiu perfect de bine că lumea mă condamnă; totuşi, continui să beau, pentru că cinci sau şase pahărele îmi dau plăcerea de a trăi, pentru că, datorită lor, ofensele îmi apar ca simple curtoazii, pentru că durerile se schimbă, dacă nu în bucurii, cel puţin în indiferenţă, şi eu sunt transportat dincolo de realitatea lucrurilor, şi le văd prin această perspectivă alterată care-i tocmai ironia lucrurilor. Ce poate fi mai frumos decât să treci pe lângă oameni fără să recunoşti pe nimeni, şi să trăieşti într-un fel de beţie inconştientă? Imbecilii spun că eu mă ruinez. După mine, sunt imbecili acei care păstrează cu atenţie acel lucru inutil şi de dispreţuit: existenţa. Şi directorul ziarului nostru, cu toată strălucita sa inteligenţă, uneori mă pofteşte să iau loc în faţa sa şi, cu blândeţe, caută să mă convingă să nu mai beau. Dar,

săracul, nu ştie că eu devin serviabil numai după ce am băut! Când am băut, dacă mi-ar ordona să lustruiesc cu ceară parchetul, aş face lucrul acesta.

O doamnă palidă şi slabă, îmbrăcată în negru, intră, privi în jurul său şi se aşeză la o masă.

— Ceva de scris şi *un Gr and Marnier*.

Chelnerul aduse liqiorul şi cele necesare pentru scris.

— Doamna TerGregorianz – zise Pietro Nocera, arătând pe frumoasa clientă. Este o armeanca ce locuieşte la Porte-Maillot şi e celebră pentru renumitele sale *messes blanches*.

Doamna avea o pălărie de voal negru prin care se întrevedea strălucirea părului ca pana corbului; pe tâmple cădeau penele unui *paradis* negru, care îi mângâia gâtul, îndoindu-se sub bărbie. Faţa părea cuprinsă într-o ramă formată de un voluptuos semn al întrebării, răsturnat.

Când doamna termină cu scrisul, chemă un băiat în livrea şi îi dădu scrisoarea; băiatul duse mâna dreaptă, vertical, cu palma în afară, la chipiul cilindric, verde, galonat, fără cozoroc. Şi ieşi pe bulevard, strecurându-se printre maşini.

— Îmi daţi voie, doamnă, să vă prezint pe prietenii mei? întrebă Pietro Nocera, apropiindu-se şi poftind-o să ia loc la masa lor.

Doamna îl privi şi surâse: avea chipul şi gura subţire, dreaptă, ca şi când ar fi fost tăiată cu o lovitură de brici. Ca să surâdă, o lungi, o întinse cu un centimetru de fiecare parte, fără s-o rotunjească.

Primul-redactor fusese, din motive ziaristice, în Armenia, între el şi frumoasa doamnă se stabili îndată un dublu curent de cordialitate. Doamna evocă obiceiurile ţării sale, culoarea munţilor ei, senzualitatea femeilor de acolo.

Şi în timp ce pâlpâiau flăcările reci ale evocării, Titu şopti lui Pietro Nocera, în italieneşte:

— Ce ochi minunaţi!

— Dacă i-ai spune asta, răspunse Pietro Nocera, ar începe îndată să manevreze cu ei. Aceasta-i femeia de care

îţi vorbeam ieri, că are, în camera sa, un minunat coşciug de abanos, capitonat cu puf şi căptuşit cu mătăsuri antice.

— Şi este adevărat că…

— Întreab-o.

— Ei, asta-i!

— E o femeie căreia îi poţi pune o asemenea întrebare.

Şi, adresându-se femeii:

— E adevărat că aveţi un coşciug de lemn negru şi că…

— E adevărat, recunoscu ea.

— Şi că… – riscă Titu.

— Şi că-l întrebuinţez pentru dragoste? Fireşte! E confortabil, e delicios. Când voi muri, mă vor închide în coşgiug şi voi regăsi, în el, cele mai dulci amintiri ale vieţii mele.

— Ah, dacă aceasta e pricina… admise Titu.

— Şi nu numai aceasta; – adăugă doamna. Mai există şi o altă plăcere de a fi luată într-un coşgiug; aceea că, apoi, rămân singură, şi bărbatul e silit să plece; bărbatul, mă scârbeşte; iertaţi-mă, dar bărbatul, după joc, inspiră mereu scârbă; fie pentru că, urmând impulsul de mascul săturat, se scoală cu graba cu care s-ar scula din fotoliul dentistului; sau că, din delicateţe, rămâne acolo, lângă mine; şi atunci mă dezgustă pentru că văd în el ceva ce nu e bărbătesc, ceva, cum să spun? ceva, iertaţi-mi expresia, ceva ud…

Şi reluă convorbirea întreruptă.

— Cine este actualul ei amant? întreabă Titu.

— Un pictor – răspunse Nocera.

— Dar o femeie ca ea are mereu la îndemână cinci sau şase amanţi de schimb.

Noaptea turnătoare, Titu Arnaudi şi Pietro Nocera erau poftiţi în vila doamnei Kalantan TerGregorianz, situată între Étoile, Bois şi Champs Elisees, în acea zonă mondenă care formează cartierul aristocratic al cocainei. În vilele somptuaose unde se întâlneşte *Tout Paris*, au loc întruniri organizate în chip regulat ca să se bucure laolaltă

de beţia pe care o provoacă coca. Sunt adieri de intoxicare colectivă. Tinerii frecventatori ai wr/-ului şi ai repetiţiilor generale, gentilomii impuberi sau abia puberi care consideră ca o datorie să aibă pe masă ultimul roman apărut şi în pat ultima adolescentă lansată în galanterie; tinerii parizieni care poartă pijamale desenate de pictorii de la *Vie Parisierme*, care se hrănesc cu păsări tropicale congelate, lansează, la ceaiuri, vorba despre otrăvurile moderne, despre exalaţiile extravagante, despre eteromanie, despre cloratomanie şi despre praful alb, halucinant, din Bolivia. Şi atunci se hotărăsc, de comun acord, să-l încerce. Se creează, astfel, într-o bună zi, un cuib de cocainomani; bărbaţi şi femei se poftesc reciproc la *partidele de cocainã*, cum s-ar pofti la o masă. În unele familii, contagiunea se întinde de la nepoţii de cincisprezece ani până la bunicul de şaptezeci; cocainomanía în doi, toxicomania conjugală sunt cazuri foarte dese; dacă n-ar cauza importanţă bărbatului şi frigiditate femeii, aş crede că nou-născuţii din aceste perechi nu fac decât să caute îndată praful alb, după cum copilul unor morfinomani trebuie să i se injecteze, îndată, morfină. Alcoolizatul are puterea să-şi aprecieze boala şi să sfătuiască pe cei care nu sunt stăpâniţi de patima sa, să se abţie de la lichidele otrăvitoare. Dimpotrivă, cocainomanul caută să facă prozeliţi, să câştige adepţi; fiecare victimă a prafului, în loc să fie o pildă continuă, e un focar de contagiune.

Vila doamnei Kalantan TerGregorianz era albă ca un mormânt de marmură şi rotundă ca un templu din Grecia antică; pe marginea ei se întindea o grădiniţă triunghiulară, verde în toate anotimpurile, ce părea o frunză prinsă de o floare nupţială.

S-ar fi zis că este *garsoniera* unei zâne care nu figurează încă în fabulele în circulaţie: Zâna Libertină.

Titu Arnaudi şi Pietro Nocera sosiră noaptea, într-un taxi deschis. Luna îşi arunca razele discrete; iar pe cer licăreau, ici, colo, mănunchiuri de stele care păreau firicele de pilitură de platină aruncate acolo, la întâmplare,

de un suflu oarecare.

Pe fondul negru al grădinii străluciră dreptunghiurile emailate ale plastroanelor, încadrate de fracuri. Aerul era parfumat de parfumul nopţii, această veşnic tânără şi frumoasă *cocotă*. Cei doi bărbaţi în frac coborâră.

Vestibulul era o evocare romană; pe pereţi, fresce mitologice pe fond cărămiziu, ca acelea de la Pompei, pe care pudicele *miss* le găsesc *shocking*. Temperatură de *tepidarium*.

Cei doi italieni îşi lăsară pălăriile cilindrice şi înaintară, precedaţi de un servitor mai galonat decât un amiral turc, pe un coridor semicircular, ca acelea de la teatre; în fine, intrară într-o sală încăpătoare.

Era sala pinguinilor. De jur-împrejur, pe pereţi, erau mari oglinzi pictate cu peisaje polare; câmpii de zăpadă, blocuri de gheaţă, *iceberguri* uriaşe, care serveau de platformă unor întruniri de pinguini. Deoarece numai partea de jos, a oglinzilor era pictată, partea superioară reflecta, la infinit peisajele de pe oglinda din faţa ei.

Pinguinii păreau şi ei personaje în frac, cu mâinile împreunate la spate.

Un covor enorm, cu hieroglife verzi şi albastre, acoperea toată pardoseala sălii. Divanurile semicirculare gemeau de greutatea pieilor de tigri şi a pernelor de brocat. Nicio lampă, nicio fereastră, dar prin tavanul de cristal albastru cădeau razele unor invizibile becuri colorate.

— Admiram peştera vrăjitoare, spuse Titu înaintând spre Kalantan, care tocmai intra.

— Suntem cei dintâi. E oare prea devreme?

— Deloc. Trebuie ca cineva să fie primul.

Chiar atunci servitorul ridică draperiile uşii şi anunţă trei nume şi trei titluri.

Intrară trei domni.

Unul era înalt, slab, ras, părul şi favoriţii albi îi dădeau o faţă severă de *maître d'hôtel*.

Doamna îl prezentă:

— Profesorul Cassiopea, directorul Observatorului

Astronomic; stăpâneşte cea mai puternică luneta din lume.

Şi prezentă pe cei doi italieni:

— Doctorul *Clair de lune*, profesorul *Oii fleurit 1 orange*; redactori ai unui mare ziar parizian

Odată cu astronomul mai intraseră doi domni.

— Pictorul *Triple Sec*.

Blond, tânăr, slab; de trei ori uscat.

La un semn al doamnei, cei cinci domni se îndreptară spre un divan; cei doi italieni fură invitaţi să ia loc înaintea celor trei francezi.

Divanul era atât de moale şi de elastic, încât genunchii ajungeau la nivelul umerilor. Ca să nu fii silit să rămâi într-o astfel de poză antiestetică, erau numai două alternative: să te scoli sau să te culci pe divan.

Servitorul anunţă alţi invitaţi.

Un bogat fabricant, un anticar care are, printre clientela sa, câţiva regi detronaţi; o femeie blondă, între două vârste, treizeci şi şaizeci de ani, o cocotă de recentă apariţie, alţi bărbaţi, alte femei.

Una dintre acestea anunţă că domnul va veni mai târziu, deoarece trebuie să joace rolul principal într-o tragedie a lui Corneille.

Un om în vârstă prezentă scuzele unui prieten al său care fusese silit să plece la Marsilia ca să execute o operaţie de chirurgie Chirurgul, Venerabil al unei loji de francmasoni, nu era niciodată liber, joia.

Veniră apoi alţi invitaţi; prezentări.

Patru servitori aduseră vreo sută de perne multicolore şi le îngrămădiră în jurul doamnelor care se aşezaseră pe divanuri.

O mare seriozitate în poze dădea adunării un aspect nobil, promiscuitatea sexelor era manifestă.

Kalantan, frumoasa doamnă armeană, era îmbrăcată în umbre; rochia gri, cu reflexe verzui şi albăstrui, se lipea de forme ca un tricou; nicio garnitură, nicio cusătură nu apăsau stofa pe părţile concave ale corpului; părea o goliciune de bronz, un nud de bazalt; dar trebuia să aibă moliciunea aderentă a vampirului; nici măcar o cămaşă de

fular nu împiedica adeziunea dintre rochie şi piele. Un cordon verde, terminat cu două smaragde enorme, era înnodat în jurul taliei. Ciorapi verzi. Pantofi de mătase verde, unghiile emailate în verde.

Deodată se deschise un fel de clapă. Din pardoseală răsări un tânăr palid, cu faţa de fată, ţinând într-o mână o vioară şi în cealaltă un arcuş. Doamna îi făcu un semn şi tânărul dispăru.

Prin parchet, şi numai atunci se băgă de seamă cât era de fragilă pardoseala, se auzi o muzică dulce şi mângâietoare care părea că vine din pe paştii fără fund

— Nu e prima dată când vă văd, zise pictorul *Triple Sec* vecinului său; – *ieri* de dimineaţă, la Grand Palais, aţi spus că tabloul meu e plin de o făţărnicie sublimă. Fraza dumitale m-a uimit.

— Dar cum? zise domnul cu favoriţi albi, erai şi dumneata lângă tablou?

— Desigur, surâse o femeie cu părul oxigenat, înaintea unui tablou e întotdeauna şi autorul lui, după cum în urma unui dric vei vedea rudele răposatului. Când vrei să critici un tablou, e mai prudent să te dai la o parte.

— Şi dumitale îţi place ficţiunea în artă? întreabă pictorul.

Astronomul: – Fireşte; numai ceea ce fals e frumos; deformările nebuneşti, contorsiunile halucinante, contrastele exasperante, sunt singurele mijloace cu care un artist ar putea să-mi dea vreo emoţie. Sunt plictisit de ceea ce e adevărat omenesc, real, asemănător; aş vrea ca un artist să reuşească să-mi dea iluzia că umblu într-un oraş cu străzile pavate cu stele, având pe cap o pereche de galoşi cu care să bălăcesc în băltoacele firmamentului, în timp ce lumina şi ploaia m-ar lovi de jos în sus. În loc de a admira florile plantelor, aş vrea să reuşesc să îngrop florile şi să las rădăcinile în lumina soarelui; aş vrea cauzele în locul efectelor, consecinţele în locul originilor; rădăcina mărgăritarelor e cu mult mai interesantă decât floarea.

Chirurgul: – Toate astea sunt cam… excentrice pentru un astronom.

Astronomul: – Astronomii nu sunt decât nişte poeţi rataţi, deoarece, în loc să încerce să examineze şi să deformeze realitatea, ei se obosesc în calcularea cantităţilor, ceea ce este, pur şi simplu, un lucru stupid.

Kalantan: – Totuşi vă bucuraţi de o consideraţie…

Astronomul: – Da, pentru că avem telescoape uriaşe, scrim numere de treizeci de cifre, calculăm cu sextilioane şi scrim formule indescifrabile. Dar, în realitate, la ce serveşte măsurarea distanţei stelelor?

Kalantan: – Cel puţin, dacă aţi mai greşi măsurile sau prevederile, tot ar mai merge. Dar vă apasă şi gravitatea faptului că sunteţi exacţi.

Intră un domn cu faţa de încornorat cronic, care, după ceremonialul de rigoare, se aşază pe jos şi adormi cu o pernă între picioare, cum fac emigranţii cu geamantanul.

Kalantan: – Doarme mereu.

Cocota retrasă din afaceri: – Şi cine e?

Kalantan: – Un mare negustor.

Titu Arnaudi: – Dar cum îşi îngrijeşte de afaceri?

Kalantan: – Are un asociat.

Chirurgul: – Cine ştie cum îl stoarce!

Kalantan: – Nu; asociatul e amantul soţiei şi soţia, cu ochii deschişi, îl împiedică de a comite porcării, cel puţin în afaceri.

Un servitor aduse vreo douăzeci de pahare de cristal, pline cu fructe, pe o tavă de argint.

Un alt servitor dădu fiecărui invitat câte un pahar şi o linguriţă de argint.

— Saiată de fructe, explică Pietro Nocera lui Titu Arnaudi, ducând la gură o căpşună acoperită de minuscule cristale de gheaţă şi îmbibată cu champanie şi eter.

Un al treilea servitor trecu cu un cub de argint, găurit pe toate laturile, şi presără fructele cu un praf alb, care, căzând în lichid, se topi.

Vioristul invizibil lansa sunete nostalgice, ca un trubadur închis în subteranele unui turn. Lumina slabă, covoarele mătăsoase, pernele moi, pereţii circulari, oamenii în fracr şi doamnele aproape tăcute dădeau acelei

ceremonii pagi ne un aspect solemn; bărbaţii ţineau cupa de fructe între picioarele încrucişate turceşte; savurau cu încetineală istovitorul amestec dătător de halucinaţii.

Pe un trepied înalt, înalt, într-un vas chinezesc, un buchet de garoafe violete şi trandafiri negri (păreau abile opere de fier bătut), parfumate cu ambră. cenuşie, aruncau un strigăt de o impuritate pitorească.

Notele viorii erau ca picăturile de rouă care se preling de-a lungul firelor trase de păianjeni, în bătaia soarelui.

Titu A m-au di: – Şi mutra aceea de încornorat convalescent, cine e?

Pietro Nocera: – Un anticar. Acela de acolo şi ceilalţi doi, cu faţa de sentimentali incurabili, sunt trei ex-amanţi ai stăpânei acestei case. Au fost porecliţi galeria de mumii, deoarece au fost făcuţi literalmente de neîntrebuinţat de către vulcanica amantă. Bineînţeles, de neîntrebuinţat în privinţa amorului. Se spune că armeanca ar fi zis, odată: „Ce-mi pasă dacă un bărbat, după ce m-am servit de el, nu mai poate servi altei femei”.

Titu Arnaudi: – Ei aş, crezi oare că aburul poate duce.

Chirurgul: – Cum de nu? Avem pilda broaştei ţestoase care trăieşte un veac numai pentru că face dragoste o singură dată pe an.

Pictorul: – Nu invidiez broasca ţestoasă. Pentru mine, există un singur lucru mai rău decât abuzul.

Chirurgul: – Anume?

Pictorul: – Abstinenţa.

Omul care doarme mereu, trezindu-se: – V-am auzit vorbind de mine; aţi spus că sunt încornorat… De ce? Totul se reduce la o chestie de cuvinte: încornoratul eridicul fiindcă există cuvântul batjocoritor care îl determină. Ar fi ridiculă şi femeia dacă ar exista un cuvânt care s-o califice şi pe ea în împrejurări asemănătoare. Femeia necredincioasă e cocotă, pe când un bărbat necredincios nu e decât un soţ infidel, pur şi simplu, pentru că nu se cunoaşte încă echivalentul la masculin al cuvântului *cocotă*. De altfel, ce-mi pasă? Îmi petrec timpul între somn

şi vis; când am în vine morfină, visez; când n-o am, dorm.

Şi adormi iar.

Titu Arnaudi: – Dar de ce doarme mereu?

Chirurgul: – Morfina.

Doi servitori ridicară portierele, şi doi dansatori intrară.

— *Dans* polinezian – anunţă dansatorul, strângându-şi partenera de mijloc.

Vioara intonă o muzică sălbatică.

Dar nimeni nu dădu vreo atenţie muzicii. Chirurgul scosese din buzunar o cutiuţă şi aspiră o cantitate mare de cocaină; la un semn al Kalantanei, un servitor turnă în cupe alt eter şi altă şampanie.

Doamna armeancă puse paharul pe parchet şi, îngenunchind în faţa lui, îl bău conţinutul cum ar fi sorbit apa unui lac.

În timp ce ea bea, Titu îşi apropie faţa de părul ei negru, care avea un miros excitant de *mosc*.

Dansatorii se retraseră şi servitorii reapărură cu nişte ceşcuţe albe, ca acelea în care beau cafeaua arabii.

— Fragi cu cloroform, explică o doamnă slăbuţă, cu peruca verde.

…

— Cine e? întrebă Titu.

— O cocotă distiiată de curând. Ai spune că s-a născut şi a trăit la o curte imperială; în realitate, anul trecut era încă servitoare la un comisar de poliţie; femeile acestea prezintă cele mai impresionante fenomene de mimetism din toată lumea animală; anul trecut aveau încă picioarele nespălate, şi acum îţi întind mâna arcuită şi se simt jignite dacă n-o săruţi. Anul trecut nu ştiau dacă numerele se citesc de la stânga spre dreapta sau viceversa, şi acum discută de acţiunile căii ferate din Zanzibar şi Senegal, de canalizarea fluviului Zambezi, şi discută şi de premiul Goncourt şi de tablourile lui Cézanne.

Un roi, de fluturi năvăli în sală, avid de libertate; unii se loviră de oglinzi; alţii se lansară, cu evoluţii absurde, printre invitaţii. Străluceau ca stofe ţesute din metal şi

purpură, din aur şi din sticlă, din argint şi gheaţă, din aer şi aramă; zburau încoace şi încolo, rezemându-se pe plafonul luminos, sau palpitând pe pardoseală; unul se aşează pe mătasea unui frac, cu aripile desfăcute.

Apoi se desprinse, zbură, nehotărât, între părul roşu al unei doamne şi o cupă, şi în fine, căzu asfixiat de emanaţiile eterului şi cloroformului, în cupa de şampanie, pe care o acoperi cu aripile deschise.

Ceilalţi se aşezară pe flori.

— Mi le trimite un prieten din Brazilia. Sunt cele mai frumoase specii din lume. Fiecare vapor care soseşte din

Rio de Janeiro îmi aduce câteva duzini. Aş vrea să am fiare minunate care să sfâşie într-o arenă, pe servitorii mei, ca să vă distrez, dar, din nenorocire, în materie de faună exotică, nu vă pot oferi decât aceşti fluturi.

— E o canalie faimoasă, cucoana asta, zise Titu lui Nocera. Dacă toate armencele sunt aşa, încep să dau dreptate curzilor şi să aprob masacrele împotriva armenilor.

— Şi vă ofer spectacolul morţii fluturilor. Mor, îmbătaţi de parfumul otrăvurilor fine. Ştiţi că pietrele preţioase suferă din cauza parfumurilor? E o moarte pe care o poţi invidia fiindcă fluturii îşi păstrează toată frumuseţea pe care o aveau pe când erau încă în viaţă. Îi vedeţi morţi, pătrunşi şi străpunşi de un ac, şi, totuşi, par încă vii. Când voi muri, să veniţi, cu toţii, să mă fardaţi ea şi când ar trebui să mă duc la o premieră la *Comedie*.

— Bietele insecte! spuse sentimentalul incurabil.

— Ajunge, îl dojeni armeanca.

— De altfel, cred că salonul meu e un mormânt destul de decent, pentru un fluture. Un salon unde persoane ilustre, ca dumneavoastră, vin să se omoare cu încetul.

— Dar unde e sicriul dumneavoastră? o întrebă Titu.

— Nu vei fi vrând să poruncesc să fie dus în procesiune, prin faţa comesenilor, cum se obişnuia la banchetele vechilor egipteni.

— Şi de ce nu? zise Titu, nu e nimeni aci, care să se teamă de moarte.

— Eu, mai ales, m-am deprins cu sicriele, povesti pictorul. – în timpurile de boemă, în zilele cele mai tragice, obţinusem permisiunea să mă culc pe un morman de paie, într-o fabrică de sicrie din Neuilly. Prima noapte nu putui să adorm; oricât aş fi căutat să-mi închipui că lăzile acelea urmau să servească unor transporturi de fructe, forma lor mă dezminţea. A doua noapte dormii pe sărite, la intervale. A treia noapte am dormit foarte bine. Dar, dacă nu mă mai chinuiau coşmarurile, nu puteam totuşi să adorm din pricina umezelii care îmi pătrundea prin oase şi a firelor de paie care îmi înţepau pielea.

Într-o seară pregătiseră un sicriu minunat pentru un episcop care trebuia să fie vârât în el ziua următoare. Era o capodoperă de măiestrie şi de confort. În fund, avea o pernă pentru prea sfintele picioare, precum şi alta, de mătase, pentru prea sfântul craniu. Nu mai lipsea decât prea sfântul cadavru.

Era pini şi un fel de cârlig spre a rezema *alpenstock*-ul pastoral.

E drept oare ca un artist viu să doarmă pe paie, şi un mort să se descompună pe perne atât de gingaşe? meditam eu.

— Şi când am fost sigur că paznicul dormea dus, m-am culcat în sicriu.

În acel sicriu de episcop stăteam ca un papă.

Ziua următoare, îl luară de acolo. Dar în toate serile era câte un sicriu de lux. Nu tot atât de frumos, fireşte. Totuşi, erau destul de luxoase pentru un proletar ca mine. Vă mărturi –sesc că la început mi-era cam neplăcut să-mi schimb patul în fiecare seară. Dar, cu timpul, m-am obişnuit cu toate şi n-aş fi dat un sicriu pe patul Regelui Soare care se păstrează la Versailles.

Timp de două luni am dormit în fabrica aceea. Dar, într-o bună zi, se iviră reclamaţii serioase. Cineva protestă pentru că sicriele mai fuseseră întrebuinţate.

— Cine protesta? Mortul?

— Rudele lui.

— Ce proşti. Când cineva a murit, chiar dacă sicriul e

întrebuinţat… observă armeanca.

— Dar, spuse astronomul, respectul faţă de părinţi, de rude, de răposaţi…

— Respectul de rude şi de părinţi n-are de căuta aci – lămuri pictorul.

— Fabricantul nu mă mai lăsa să dorm în depozitul său nu din pricină că muşterii protestaseră în numele cultului morţilor, ci pentru că ei cereau o reducere a facturii.

Dansatorii reintrară, anunţând:

— Dans andaluz.

— Şi după aceea, unde ai dormit?

Un sunet uscat de castagnete răsună cu repeziciune.

— Începui să vând câte-o pânză şi luai cu chirie o mansardă. De atunci începu să se ivească succesul meu. Îţi mai aduci aminte – se adresă el femeii cu părul galben – ce recepţii dădeam în cuibul meu, acolo sus, pe *Buffe*? Aveam până şi tacâmuri de argint.

— Îmi aduc aminte limpede – răspunse femeia, îmi amintesc că pe o furculiţă scria *Restaurant Duval* şi pe alta *Buffet de la Gare de l'Est*.

— Dar asta, spuse pictorul, nu era decât o atenţie faţă de invitaţi; voiam să le dau impresia precisă că se află într-un local elegant.

— Pe vremea aceea, spuse un domn care nu vorbiseâncă, eu frecventam liceul Louis-le-Grand.

— Nu, la liceul Voltaire, corectă pictorul.

— Ei aş, liceul Louis-le-Grand.

— Ţi-am mai spus o dată că la liceul Voltaire. Chirurgul se adresă lui Titu:

— A ajuns destul de frumos! Şi-a pierdut memoria.

— Cocaina? întrebă Titu.

— Morfina, răspunse chirurgul.

Domnul cu pricina rămăsese cu ochii deschişi şi ficşi, ca şi când ar fi fost hipnotizat de un detaliu oarecare al covorului.

Scoase din buzunarul intern al fracului un tub de metal şi îşi înfipse un ac în pulpă, prin stofa pantalonilor.

După câteva clipe strigă, înseninându-se:

— Adevărat, aveţi dreptate. Eu am urmat toate cursurile la liceul Ronsard, şi eram coleg de bancă cu Scipion Africanul şi cu Ivan cel Groaznic.

Fluturii, buimăciţi de eter, cădeau în agonie, pe parchet. Unul dintre ei fu strivit de picioarele dansatorilor. Altul aplecat pe un trandafir, muri în această poziţie cochetă.

Doamna armeană îşi muie degetul într-o cupă şi lăsă să cadă o picătură pe capul unui fluture care se aşezase pe marginea unei scrumiere. Bietul fluture se prăbuşi; moartea-i fusese fulgerătoare.

— Nu, nu, Kalantan! E o cruzime inutilă! strigă femeia blondă, ca şi când şi-ar fi străpuns mâna cu un ac.

Este o cruzime fără rost. Eşti rea şi crudă, Kalantan!

Vocea femeii avea un sunet lemnos, aspru, ca şi când, în fundul gâtului, ar fi clocotit un izvor de apă. Ochii sticloşi, degetele contractate, parcă ar fi vrut să apuce pe cineva.

Vioara agoniza.

Femeia exaltată căzu pe spate, apucată de o criză de exasperare. Armeanca smulse cutiuţa de cocaină din mâinile chirurgului şi umplu nările femeii care continua să urle „cu fruntea încreţită şi ochii speriaţi:

— Rea, rea!

Titu Arnaudi se sculă, se apropie de trapa din centrul sălii; prin deschizătură nu se vedea nici instrumentul; numai arcuşul licărea, din când în când.

— Îşi revine în simţiri, zise Kalantan, înapoind cutiuţa de aur.

Otrava o însănătoşea, pentru o clipă; fruntea se netezi, degetele se destinseră, ochii luară o expresie aproape senină.

— Eşti bună, scumpa mea Kalantan! murmură ea.

— Iartă-mă.

Şi începu să plângă.

— Sărmană maimuţă! Mult trebuie să mai suferi! Nu mai plânge, şi, mai ales, nu mai râde!

Kalantan cunoştea bine aceste crize. Ştia că după plâns urmează un *rictus* convulsiv, mai teribil decât disperarea. Un râs format din plânsete; femeia aceea râdea şi plângea cu tot trupul; o gură vânătă, contractată; o veselie uimitoare, o ilaritate lugubră, ca şi când ochii ei ar fi văzut un cadavru îmbrăcat în paiaţă, dansând o pantomimă îngrozitoare, având, de partener, o şopârlă.

Omul care doarme mereu continuă să doarmă.

Astronomul rupsese un trandafir, îl cufundase în eter şi îl aspira cu voluptate, privindu-l cu ochii în extaz. Piciorul său, întins pe canapea, se mişca repede, ca şi când ar fi suferit influenţa unui fenomen electromagnetic. Galeria mumiilor tăcea; unul dintre ei, după ce îşi injectase seringa Pravaz, nu mai avusese puterea s-o puie din nou în buzunar, deoarece fusese pironit îndată de sincopa stupefiantă. Chirurgul, ca să arate că mintea-i era încă transparentă, începu să vorbească de pictură.

— În lucrările lui Van Dongen găsim o urma a manierei norvegiene; după mine, întrebuinţează prea mult tonurile calde; de altfel, structura planurilor sale nu e deloc stereoscopică. Nu-i aşa?

— Spun, ilustre doctore, răspunse pictorul, că ultima metodă de tratament a arteriosclerozei mi se pare destul de bună; se fixează în urechea bolnavului un rinichi de cal, şi i se fac inhalaţii de vitriol fierbinte în ochi; aş prescrie, însă, să se facă o injecţie de clorat de potasiu între vertebra a doua şi a treia.

— Dar cum poţi susţine asemenea enormităţi?

— Zise doctorul.

— Voiam să mă achit de acelea pe care le-ai debitat dumneata vorbind de pictură.

Şi pictorul se scuză.

— Dans bengalez, anunţă dansatorul. Un turban de mătase albă îi înfăşură fruntea; era fixat de un diamant enorm din care pornea o *aigrette* voluminoasă. Femeia, în întregime goală şi depiiată, avea pe cap un coif de aur, ale cărui aripioare, coborind pe urechi, desenau cu vigoare conturul oval al feţii. Carnea bronzată şi umedă vibra în

mişcări feline; corpul avea trepidaţiile molatice alternate cu scurte şi ispititoare ezitări, ca acelea ale unui tânăr jaguar, când sare: în ochii încercuiţi cu antimoniu, strălucea o privire tulbure şi languroasă, pielea exala un parfum nelămurit, dar, puternic, de şofran şi santal; pe faţa brună, cu reflexe verzui, albeaţa dinţilor apărea ca un *coupe-papier* de fildeş pe care l-ar fi ţinut între buzele deschise; şi braţele flexibile se mişcau, se înfăşurau cu elasticitate, aderau de gât, alunecau de-a lungul şoldurilor, se ridicau, îndrăzneţe ca doi şerpi, al căror cap era simulat de degetele întinse şi împreunate, împodobite cu două peruzele, fascinante ca doi ochi magnetici. Corpul tânărului jaguar se zbătea zadarnic în încolăcirea şerpilor, şi râsul smălţuit se transforma în strâmbătura preagoniei.

Agonia aceea plină de un erotism spasmodic şi arid, evoca sugestiv toate fabuloasele mistere ale junglei, cu mult mai bine decât o nesfârşită conferinţă asupra Indiei, cu proiecţiuni.

Hipnotizat de picioarele dansatoarei, Titu zise:

— Uite ce picioare zvelte! Ceea ce mă excită mai mult, la o femeie, e piciorul. Sânul, şoldul, sexul, de-abia mai pot să excite pe un seminarist.

Muzica se stinse; dansatoarea dispăru.

Se deschise un dreptunghi în tavanul de cristal, ca să poată ieşi aerul otrăvit; prin deschizătură pătrunse aerul dimineţii şi indigoul luminii din zorii zilei. O pasăre din grădină cântă, scurt, vesel, ironic şi concis ca o epigramă.

Cei adormiţi tresăriră; Kalantan, frumoasa doamnă armeană, întinsă pe un covor, cu gura între mâini, mugi:

— Închideţi!

Închiseră.

Numai Titu şi pictorul erau încă trezi.

— Am multă stimă pentru arta dumitale şi-mi pare bine că publicul vă urmează.

— Nu ne urmează publicul pe noi, răspunse pictorul, ci noi suntem aceia care, fără să ne dăm seamă, urmăm publicul, deşi, după aparenţe, s-ar părea tocmai dimpotrivă. N-ai fost niciodată în barăcile acelea unde

nişte purici domestici trag un cărucior de aluminiu? S-ar părea că puricele trage căruciorul, nu-i aşa? în realitate, însă, puricele e împins înainte de căruciorul care alunecă pe un plan uşor înclinat. Niciodată nu mi-aş fi închipuit că aş fi ajuns să fac portretde unor suverani asiatici şi, în fine, portretul preşedintelui Republicii. Cel mult, speram să rămân toată viaţa caricaturist de ziare umoristice sau pictor de cabaret; în acest scop mi-am luat porecla. «Triple Sec». Dar pseudonimul e ca tatuajul; mai întâi îl iei cu uşurinţă, apoi trebuie să-l porţi toată viaţa. Eu am foarte mulţi prieteni ziarişti şi, dacă am ajuns cineva, o datorez, în mare parte, reclamei pe care mi-au făcut-o ei. Meritul nu e de-ajuns dacă n-ai şi reclamă.

— Ştiu, zise Titu, care începea să vadă lucrurile deformate.

— Reclama e necesară. Iisus Christos a devenit celebru numai datorită apostolilor, cei doisprezece agenţi de publicitate pe care şi i-a ales.

Pietro Nocera, când auzi pomenindu-se numele lui Iisus Christos, îşi reculese toate puterile şi se apropie de Titu:

— Când începi să vorbeşti de religie, ai în creier mai multă cocaină decât materie cenuşie. Şezi jos.

Şi, cu un brânci energic, îl făcu să cadă între două mormane de perne.

Un ventilator ascuns începu să urue. Astronomul privi mirat în jurul său, nedumerit dacă era un zgomot real sau o halucinaţie auditivă; dar omul care doarme mereu, trezindu-se în clipa aceea, îi spuse făcând aluzie la zgomotul uniform:

Fluturii aceştia ar fi făcut mai bine dacă ar fi rămas la ei acasă, pe Orenoc.

Pictorul îngenunche lângă Titu:

— Am mai fost ajutat mult şi de femei, zise el.

— Femeile contribuie mult la succes. Când nu mai ştii cum să ieşi dintr-o încurcătură, e bine să recurgi la o femeie.

— Ştiu, răspunse Titu bâlbâind şi trecând de la tonul

cel mai de jos la intonaţiile cele mai înalte, ştiu; de la cocotele internaţionale care smulg planurile de război de la generalii bătrâni, şi până la Eva, care să servit de intermediară între şarpe şi om, femeia a reuşit mereu în acţiunile cele mai murdare. Şi nu mă mir deloc că a contribuit la succesul unei javre de pictor ca dumneata!

Artistul nu ripostă. Nici n-ar fi avut puterea necesară. Pe de altă parte, cocaina îi dădea un larg simţ optimist, o deosebită susceptibilitate la jigniri, care, în ochii săi, deveneau adevărate linguşiri.

Surâse.

Toate lucrurile din sală luaseră un aspect şi o semnificaţie fantasmagorică; glasul nu mai avea sunete omeneşti; lumina care izvora din multiple surse şi prezenta multiple reflexe suprapuse, avea o unduire transparentă, asemănătoare cu ondularea luminii dintr-un acvarium; linia dreaptă a razelor de lumină devine o linie curbă; obiectele imobile sunt animate de un fel de tremurare vagă; şi toţi acei oameni care se răsturnau, se răsuceau, cu mişcări încete, pe pernele multicolore, printre cupe sparte, printre fructele aruncate, printre goliciunile înnăduşite, păreau fiinţe ale unei necunoscute faune marine, ale cărei mişcări sunt încetinite de rezistenţa apei.

Covorul verzui, umezit de lichioruri vărsate, părea un fund nămolos de ocean, în care pernele reprezentau scoicile, iar părul răscolit al femeilor întruchipa fabuloasele vegetale ale misterioaselor prăpăstii.

Şi muzica se auzea întruna, exasperată şi exasperantă; era o melopee melancolică, orientală, creată de un viorist orb care nu-şi dădea seama că auditoriul era compus din cadavre. Nimeni nu mai vorbea. Din când în când, un zgomot sinistru; zgomotul unui cuţit pe o marmură pe care se face anatomie; o voce plângătoare, aproape imperceptibilă; oare agoniza cineva, în sală? Perdelele de catifea ascundeau cine ştie ce mistere teribile; parchetul care separa sala de subsol, părea mişcat de sunetele joase şi ritmate ale instrumentelor ca de un suflu deprimat. Dacă în clipa aceea lumina s-ar fi stins

dintr-o pricină oarecare, toate persoanele acelea ar fi înnebunit subit, şi când lumina s-ar fi reaprins, pete de sânge ar fi împodobit oglinzile.

Kalantan era lungită pe jos, cu faţa, sânii, pântecele, pulpele, genunchii şi cu piciorul întins pe covor. Poziţia femeii era desăvârşită simetrial; părea alcătuită de un mare artist iubitor al stilizărilor echilibrate. Picioarele zvelte îşi arătau muşchiulatura delicată; strânse în mână, pulpele acelea trebuiau să pâriie ca pâinea proaspătă.

Titu, tolănit lângă ea, cu faţa întoarsă spre picioarele ei, avu ochii inundaţi cu verde; verdele mătăsos, iritat, al ciorapilor. Unghiul vizual, excesiv de obtuz, pricinuit de marea apropiere a ochilor de obiectul de carne şi mătase, altera imaginea într-un chip fantastic; acel lucru lucios, părea un deal dulce, de smaragd, unde atmosfera avea un parfum de carne tânără.

Femeia era cufundată într-un somn adânc.

Titu îi ridică rochia, încet, încet, cu degetele nesigure, ca să savureze revelarea progresivă a pulpei; ciorapii erau susţinuţi de un lănţişor de platină şi perle, fixat de o cataramă, împodobită cu semne armeneşti. Încet, religios, el îndoi ciorapul şi admiră concavitatea genunchiului (la femei, plăţile concave sunt cu mult mai excitante decât cele convexe).

Mărginită de două tendoane agile, concavitatea aceasta forma o cupă minunată.

Un pahar de şampanie sta neatins, pe o măsuţă; pe margini, puţină spumă; din fund se ridicau, rar, băşicuţe care dispăreau la suprafaţă. Titu luă paharul cu degetele tremurânde şi vărsă conţinutul lui în scobitura genunchiului; nicio picătură nu se vărsă; femeia nu vibră.

— Kalantan! gemu Titu.

Titu îşi apropie buzele uscate de friguri şi sorbi, cu ochii închişi, din cupa aceea de carne albă.

— Kalantan!

Parcă ar fi băut din potirul unei flori.

— Kalantan! Frumoasă, minunată Kalantan!

Niciun fior nu străbătu trupul femeii, nici când Titu,

ameţit, se prăbuşi peste ea, cu gâtul pe carnea ei, mugind:

— Kalantan!

Cineva deschise iar. un ochi de fereastră. Era aproape ziuă; pe cerul de opal străluceau ultimele stele întârziate.

Un claxon de automobil răsună pe Avenue des Champs Elisees. Azi, Aurorei nu-i mai ajung cei doi cai; ca să anunţe ziua, are nevoie de optzeci de cai, alunecând pe cauciucurile elastice, ale unui *torpedo*, pe care îl conduce cu *trandafiriile degete*, fălute şi mai trandafirii cu emailul unei savante manichiure.

— Kalantan, Kalantan, Kalantan… repeta Titu Arnaudi, luptându-se cu ameţeala şi cu somnul, în timp ce automobilul armencei îl ducea, de la vila care semăna cu un templu grec, la hotelul său din Place Vendóme.

La ora aceea a dimineţii, Parisul era populat de lumea care mergea la lucru; funcţionarii de la mahala, cu ghetele încă prea lucioase, îndreptându-se spre gările Orléans, Invalides şi Saint-Lazare; lucrătoare cu faţa proaspăt spălată; toată lumea grăbită, ca şi când ar fi trebuit să facă ocolul pământului într-o zi. Înaintea lui *Chez Maxim's*, un câine şi un sărac scormoneau, frăţeşte, într-un morman de capace de stridii şi coji de lămâie.

— Kalantan»… Kalantan… Kalantan… – murmură Titu cu buzele ascunse în gulerul ridicat până la nas, în timp ce maşina cotea pe Rué Saint Honoré.

— Kalantan, nume

* suav pentru o amantă senină; nu pentru o femeie fatală… Kalantan… Kalantan… nume dulce, care se pronunţă fără a deschide gura, ca şi când ar fi spus cu sufletul; nume făcut ca să fie repetat încet, de o mie de ori, pe fruntea unei femei palide şi curate… Kalantan… Kalantan… Kalantan…

Maşina se opri încet şi lin, ca şi când ar fi fost oprită de un suflu. Un «*boy*» deschise uşa. Titu, coborând, strecură cincizeci de franci în mâna şoferului.

Acesta refuză.

— Primeşte-i. Ţi-i dăruieşte un sentimental. Ştiu prea

bine; sunt un sentimental… Kalantan… Dar primeşte-i, chiar dacă sunt un caraghios.

Şoferul îi vârî în buzunar cu un gest plin de demnitate şi porni maşina, cu un sunet de demnitate şi porni maşina, cu un sunet batjocoritor de claxon.

Două scrisori sosiseră, pentru Titu. Una din Italia, alta de la direcţia ziarului.

Titu citi, mai întâi, pe aceasta din urmă. Era de la director:

«*Mâine dimineaţă, la patru, în bulevard Arago, va fi ghilotinat Marius Amphossy, omorâtorul institutoarelor din Jamaica. Fă te rog, un articol pe două coloane. De doi ani n-am mai avut vreo execuţie, în Franţa. Noul preşedinte a suprimat graţierile condamnaţilor la moarte. Mă gizui pe dumneata. Articolul trebuie să fie la tipografie la şase dimineaţa. La opt apare ediţia specială. Salutări…*

Titu mototoli scrisoarea şi deschise pe cealaltă:

Prietene.

A în *primit ilustrata ta. Ce bun eşti*! *îţi mai aduci aminte de Magdalena*? *Dar nu mai sunt Magdalena. Suit Maud. După zece luni la institutul de corecţie am ieşit şi am întâlnit mulţi bărbaţi, printre care era şi un regizor de varieteuri. Acesta, înţelegând că picioarele mele ar fi putut să mă ducă departe, m-a învăţat să dansez şi mi-a procurat angajamentele în toate varieteurile mai însemnate din Italia. Peste o lună voi veni la Paris*, la Petit Casino.

Mă vei vedea cu plăcere?

Maud

Titu ceru un ceai de tei cu câteva picături de esenţă de portocale.

Chelnerul care îi aduse ceaiul, trebui să bată de trei ori, înainte de a intra, fiindcă Titu era culcat şi dormea.

Când se trezi, ceaiul îşi pierduse optzeci de grade din căldură; picăturile de portocale se volatilizaseră, iar ceasul avea toate organele într-o perfectă nemişcare.

Sonerie.

Servitor.

— Cât e ceasul?

— Patru dimineaţa, domnule…
— Cât…?
— Patru dimineaţa.
— Ce e azi?
— Miercuri.
— Şi la câte m-am întors acasă?
— La şapte dimineaţa.
— În ce zi?
— Marţi.
— Şi azi ce zi e?
— Miercuri.
— Şi cât e ceasul?
— Patru dimineaţa.
— Cu alte cuvinte, am dormit…
— Ue ieri la opt până azi la patru.
— În total…
— Douăzeci de oţe.
— E mult.
— Au fost şi cazuri mai grave decât al dumneavoastră, domnule. Pot să iau serviciul? Văd că teiul a priit domnului.
— De ce?
— Aţi dormit.
— Dar nici nu l-am gustat.
— Nu e nevoie; specialitatea casei.
— Perfect. Ia specialitatea asta de aici.
Servitorul ieşi.
„La ora asta, gândea Titu, ar trebui să fiu în bulevard Arago şi să asist la tăierea capului domnului Marius Amphossy. Dar, *e* oare chiar atât de necesar să mă duc să asist? Articolul trebuie să-l scriu, asta da. Dar să mă duc acolo… Ce frumoasă era armeanca…! Kalantan… nume care seamănă cu sunetul unui clopot, în depărtare… Clopotul care bate la agonia lui Marius Amphossy, omorî torul institutoarelor din Jamaica. Şi chiar dacă m-aş duce, ce aş putea să văd în bezna asta? Totuşi, trebuie să scriu ceva. Ediţia specială cu decapitarea lui Marius Amphossy… La şase, manuscrisul trebuie să fie la tipografie…

În timpul acesta, coborâse din pat şi se trântinse pe un scaun, cu pieptul rezemat de birou.

O testea de hârtie, de o albeaţă spectrală, aştepta scrisul său.

Părea un sinucigaş care se prepara să-şi scrie ultimele dorinţi.

— N-am înţeles niciodată de ce se execută aşa de dimineaţă pedepsele capitale. Să deranjezi atât de devreme pe călău, pe popă, pe condamnat, care ar dormi bucuroşi! N-ar fi mai indicată ora apetitivului?

Şi scrise:

EXECUŢIA CAPITALĂ A LUI MARIUS AMPHOSSY CIOCĂNITORUL INSTITUTOARELOR DIN JAMAICA.

Şi în loc să scrie cronica tristei ceremonii, începu să reflecteze:

Ce lucru teribil e să fii ziarist, în timpul verii, când depuaţii sunt în vacanţă, companiile teatrale pleacă în provinie şi când Curtea cu Juraţi e închisă! Nu ştii cum să umpli ziarul. Şi atunci directorul îţi comandă două coloane asupra unui caz divers de nicio importanţă, ca execuţia asta; Totuşi, în Italia e mai prost. Acolo, când e criză de materie, se înşiră articole nesfârşite asupra morţii lui Ioan Orth, asupra inteligenţii furnicilor, despre naşterile a trei gemeni (specialitate meridională), despre ciuma din Manciuria, despre furtul colierului (specialitate americană); vorbeşte de planeta Marte, de vârsta pământului; sau descriu pescuirea unui *enorm cetaceu*, chiar dacă e un rechin sau un peşte comun. În ziare, toţi peştii puţin mai mari sunt calificaţi drept *cetacee*. Ce idioţi!”

Ceasul arăta patru şi un sfert. Reciti titlul.

Dar ideile nu înfloreau. Erau închise, inerte comprimate ca într-o cutie de produse alimentare. Comparaţie gastronomică; ce scârbă, dimineaţa, după un somn de douăzeci de ore!

Ideile erau închise ca într-o cutiuţă de cocaină, ca în cutiuţa aceea strălucitoare şi seducătoare care se afla pe masă, acolo, sub ochii lui, lângă călimară, şi-l ispitea.

El ştia că sub acţiunea cocainei, ideile mototolite se desfăşoară, se deschid, se întind ca frunzele uscate de ceai sub acţiunea apei fierbinţi.

Mirosi, trase în piept.

Scrise.

Scrise o pagină, două pagini, trei pagini, neîntrerupt, fără să şovăie, fără să corecteze. Fantezia se vedea scena îngrozitoare; vechi reminiscenţe din cronicile execuţiilor capitale se amestecau cu comentarii ironice şi mişcătoare; lamă teribilului aparat care scânteie în dimineaţa cenuşie şi ploioasă; rarii trecători care se opresc să privească la preparativele călăului şi ajutoarelor sale; temniţa, solemnă, cu o solemnitate mortuară; soldaţii gărzii republicane care formează tragicul careu în jurul eşafodului.

Când cei şapte domni în negru intrară în celulă, Marius Amphossy dormea, cufundat într-un somn adânc. Până în seara din ajun sperase încă în graţiere. Apariţia acelor domni în redingotă şi cilindre îi luă orice speranţă.

— Marius Amphossy, declamă unul dintre domnii în negru. Nu vă pierdeţi curajul! Cererea de graţiere a fost respinsă. Ceasul ispăşirilor a sunat. Fiţi tare.

— Voi fi tare, răspunse cu un râs batjocoritor cinicul condamnat.

Împreună cu procurorul Republicii intraseră directorul închisorii şi avocatul apărător. Ceilalţi domni nu-şi puteau ascunde intensa emoţie care-i agita.

Ceasornicul cercerii suna, lugubru, ora patru.

Domnul care vorbise citi un decret. Când isprăvi, adjutanţii călăului luară pe condamnat în mijlocul lor. Ceilalţi făcură loc trecând la dreapta şi la stânga.

Marius Amphossy urma cu pas sigur şi ferm. Privi cu un surâs ironic grupul ziariştilor care asistau la scena aceasta lugubră dintr-un colţ al coridorului închisorii; prin gratiile fiecărei uşi, din fiecare celulă, o pereche de ochi terorizaţi.

— Alţi condamnaţi? sau nenorociţi care se aşteptau la aceeaşi pedeapsă? priveau magnetizaţi.

Călăul deschise cortegiul prin coridorul lung şi drept.

În urma lui, condamnatul şi cei doi adjutanţi.

Apoi apărătorul, directorul închisorii, ceilalţi funcţionari, ziariştii.

Coborâm câteva trepte, străbatem o galerie; sunetul paşilor noştri trezeşte ecouri în acea tăcere mormântală.

Intrăm într-o sală.

Un preot cu crucea în mână şi, pe o măsuţă, sticle de şampanie şi de lichior.

Preotul îmbrăţişă pe condamnat, în timp ce un gardian îi turna o cupă de şampanie.

Condamnatul ceru o ţigară. I-o dădură aprinsă.

Ajutorii călăului îi scoseseră gulerul cămăşii şi îi tunseră, sumar, ceafa; apoi îi apucară braţele şi i le legară la spate.

Cortegiul porneşte.

Deodată, în timp ce cobora scările, Marius Amphossy avu o clipă de nehotărâre; i se slăbiră picioarele şi ar fi căzut dacă ajutorii nu ar fi fost gata să-l sprijine.

Curtea închisorii priveşte cortegiul cu nenumăratele ferestre. Traversăm curtea.

În faţa porţii s-a oprit un camion cu doi cai albi; duba. Pun o scăriţă. Condamnatul suie, însoţit de călău, de asistenţi şi de avocat.

O sută de metri mai departe, îngrozitorul instrument îşi aşteaptă prada. Caii merg, într-un trap liniştit, cu o indiferenţă inconştientă, ca şi când ar trage o mireasă.

O zguduitură; camionul se opreşte. Asistenţii deschid uşile şi aşază scara. Călăul sare din camion. Marius Amphossy coboară cu un aer copleşit. Avocatul său rămâne nemişcat, ca şi când i-ar fi greu să se urnească din loc.

Asistenţii apucară pe nenorocit de subţiori şi-l târâră până la scara eşafodului; după ce ocoli camionul, el văzu o mare piaţă, pustie. De jur-împrejur străluceau arme şi uniforme; soldaţii gărzii republicane traseră săbiile. Burghezii îşi scoaseră pălăriile.

Condamnatul era palid, spectral. Gura, contractată într-un spasm nebun, parcă ar fi vrut să ceară milă

oamenilor, zilei. care năştea şi vieţii pe care o vedea în jurul său.

Dar, oare, nenorocitul acela vedea ceva? Nu, nu, ochii săi nu mai vedeau nimic, deşi erau ficşi, nemişcaţi, privind maşina care se ridica printre pomji bulevardului; un instrument înalt; trei grinzi, două verticale şi una transversală.

Două picături de sudoare alunecară pe tâmplele şi pe obrajii lui; bărbia strălucea, umezită de sudoarea frigurilor; deschise larg gura, ca şi când ar fi vrut să urle, dar nu izbuti să scoată niciun sunet.

A sosit la picioarele eşafodului; viaţa sa se măsoară cu secundele; în piaţă, nicio mişcare, niciun murmur, niciun foşnet; şi ploaia măruntă parcă ar cădea mai tăcută.

Urcă; s-ar fi zis că moastea îl şi apucase şi că-l ridica deasupra celorlalţi oameni; într-adevăr, nu umbla. Picioarele se târau anevoie pe pământ, ca tinichelele pe care le trag copiii cu o sfoară, în urma lor. Mâinile legate la spate se contractară spasmodic; pieptul se umfla în timp ce vinele gâtului băteau cu repeziciune, congestionate.

Lama lucea; o gaură rotundă sta deschisă; gata să se deschidă şi mai mult, să lase să treacă, peste câteva clipe, capul. Dincolo de ea, coşul care urma să prindă capul tăiat.

Făcu o sforţare spasmodică să se dea înapoi, dar nu izbuti; atunci îşi încordă pieptul, întinzând capul, intensificând sforţarea.

Dar asistenţii călăului îi aplecară capul cu violenţă şi, cu o piedică, făcură pe condamnat să cadă în *basculă*. Călăul îi vârî capul în deschizătura care se închise, inexorabilă ca o mână de fier.

O clipă; o clipă teribilă, o clipă care nu se mai sfârşeşte. Omul acela, cu mâinile legate la spate, cu capul prins de scânduri, priveşte coşul care se deschide ca un mormânt în faţa ochilor săi terorizaţi.

O lovitură. Capul cade, proiectând un val semicircular de sânge.

S-a făcut dreptate.

Noi, ziariştii, obţinem permisiunea să ne apropiem.

Corpul e pus într-un sicriu de brad; capul are ochii deschişi, limba scoasă, se mişcă încet, lăsând să se scurgă o spumă verzuie. Şi capul pus în ladă, e trimis îndată la morgă.

Soarele începu să lumineze piaţa; garda republicană pleacă, în timp ce călăul şi asistenţii săi demontează ghilotina.

La morgă, unde ne-am dus după câteva minute, ni s-a spus că inima mai bătea şi că retina ochiului mai dădea semne de viaţă. Ah, legi omeneşti dar nemiloase, ah, savanţi ai ştiinţei dreptului, poate că…

Dar articolul lui Titu nu umplea două coloane; atunci făcu lungi şi tolstoiene comentarii asupra dreptului de a judeca şi de a ucide; şi deoarece nici aşa nu era de-ajuns, adăuga şi câteva divagaţii asupra ghilotinei.

Pomeni de ultimele cuvinte ale lui Ludovic XVI, care exclamă: *Français je meurs innocent de tout*; de Maria Antoaneta care, atingând pe călău, îi zice cu blândeţe: *Pardon*, *monsieur*! Reaminti de Elizabeta, sora lui Ludovic XVI, care rugă cu sfială pe călău să-i acopere umerii goi; evocă pe bătrânul Bailly, tremurând de frig sub ploaia de Noiembrie: Tu tremuri! îi zise cineva.

— De frig! răspunse el. Şi mai vorbi de Charlotte Corday înainte de moarte, roşie de ruşine pentru umerii goi; Danton: (vei arăta capul meu poporului; e demn de văzut); Desmoulins care însărcină pe călău să ducă mamei sale o buclă de păr; Adam Lux, care sărută pe Charlotte Corday înainte de a muri; Jourdan Coupe-Téte, care se urcă pe eşafod cu flori de liliac între buze…

Soţul, cu tot petrolul din sondele sale, era chel; dar, deşi era bogat, era tânăr.

Nu-i plăcea deloc Parisul şi-şi iubea puţin nevasta; dar şi Parisul şi nevasta îi plăceau cu intermitenţe; la intervale de două-trei luni, îşi întrerupea vagabondajul prin oraşe străine şi femei diferite, spre a se opri la viciile Parisului şi ale soţiei sale. Armeanca nu putea să-i placă în mod constant, fiindcă era prea zveltă, prea slabă. Lui îi plăceau numai femeilegrase. Cu cât erau mai grase, cu

atât îl atrăgeau mai mult. În dragoste, el se conforma faimoasei legi fizice: *Atracţia proporţională cu masa*.

Femeia îl atrăgea ca un magnet.

Soţia îl atrăgea ca o răcoritoare.

— Mâine plec cu soţia la Deauville. Vă place marea? Oprim şi pentru dumneavoastră un mic apartament.

Titu primi.

A doua zi pleca spre eleganta localitate balneară în compania perechei TerGregorianz.

Cei doi bărbaţi se înţelegeau de minune, criticând pe turci (ceea ce nu-l interesa pe Titu) şi lăudând regimul vegetarian (ceea ce nu interesa pe armean). Jucau bridge şi carambol, făceau plimbări de-a lungul mării, ascultând murmurul valurilor, care cântau în exametre şi pentametre, în timp ce Titu, sentimental ca un Pierrot, declama versurile lui Verlaine: *La mer est plus belle que les cathédrales*, îşi pierdeau noaptea la baccara şi înotau.

Titu înota. Soţul nu. Dar Titu îl învăţă, dacă nu să traverseze Canalul Mânecii, cel puţin să poată scăpa dintr-un naufragiu. Nu izbutea însă să-l înveţe să facă pe mortul.

Titu îl sprijinea pe braţe, poruncindu-i să-şi cufunde chelia cu patru degete sub nivelul apei, şi să rămână nemişcat, rigid, cu braţele desfăcute. Îi enunţa principiul lui Arhimede, după care un corp cufundat într-un lichid…

Dar, de îndată ce Titu îl părăsea, armeanul se cufunda în întregime.

— Cum merg lecţiile? întreba, surâzând, soţia, în fiecare dimineaţă, când se întorcea la hotel.

— Am învăţat să înot sub apă, fac doisprezece metri pe minut, dar nu izbutesc să fac pe mortul.

Într-o zi, domnul TerGregorianz încerca să înoate singur într-un mic golfuleţ liniştit. Dar un val îl prinse în vârtejul său şi-l înghiţi. Încercă să strige, dar apa îi pătrunse în gură; se zbătu disperat, agită picioarele şi dispăru.

— Ei bine? întrebă doamna, când văzu că Titu se întorcea singur la hotel.

— Soţul meu a învăţat să facă pe mortul?

Titu răspunse:

— Da.

Îl înmormântară la Paris, în cimitirul armenesc. Fură foarte admiraţi, la această tristă ceremonie, toţi amanţii trecuţi ai soţiei, şi chiar şi amanţii viitori.

Printre aceştia era, în primul rând, Titu.

Felul cum a devenit Titu amantul armencei poate fi găsit de cititori în orice roman; recomand mai ales romanele care, după ce proiectează toate fazele dragostei, se termină în clipa precisă în care el şi ea, după trei sute de pagini sterilizate de maimuţăreli caraghioase, îşi dau primul sărut neîntrerupt.

Dimpotrivă, eu cred că acesta este punctul de unde trebuie să înceapă romanul. Şi fiindcă am scris multe pagini şi eroina (care nu e armeancă, ci italiancă) n-a apărut încă, o s-o facem să apară.

Maud, dansatoarea în frac, sosi la Paris cu un căţeluş roşu şi opt cufere.

Purta un taior gri deschis, cu manşete de piele de maimuţă, moale şi întinsă ca barba lui Leonardo de Vinci. Maud, dansatoarea în frac, trase la Hotel Napoleon, fiindcă Titu nu se mulţumise să se ducă s-o aştepte la gară, ci îi oprise şi două camere, un salonaş şi o sală de baie, în hotelul unde locuia.

Unii căţei împăiaţi imită desăvârşit căţeii vii. Căţelul lui Maud semăna perfect cu căţeii împăiaţi; când îl mângâiai, riscai să-ţi înţepi degetul cu un fir de păr; ochii, ascunşi după perii blănii, vădeau în chip strălucit inutilitatea de a privi, datorită obiceiului de a fi dus de o altă voinţă şi tras de zgardă. Era mic şi prost; numai în urma unei examinări mai atente, s-ar fi putut spune unde era capul şi unde era coada; personifica *frumuseţea urâţeniei*.

— Cum îl cheamă? întrebă Titu.

Maud contractă buzele fardate, formând un cerc cu o găurică la mijloc (părea o jumătate de cireaşă fără sâmbure) şi fluieră un «sol», mai mult sau mai puţin desăvârşit.

— Aşa îl cheamă.

— Frumos nume!

Îşi adusese din Italia şi o servitoare, pricepută în rochii, în pieptănături şi la bărbaţi, care răspundea, când avea chef, la numele de Pierina.

Pierina, care nu fusese niciodată la Paris, se minuna de tot ceea ce vedea.

Stăpâna ei venea şi ea pentru prima dată la Paris, dar nu se mira de nimic…

Titu văzu îndată că femeia aceea avea gust să devină o aventurieră internaţională, transoceanică, aclimatizabilă şi adaptabilă tuturor pieilor masculine, de orice rasă.

Mai văzu că dansatoarea Maud nu mai semăna deloc cu Magdalena de acum doi ani, frecventatoare cinstită a unei corupte şcoli de stenodactilografie; că în fiinţa elegantă şi electromagnetică nu putea fi recunoscută fetiţa burgheză, cuminte, care locuia la etajul al patrulea cu un balconaş spre curte. Toate actriţele, dansatoarele şi curtezanele celebre coboară de la mansardă, şi dacă ai privi în trecutul lor, ai vedea salate verzi pentru hrana fizică, romanele lui Ponson du Terrail pentru hrana spirituală şi un lighean de tablă pentru spălatul corpului sculptural, predestinat amorurilor princiare şi orgiilor imperiale. După cum în orice *piccolo* de berărie există un eventual proprietar de Grand Hotel, tot astfel în orice fată de la mansardă, care cultivă flori şi busuioc într-un ghiveci şi schimbă apa canarilor, există, în stare potenţială, o *Cleo de Merode* sau o *Beile Otero*.

Titu avu delicateţea de a nu-i cere veşti despre părinţi. Îşi aducea aminte de mama integră care, măsurând-o din înaltul monumentalelor sale mamele, îi dădea lecţii accelerate de morală; îşi aducea aminte de tatăl integru care gesticula cu ceasornicul centenar, ori de câte ori fata se în Greea acasă cu câteva minute mai târziu ca de obicei.

Îşi aducea aminte de casă, săracă, dar cinstită, bogată în obiecte ornamentale din asortimentele pe care loteriile şi tombolele de binefacere le fac să circule din

casă în casă, până ce ajung şi rămân într-o casă ca aceea a familiei Magdalenei. Dar din ziua în care Magdalena deveni Maud, trec la o nouă tombolă de binefacere.

Deci, Titu şi Maud nu putură să se abandoneze acelui onanism mnemonic care e aducerea aminte şi emoţionarea la acele amintiri. Pentru Titu, Maud nu era decât o fiinţă pe jumătate urâtă, pe jumătate proastă, pe care o întâlnise, acum doi ani, pe o scară de serviciu.

Azi, femeia aceea întrebuinţa mănuşi de cangur şi cuvinte grele ca idiosindrasie, euritmie şi tetragon.

Maud râdea de Magdalena ca de o prietenă îndepărtată.

Trecutul ei începea abia, din prima zi când… în sfârşit, din prima dată când…

— S-a întâmplat aşa, explică ca în timp ce servitoarea desfăcea valizele.

— S-a întâmplat aşa, şi între timp privea coloana Vendôme cu statuia de bronz a lui Napoleon, pe când Titu, rezemat de fereastră, sta cu spatele spre piaţă.

— S-a întâmplat într-o zi de vară; eram singură în casă; mama închirie o cameră unui funcţionar de bancă; era cald; eu aveam pe atunci dorinţi care făceau să-mi fiarbă sângele şi un fel de senzaţie de evaporare pe toată suprafaţa pielii. Eram în casă numai noi doi; mama putea să intre în orice clipă, căci luase cheia la ea; tânărul acela începu să mă sărute, apoi mă împinse cu spatele în uşă, şi mă luă în picioare, cum se străpunge un fluture ameţit de soare.

— Dar omul acela îţi plăcea? îl iubeai?

— Nu, răspunse Maud, fixând coloana Vendôme.

— Nu. În clipa aceea doream. Nici nu ştiam bine cine era omul acela; nu-mi plăcea, dar era bărbat; doream; şi el avea tot ce trebuie ca să mă mulţumească. Îndată ce s-a aflat, s-au întâmplat tragedii. Niciodată n-am înţeles pentru ce. Fiindcă în clipa aceea dorisem un bărbat – închipuieşte-ţi – a trebuit să suport ţipetele mamei, insultele tatălui şi blestemele amândurora.

— Şi omul acela?

— Nu l-am mai văzut. Mai înainte de a mă da lui, alungasem trei bărbaţi care mă iubeau.

— Toate faceţi la fel. Respingeţi oamenii care vă iubesc ca să vă daţi, într-o bună zi, unui bărbat care nu vă merită.

— Să ne merite? Ce legătură are? Eu nu m-am dat şi noi femeile nu ne dăm niciodată ca premiu, ca recompensă a cine ştie căror merite. Ne dăm fiindcă avem nevoie, fiindcă simţim nevoia să ne dăm…

— Domnişoară, era vocea servitoarei care o chema în cealaltă cameră. – în cufărul mare e…

— Îmi dai voie? zise Maud.

Titu, rămas singur, se rezemă de fereastră, cu faţa între mâini, privind la automobilele care intrau pe piaţă prin Rue de la Paix şi ieşeau pe Rue Castiglione, făcând, pe asfalt, un zgomot asemănător cu acela al foarfecelor, când taie mătasea.

Şi se gândea:

„Ce femeie inteligentă! Cu ce îndemânare, cu ce curăţenie a povestit cum i s-a întâmplat prima dată! Era cald, un bărbat îi era la îndemână, era excitată, dorea, s-a dat fără să ţipe şi fără să se prefacă…

Celelalte femei îţi spun: am întâlnit un laş; eram o fetiţă, nu ştiam nimic, nu înţelegeam nimic; a abuzat de mine…

Sau: mi-a dat să beau nu ştiu ce. Am adormit. Când m-am trezit dintr-un somn adânc…

Sau: mama mea era bolnavă; nu aveam bani pentru doctorii, pentru doctor, pentru sicriu; şi atunci m-am dat unui om bogat.

Şi apoi adăugă: ah! dacă ai şti ce scârbă, ce ură am simţit împotriva omului acela, şi ce revoltă împotriva mea!

În schimb, această delicioasă Maud vorbeşte de prima – dată cum ar pomeni de prima împărtăşanie, dacă ar merita să se vorbească de ea. Nu dă nicio importanţă acelui episod fizic, acelui incident epidermic, acelei întâmplări simple, făcute, în jurul căreia au strigat poeţii din toate epocile, moraliştii şi judecătorii din toate

timpurile. Gluma aceea nervoasă, care, în numele bunurilor moravuri, a provocat crude nedreptăţi şi marmelade filosofice care mai de care mai imbecile; acea naturală apropiere a doua trupuri, care pare atât de diferită după cum se întâmplă înaintea sau în urma trecerii pe la primărie; care e luată drept cinstită şi permisă dacă e îndeplinită într-un pat, şi ruşinoasă dacă se întâmplă în altul.

Maud povesteşte cu simplitate ceea ce noi numim *greşeală* şi *vină*. Şi cu simplitatea povestirii ei, iese curată şi pură din mocirla moralei în putrefacţie.

Evaluarea greşită a gestului contractului a două epiderme n-a servit decât ca pricină multor delicte. În ziua în care căderea unei fete nu va mai fi considerată ca o ruşine, în ziua aceea nu vor mai exista avorturi şi pruncucideri, deoarece copilul nu va mai fi *fructul greşelii* şi nu va mai trebui să fie ascuns.

Evreii lapidau pe fata care se dăduse înaintea căsătoriei. Poporul o ucidea. Poate că printre acei care aruncau pietrele era şi individul care o sedusese. Azi, fata e silită să avorteze. Dacă se află că a avortat, e condamnat, dacă nu avortează, e nevoită să-şi ucidă noul născut. Dacă nu-l ucide, şi ea şi copilul sunt goniţi din casă.

Eu susţin că de câte ori se întâmplă un avort artificial sau o pruncucidere, să nu se pedepsească fata care a avortat sau a ucis, ci să se taie capul tatălui, mamei, fraţilor ei mai mari, vecinilor şi tuturor acelora care cu clevetirile, cu aprecierile, cu prejudecăţile şi educaţia lor, au făcut-o să creadă că faptul de a rămâne gravidă, fără a aviza în prealabil pe ofiţerul stării civile, e un delict grav. Am avea, în sfârşit, mulţumirea de a vedea pe stradă cum fetele-mame sunt respectate ca arhiepiscopii şi regii. Şi ar fi foarte drept. Fata care dă naştere unui copil e singura mamă demnă de admirat. Ea e Voluntara Maternităţii. Unde e oare meritul celorlalte, al celor căsătorite? Ele ştiu că făcând un copil, sau promiţând că-l vor face, le creează o situaţie: familia. Ştiu că cineva le va îngriji de la apariţia primelor dureri până la patruzeci de zile după facere. Ştiu

că o moaşă, un doctor, mama, soacra, bărbatul, doica se vor sili să îndulcească durerile şi oboseala naşterii, alăptării şi creşterii; ştiu că *fericitul eveniment* va fi sărbătorit cu entuziasm.

Dimpotrivă, fata care rămâne gravidă nu poate spera nimic din toate acestea. Ceva mai mult, chiar! Bărbatul îi va întoarce spatele, părinţii o vor copleşi cu dispreţ şi cu injurii; va trebui să îngrijească singură de copil; ştie că, într-o zi, copilul se va revolta împotriva ei, învinuind-o că l-a făcut bastard.

Şi totuşi ea înfruntă toate acestea numai din dragoste, din instinct! Numai aceasta e adevărata mamă! Celelalte sunt negustoresele maternităţii. Celelalte nu au niciun merit, dacă le alăturăm acestora. Celelalte fac copilul cu toate garanţiile! Sunt ca aceia care ies ţanţoşi pe teren, fiindcă ştiu că adversarul va trage cu gloanţe de mucava…”

Era ora cinci. Treptat, treptat piaţa se aglomera. Aceasta e ora cea mai frumoasă a Parisului: de la cinci la şapte. Se spune chiar că parizienii sunt nişte animale nocturne, sau, mai bine zis, crepusculare.

— Iartă-mă, zise Maud revenind şi încingându-i gâtul cu un braţ gol.

— Picrina ştie să pregătească bagajele într-un chip admirabil, dar nu ştie să le desfacă. Eu însă…

— Nu ştii nici să le umpli, nici să le goleşti. Şi apoi? După ce ai plecat de acasă?

— Dar de ce te interesează aşa de mult? Am cunoscut doi sau trei oameni care au fost foarte drăguţi cu mine; un magistrat care nu putea să sufere pe popi; un popă care critica magistratura; un proprietar de hotel cu camere cu ora, care lăuda şi pe popi şi pe magistraţi, fiindcă şi unii şi alţii erau foarte buni clienţi ai hotelului său. Apoi am început să dansez, am călătorit prin toată Italia. La Neapoli am cunoscut un american, nepotul proprietarului teatrului Metropolitan din New York.

— Şi eu am întâlnit, până acum, douăzeci şi cinci de americani de ambele sexe, care se dădeau drept

proprietarii sau nepoţii proprietarului Metropolitanului. Fraţii şi surorile omului acela trebuiau să fie de o fecunditate catastrofală. În America, şi copiii se fac în serie.

— Dar acela era într-adevăr nepotul…

— Cred, cred. E o specialitate a americanilor să aibă un unchi proprietar de teatru. Ruşii pe care îi întâlneşti dincoace de graniţa Rusiei sunt toţi prieteni intimi ai lui Maxim Gorki. Spaniolii se tutuiau cu fraţii Ouintero şi toţi norvegienii au fost botezaţi de Ibsen…

— Iei masa cu mine? întrebă Titu.

— Mulţumesc, dar sunt obosită. O să cer să mi se aducă ceva în cameră. Tu dacă vrei, poţi să pleci. Când ne vedem?

— Mâine.

— Nu astă-seară?

— O să mă întorc târziu.

— Atmnc, pe mâine.

— Va trebui să te întâlneşti cu impresarul.

— Când încep reprezentaţiile?

— Peste trei zile.

— În orele libere o să te călăuzesc prin Paris.

Maud, întinzându-i mâna, aruncă languros capul pe spate şi Titu o sărută pe gât.

Apoi se duse în camera lui.

În timp ce stătea în faţa oglinzii, nehotărât între un sacou şi smoching, îi aduseră o telegramă.

Atunci luă smochingul, deoarece biletul îl poftea acasă la Kalantan, frumoasa armeană, care se simţea prea tristă şi prea singură.

Automobilul doamnei aştepta, ca de obicei, la poarta hotelului. Titu se urcă în maşină şi spuse să oprească la o florărie din Rue de Rivoli ca să-şi prindă o floare la butonieră…

Petalele delicate păstrau încă parfumul languros al Coastei de Azur.

Aerul vibra de unde continue, intense, dar care, totuşi, nu pot fi înregistrate de aparatele de fizică, ci sunt

înregistrate numai de nervii noştri când trecem, în amurg, printre umbrele pomilor de pe Champs Elisees; unde de amor şi de adulter. Ici, colo, perechi de amanţi care se întorc. De unde? Poate de la *caffe*, poate de la un *tea room*, poate de la galeriile de artă din Grand Palais, poate de pe cheiurile Senei. Dar, în mersul lor, pe faţa lor, în atmosferă care îi înconjoară e ceva impregnat de o extenuare voluptuoasă.

Perechi de amanţi…

Amanţi.

Amanţi. Cel mai frumos cuvânt care poate exista pe lume.

Amanţi.

Maşina se avântă pe urmele miilor de maşini care trecuseră pe acolo. Acolo, în fund. Arcul de Triumi se decupa, alb, în noapte.

Intră în grădină. Frunzele umede mângâiară maşina, lăsând să cadă câteva picături pe suprafaţa maşinii, lucioasă ca un obiect de lac japonez.

Un servitor se duse să anunţe pe Kalantan că sosise domnul.

Când un om nu mai e, pentru servitori, domnul Arnaudi, ci, pur şi simplu, *domnul* înseamnă că e recunoscut în mod oficial ca singurul, sau, cel puţin, principalul amant al stăpânei.

— Poţi să pleci, Csaky – spuse frumoasa armeancă, înainte chiar de a fi dat mina cu Titu.

Csaky luă poziţia de drepţi şi ieşi maiestuos, cu zgomotoasă scârţietură de jambiere.

Kalantan se aruncă în braţele amantului, rezemându-se de pieptul lui. Înainte de a vorbi, el o strânse, mângâind-o cu mâna caldă de-a lungul umerilor, spatelui şi şoldurilor. Corpul femeii se arcui înapoi, ca un şarpe furios.

Nu purta decât o pelerină grecească, prinsă pe un umăr cu o camee verde, şi care se strângea în o mie de cute. Braţele goale, picioarele cu sandale uşoare de rafie, părul despletit pe spate, legat numai cu o fundă, simplu, graţios, modest, ca părul unei fetiţe care vrea să alerge. La

poalele pelerinei era o greacă, marcată de o broderie de lână colorată cu extracte vegetale şi coşenilă.

Otrăvită, până acum, de vicii şi perversităţi, ea simţea nevoia de a se întoarce, azi, cu dragostea curată, la simplitatea uitată a unei îmbrăcăminţi arhaice, aproape mitologice…

I-o croise acel Raymond Duncan, jumătate negustor şi jumătate visător, căruia douăzeci de ani de petrecere prin Paris nu au putut să-i schimbe accentul american. E fratele Isadorei Duncan, marea dansatoare clasică, aceea care se duce, din când în când, împodobită cu văluri şi camee, să-şi verse lacrimi de mamă, să-şi înalţe rugăciuni şi să-şi desfacă picioarele la mormântul copiilor ei.

Raymond Duncan a întemeiat în Cartierul Latin, alături de Saint-Germain-des-Prés, o curioasă mănăstire. El şi adepţii săi poartă părul lung, hlamidă, sandale, şi înfruntă, astfel împodobiţi, comentariile ironice ale bulevardelor, unde trecătorii i-au poreclit *les hommes nature*.

Ei spun că aceasta e uniforma care trebuie purtată în lunga rătăcire pentru aflarea idealului. Mănăstirea nu ascunde ceremonii secrete, ci are o serie de vitrine mari, spre Rue Jacob. Prin geamuri se văd fete sănătoase şi rumene întinzând covoare şi depănând lâna aurie pe braţele goale până la umeri. De pe războaie coboară stofe pictate, pânzeturi aspre, linuri cafenii ca îmbrăcămintea păstorilor din Arcadia. De-a lungul rafturilor rudimentare atârnă ciorchine de sculuri de lână, care par nişte fructe uriaşe, coapte, spre a sărbători pe Neptun, pe Proserpina şi pe Pomona.

Lina galbenă, împletită ca părul nimfelor mitologiei, e îngrămădită pe războaie, pe care fetele, aruncând suveica, fac să tresară muşchii braţelor şi picioarelor goale.

Amintesc de Andromaca (dezbrăcată).

În mănăstirea aceea fără cruci, fără idoli şi fără altare, găsise doamna Kalantan TerGregorianz ceea ce nu putuseră să-i ofere marii croitori de pe Rue de la Paix:

anume o haină simplă, în armonie cu dragostea aceea curată şi primitivă pe care, după atâţia ani de complicaţii vicioase şi excitante, de hipnoze chimice şi de exaltări fictive şi pervertite, izbutise, în fine, s-o găsească în braţele lui Titu, tânărul italian cu faţa palidă şi ochii umeziţi de albastru.

Până mai acum câteva săptămâni, Kalantan avusese amanţi curioşi care înţelegeau amorul într-un chip ciudat. Se dăduse în timpul beţiilor morfinei şi muzicii; zăcuse, pierdută între beţie şi moarte, sub bărbaţi brutali, într-un coşciug, căutase complicaţiile cele mai nebune şi cele mai istovitoare exaltări mintale şi cerebrale. De 5689 ani (calendar ebraic) femeia se dă în felul obişnuit şi tradiţional. Kalantan Ter Gregorianz studia cu disperare o formulă nouă. Dar, pe măsură ce alerga spre plăcerea fictivă şi extravagantă, cu atât mai mult simţea că se îndepărtează de adevărata voluptate.

În sfârşit, Titu, Titu pe care îl cunoscuse într-o noapte de orgie, în timpul uneia dintre acele *messes blanches* care o făcuseră celebră în tot Parisul, în fine Titu îi adusese în dar tinereţea sa simplă, cum se oferă un fruct minunat.

Titu, tânărul cocainoman, căruia cocaina îi dădea o veselie excepţională.

— Mai ai timp! îi spunea Kalantan.

— Cunosc praful acela îngrozitor, ucigător. N-ai ajuns încă în faza deprimăriler teribile, a melancoliei insuportabile. Acum surâzi, când ai praful în sânge. Eşti în prima fază, în care redevii copil.

Îi vorbea cum ar fi vorbit unui copil; şi aveau aceeaşi vârstă. Cocaina îndeplineşte cruda minune de a deforma timpul.

Csak, majordomul, pregătise o măsuţă rotundă cu un diametru atât de mic încât gurile celor doi comeseni puteau să se împreune cu uşurinţă deasupra ei.

— Csaky! spuse doamna.

Şi Csak}7 aduse la masă o farfurie de argint cu felii largi, trandafirii, de peşte, alternate cu bucăţi de ananas.

Într-o carafă simplă ca aceea în care se servea apa, trăia, respira şampania. A aduce la masă şampania cu sticla sa, cu eticheta sa, e acelaşi lucru cu a oferi un dar cu eticheta preţului de vânzare.

O pisică de Siam veni să se întindă la picioarele lui Titu.

Kalantan întinse braţul gol şi mângâie uşor părul şi faţa amantului. Mângâierea era atât de suavă încât părea mângâierea unei fantome.

Şi Titu, simţi mai mult decât o plăcere suavă, un fior suav.

De când se îndrăgostise de Titu, armeanca nu mai voise să vadă pe niciunul dintre prietenii de odinioară. Doliul era un pretext admirabil pentru această izolare voluntară. Nu mai făcea orgiile în care pluteau nebuniile otrăvurilor, muzica lui Strawinsky şi culorile fluturilor de pe Rio Amazon. Acum îi plăcea dragostea curată ca o mână fără inele şi simplă ca pletele despletite ale unei fecioare.

I se oferea lui Titu fără pudră şi fără parfumuri, cum ieşea din baie; în dăruirea ei nu era decât un vag parfum de carne sălbatică, ce nu era încă occidentală, dar nu mai era asiatică. Epiderma păstra un miros de sare, ca şi când s-ar fi îmbibat de aerul care mângâie minele de sare din ţara sa.

Kalantan!

Nume moale, întunecat şi vast ca vântul care însufleţeşte văile Caucazului.

Kalantan!

Genunchii săi simţeau căldura genunchilor goi ai Kalantanei. Tânărul întinse, sub măsuţă, o mână şi mângâie ceva rotund, neted, moale, cald şi totodată rece, ca faţa unui copil.

Majordomul se întoarse de câteva ori. După cafeaua cafeinizată şi lichioruri, nu se mai întoarse.

Alături de un perete al odăiţei, emailat ca o cabină de transatlantic, era un paralelipiped scund, larg, adânc, făcut din trei sau patru saltele suprapuse, ascunse de un mare covor. Era o *fakhta*, acel altar al leneviei femeilor

asiatice, pe care ele îşi petrec timpul inutil, cu picioarele încrucişate, ronţăind dulciuri şi evocând legende uitate.

— Şi au dreptate! spuse Titu trântindu-se alături de Kalatan, care se ghemuise în el, între două perne.

— La ce bun să te agiţi? Noi suntem ca acei copii care se obosesc trăgând un cărucior pe un deal, pentru ca apoi să simtă neînsemnata bucurie a coborârii. Tu spui, Kalantan, că eu sunt în faza otrăvirii vesele. Tu crezi că eu râd. Dar eu am şi trecut de punctul acela. Eu sunt mereu trist. Eu nu mai cred în visurile trandafirii. Există o boală, *acianoblepsia*, care te împiedică de a vedea o anumită culoare: albastrul. Eu sunt bolnav de un fel de acianoblepsie spirituală. Nu mai pot vedea viaţa în azur! Scumpa mea, marele ravagiu al cocainei nu se limitează, cum cred igieniştii, la slăbirea plămânilor, la atacarea inimii. Urmarea cea mai însemnată este de natură morală. Cocaina dublează personalitatea; are o acţiune de descompunere cvasi-electrolitică a conştiinţei. Eu cred că în fiecare om inteligent trăiesc doi oameni cu idei opuse, cu gusturi contrarii; şi cred că omul în care aceşti doi indivizi sunt atât de deosebiţi încât să-i îngăduie unuia să critice pe celălalt, şi să-i propună remedii şi să cultive viciile, dacă sunt frumoase, şi să cultive virtuţile, dacă nu sunt plictisitoare, cred, precum spuneam, că omul acela a atins perfecţiunea spirituală.

Prin acţiunea cocainei, dedublarea personalităţii se arată printr-o explozie de antipatii; cei doi indivizi care sunt în mine se critică, se combat, aşa încât dau naştere unei uri împotriva mea. Şi atunci începi să vezi inutilitatea tuturor lucrurilor; eu simt inima mea cum bate; cu ce scop? Ca să împingă sângele la plămâni; cu ce scop? Pentru ca oxigenul să nu ardă plămânii şi pentru ca să se descarce, în plămâni, de materiile de combustie. Şi apoi? Şi apoi continua aşa, chiar când dorm, chiar când umblu, chiar când sunt în braţele tale, chiar când mintea mea e absentă. Spune-mi, spune-mi tu, Kalantan, în ce scop bate inima mea? Dacă ai şti de câte ori am fost tentat să-i trimit un mic sol de plumb, să-i spună: Opreşte-te acum; tot va

trebui să te opreşti odată; nu te mai osteni să baţi până atunci.

— Copile! zise Kalantan.

Şi în loc să spună cuvintele obişnuite pe care le spun femeile când vor să ne consoleze, în loc de a deschide lădiţa ajutoarelor urgente ale bunului simţ, ca să-i aplice pe frunte compresele verbale, în loc de a-i demonstra că n-avea dreptate, îl consolă cu cel mai dulce cuvânt, singurul care ne mângâie cu adevărat, care distruge funebrele construcţii ale fanteziei.

Nu întrebuinţă decât un singur cuvânt:

— Copilule!”

Dar, în timp ce-l murmura cu gura întredeschisă, a apucă de obraz, se trânti pe perne, şi, aplecându-i capul pe pieptul ei de o albeaţă albastră, îi sigilă gura amară cu un sân.

ar re să nu m;

zi

A

şir di:

sa de intre?

tar

Articolul lui Titu Arnaudi asupra execuţiei capitale a lui Marius Amphossy avu un succes senzaţional. Ziarul se epuiza în câteva ore; vânzătorii din provincie telegrafiază să le se trimită suplimente; numărul special atinse trei ediţii. Toate ziarele pariziene care dăduseră vestea graţierii fură reduse la tăcere, în timp ce ziarul nostru îşi crea, în câteva ore, renumele de a fi cel mai bine informat ziar din Franţa.

O polemică vie fu pornită împotriva lui de cotidianul de mare tiraj *T.S.F.*, care susţinea că instituţiile Republicii trebuiau să lucreze în plină lumină; şi protesta cu toată pueterea împotriva veştii false a graţierii care fusese comunicată ziarelor de către Minister, pentru ca ele să nu poată trimite reporterii la faţa locului. Proclama, cu alte cuvinte, că execuţiile capitale trebuie ştiute şi văzute de toţi cetăţenii, şi nicidecum ascunse prin veşti false de

preschimbarea pedepsei. Alte ziare, ca să nu-şi învinovăţească serviciile de informaţii, care în ziua aceea se arătaseră insuficiente, susţinură că ele cunoşteau evenimentele, dar că nu publicaseră darea de seamă a îngrozitoarei ceremonii din principii umanitare şi ca să nu întristeze sufletele cititorilor.

Şi când, după două zile, ministrul de Justiţie comunică ziarelor că Marius Amphossy fusese graţiat într-adevăr, nimeni nu-i dădu crezare deoarece descrierea fusese bogată în amănunte care nu puteau fi luate decât din realitate.

Puţin lipsi ca şi călăul să dea crezare povestirii lui Titu Arnaudi.

— Eşti un mistificator minunat, îi spuse directorul ziarului lui Titu, şi atât de abil încât o să-ţi încredinţez cronica politicii interne. Însă trebuie să-mi faci o plăcere.

— Bucuros.

— Corespondentul nostru din Bordeaux a murit, şi trebuie să-l înlocuieşti, două sau trei zile, până ce vom găsi altul.

— Dar eu n-am fost niciodată la Bordeaux.

— N-are a face; dimineaţa răsfoieşti ziarele locale şi ne telefonezi veştile care crezi că ar putea interesa ziarul nostru.

Ziua următoare, Titu era la Bordeaux, foarte supărat că trebuie să lase la Paris pe cele două amante: armeanca şi Maud, dansatoarea în frac.

În primul rând, cumpără două sau trei ziare, se duse la telefon şi ceru legătura cu ziarul său.

«O familie întreagă otrăvită cu ciuperci,» – citi el în pagina a treia; şi, cu gura la aparat şi mintea la Maud şi Kalantan, începu să dicteze stenografului, care, la o distanţă de opt sute de kilometri, lua note. Era povestea infioxătoare a unei modeste familii burgheze care, spre a sărbători nunta de aur a bunicilor, se adunase în jurul unei minunate farfurii de ciuperci culese de persoane nepricepute. Deodată, întreaga familie fusese apucată de crampeşi în clipa în care bunicii, copiii, nepoţeii erau gata

să-şi dea sufletul…

Dar vestea se sfârşea cu lauda unor conserve (garantate nevătămătoare şi analizate de somităţi medicale), ale unei cunoscute firme din Bordeaux. Povestea cu otrăvirea nu era decât o reclamă îndemânatică.

Titu rămase fără grai.

Telefonase ziarului un anunţ de publicitate, luându-l drept un articol de cronică.

— Apoi? întrebă stenograful la celălalt capăt al firului.

— Ce s-a întâmplat? De ce v-aţi întrerupt?

Demnitatea nu-i îngăduia lui Titu să mărturisească adevărul. Şi atunci, continuă:

— Cu toate ajutoarele medicale, nimeni nu putu să fie salvat.

— Atunci, câţi morţi au fost?

Şi Titu, hotărât:

— Douăzeci şi unu.

Ediţia de după-amiază a ziarului dădea, pe trei coloane, o veste cu care niciun alt ziar nu se putea lăuda:

«O nuntă tragică la Bordeaux. Douăzeci şi unu de morţi prin otrăvire cu ciuperci. Sinucidere colectivă sau omorâre?»

Dacă amintirea şi dorul celor două femei nu i-ar fi dat o agitaţie insuportabilă. Titu s-ar fi simţit destul de bine la Bordeaux. Bordeaux e un oraş, spun locuitorii săi, care n-are nimic de invidiat Parisului, chiar şi cucoanele elegante de aci vorbesc argoul parizian; la Bordeaux, faimosul vin de Bordeaux trece neobservat, ca ceva foarte comun, şi nimeni nu întrebuinţează muştarul bordolez de o faimă, mondială, dar Oceanul împrăştie pretutindeni parfumul infinitului şi stridiile de Arcachon.

Nu-i dădea însă pe Maud, şi nu-i trimitea pe Kalantan, văduva armeancă cu multe vicii şi multe sonde de petrol.

Profesia de ziarist e obositoare, la Bordeaux, nu pentru supraabundenţă de materie, ci pentru raritatea ei.

Niciodată vreun fapt mai însemnat, niciodată un scandal. Niciun delict interesant. Niciun deces de om ilustru Directorul îi telegrafiase:

„Serviciul insuficient. Trimiteţi veşti senzaţionale”.

— Dar dacă nu se întâmplă nimic senzaţional! se zbătea bietul Titu, cu dinţii încleştaţi şi cu gura la aparat, răsfoind ziarele banale fără să găsească ceva interesant.

— Directorul, comunică stenograful, vă roagă să trimiteţi veşti multe; veşti de cea mai mare senzaţie.

— Aşa? urlă Titu.

— Atunci, scrie: «Un mare fabricant de mezeluri din Franţa meridională, al cărui nume nu-l putem încă indica, aflând că din amorul nepermis al soţiei sale cu un pastor anglican se născuseră doi copii adulterini, şi-a omorât soţia şi copiii şi, ca să tăinuiască fapta, îi tocă noaptea, în fabrica goală de muncitori, şi-i prefăcu în sute de cârnaţi pe care-i răspândi în toată Franţa. Mâine vom revent cu informaţii mai amănunţite”.

Dar a doua zi, preţul mezelurilor scăzu îngrozitor în toată Franţa. Nimeni nu mai mâncă mezeluri; cârnăţarii nu mai scoaseră mărfurile sosite în gări, şi încetară comenzile şi plăţile.

Un fabricant din Toulouse care făcea afaceri proaste din pricina cinstei sale incorigibile, nu mai vându nimic şi, văzându-se în jurul falimentului, îşi trase un foc de revolver în inimă.

Cel mai mare acţionar al ziarului Titu, mare exportator de mezeluri, convocă îndată consiliul de administraţie ai ziarului, cerând destituirea directorului.

Toţi consumatorii de cârnaţi cerură să se publice marca de fabrică a mezelurilor vinovate.

Toţi cârnăţarii ruinaţi cerură numele fabricantului asasin care pusese carne de femeie şi de copil în cârnaţi, în loc de carne de măgar.

Directorul ziarului rechemă îndată la Paris pe Titu.

Titu Arnaudi sosi la Paris cu primul tren.

— M-ai ruinat! gemu directorul.

— Vor să publici numele fabricantului.

— N-aveţi decât să-l publicaţi, răspunse Titu.

— Şi ce nume să inventez?

— Nu-i nevoie să-l inventăm. Un mare fabricant de mezeluri s-a sinucis, la Toulouse; să aruncăm vina pe el; tragicul sfârşit este o mărturisire. Se numeşte Thomas Salmatre.

Directorul, radiind de fericire, puse să se publice numele vinovat în ediţia de seară.

Şi salvă situaţia. Deoarece salamul acestuia nu avea etichete cu marca de fabrică şi nimeni nu putu să constate că mâncase produsele fabricii sale, consiliul de administraţie reînnoi mandatul directorului, care, însă, trebui să se oblige să servească o pensie viageră văduvei lui Thomas Salmatre şi să îngrijească de viitorul celor nouă copilaşi nevinovaţi.

Titu nu mai fu trimis la Bordeaux. Astfel putu să se întoarcă în braţele frumoasei armence şi în ale aceleia ale nu mai puţin frumoase italience, vecina sa de cameră de la Hotel Napoleon.

— Începuse s-o iubească pe Maud în ziua sosirii ei la Paris. «În ziua sosirii», e o expresie prea vagă. Începutul şi sfârşitul unei dragoste pot fi determinate cu precizie astronomică, în zile, ore, minute şi secunde. Dragostea sa începuse în clipa în care Maud, rezemată de fereastră, îi povestise cum se dăduse prima dată: „Abia îl cunoşteam. Era un bărbat oarecare. Dar tocmai doream un om oarecare. Era vară. O după-amiază de vară. M-a luat în picioare, lângă uşă, fără gălăgie, cum se străpunge un fluture”.

Şi prin acea reacţie inexplicabilă care se produce în noi când aflăm cum ea s-a dat altuia, Titu simţi o fierbere în tot trupul. Noi suntem geloşi şi de femeia pe care n-o iubim încă.

O cunoscuse pe când era încă Magdalena, o fată spălăcită, predestinată amorurilor meticuloase şi neomaltusiene ale unui contabil, sau imprudenţelor agresiuni ale unui metalurgist prolific, brutal şi sindicalizat.

Era o fiinţă curată; institutul de corecţie nu făcuse încă, din ea, o prostituată. Îşi spăla mănuşile cu benzină, pe balcon, arunca gologani flaşnetarilor peripatetici ca să-i repete „în curte, cântecul obişnuit.

Din bucătăriile de la parter se ridica parfumul cărnii fripte în cuptor, cu marsala şi mirosul zahărului ars.

Maud era sigiiată şi intactă ca un mugur pe cracă.

Dimineaţa, îşi lua cafeaua în picioare, lângă fereastră, cu ceaşca într-o mână şi pâinea în cealaltă.

Mânca cireşile pe balcon şi azvârlea sâmburii pe balcoanele vecinilor. Când lovea o fereastră, fugea în casă, chicotind.

Şi acum nu mai era mugurul curat; Titu regăsea în ea o floare (ah, lăsţi-mă să fac o comparaţie floreală; comparaţiile floréale şi ornitologice sunt atât de laxative!), regăsea în ea o floare care, trecând de la o butonieră la un hotel de pasaj, avea urmele şi amprentele digitale ale prea multor bărbaţi.

Asta a fost de ajuns ca să trezească în el tulburătoarea gelozie a trecutului, durerea de a nu fi fost primul, de a nu fi fost singurul, ura pentru bărbaţii care o avuseseră, şi ura pentru ea care se dăduse, ura pentru timpul care cristalizase realitatea, ura pentru realitatea care nu putea fi schimbată, dar, mai presus de toate, pentru timpul care nu se putea întoarce.

A nu te putea reîntoarce la trecut! Acesta e chinul cel mai îngrozitor, dacă am voi să obţinem minunea de a avea din nou tinereţea şi virginitatea femeii pe care am început s-o iubim când era deja matură sau vioiată.

Şi atunci te cramponezi cu ambele mâini de timpul care fuge, cum te-ai agăţa de ultimul vagon al unui tren expres în plină viteză. Parcurgi restul drumului, juri să-l parcurgi în întregime; neputând răscumpăra trecutul, cauţi să-ţi asiguri viitorul.

Totuşi, ştii că un viitor de zece ani, că un viitor de o viaţă întreagă nu face cât cele câteva luni de tinereţe pe care le-a dăruit altuia. Fotografiile din trecutul său ne arată că nu era frumoasă, că nu era rafinată, că nu era

seducătoare ca astăzi; totuşi aceea din fotografiile îngălbenite, aceea dinaintea fotografiilor îngălbenite e fiinţa pe care am dori-o. Amantul (amantul îndrăgostit al actriţei celei mai celebre şi mai frumoase), ar voi să se întoarcă la timpurile când ea era o figurantă simplă, trecând din teatru în teatru cu o valiză mică, cu o maşină de cusut şi cu o virginitate nebăgată în seamă.

Titu se îndrăgosti de Maud în ziua aceea de primăvară îtârzie sau de vară timpurie, când Maud îi mărturisi povestea ei, rezemată de fereastra hotelului, privind automobilele care – alunecau între Rue Castiglione şi Rue de la Paix, cu un zgomot asemănător foşnetului unghiei pe mătase.

Şi când, după câteva minute, o lăsa între cuierele desfăcute ca să se ducă la Kalantan, poate şi-ar fi dat seama că începuse s-o iubească pe Maud dacă n-ar fi trebuit să se coboare în Rue de la Paix, să-şi prindă la smoching o floare ale cărei petale erau încă încărcate cu parfumul languros al Coastei de Azur.

Dragostea sa se născu. Înflori şi crescu fiindcă nu se oprise vreodată s-o analizeze. Un ţăran sloven mi-a spus odată că ciupercile tinere trebuie culese aşa cum sunt, deoarece n-ar putea să mai crească după ce au fost privite de cineva.

Şi dragostea, dacă o vezi cum ia naştere, se opreşte. Uneori, dispare.

Titu nu se oprise s-o analizeze, căci trebuise să alerge la vila albă şi rotundă ca un temlu elen, unde îl aştepta Kalantan, goală sub peplumul vaporos şi arzătoare sub goliciunea ei aproape castă.

Noaptea aceea, după o masă delicată, dar rapidă, ca mesele servite în restaurantele gărilor, Kalantan se ghemuise Pparalelipipedul de covoare, ascultând pe Titu care, stând cu picioarele încrucişate, alături de ea, îi povestea melancolia sa.

Kalantan îl asculta docilă, cu capul pe genunchii lui, în atitudinea aceea de dragoste reciprocă pe care o iau pisic de şi femeile.

Apoi trecuseră dincolo, în camera de culcare a Kalantanei.

Dimineaţa, când automobilul doamnei conducea pe *domnul* la hotel, *domnul* era extenuat de oboseală; în noaptea aceea, Kalantan i se dăduse ca într-un delir voluâtos.

— Vezi, îi mărturisise aproape roşind, în noaitea asta, în zielel astea, eu te doresc mai nebuneşte fiindcă… Ascultă-mă; îţi explic; în unele zile, în unele zile în care suntem mai înfierbântate de dorinţă, nu putem sătura dorinţa asta, fiindcă sunt tocmai acele zile în care… Ah. este greu să-ţi explic! Iartă-mă. Mă încurc ca o proastă. Îţi aminteşti de Margareta Gauthier, Dama cu Camelii, care se împodobea cu camelii albe în toate zilele, dar care, în fiecare lună, apărea, două sau trei zile consecutive, cu o floare roşie în pieptr sau pe cap? însemna că în acele zile… Ei bine, eu n-ar trebui să port niciodată camelii roşii, din pricina morfinei.

În noaptea asta, Margareta Gauthier nu te-ar fi primit în alcovul său. Eu te pot primi. Acestea sunt zilele draogoster celei mai teribile, celei mai adevărate.

Aşa îi vorbise armeanca, exasperată de dorinţi nestinse.

Titu se întorcea la hotel, obosit ca un convalescent în prima zi de plimbare în aer liber; excesul de dragoste nimicise, în el, bărbatul.

Şi totuşi când intră în camera lui Maud, care tocmai îşi încheia mănuşile de cangur pe braţul subţire şi delicat, simţi o tulburare vagă.

— Cum ai dormit, micuţo?

— Foarte bine. Dar tu?

— Eu, mi-am petrecut noaptea la club, răspunse Titu.

Maud nu era nimic pentru el. N-o iubea. Nu se iubeau.

Nu se întrezăreau indiciile unei viitoare legături. Şi totuşi, Titu nu avu curajul să-i mărturisească adevărul, să-i spună că fusese la amanta sa; i se părea că ar fi mărturisit o trădare, o infidelitate.

În felul acesta, dintr-o minciună prostească, inutilă, dar instinctivă, Titu simţi pentru prima dată că o iubea, că o iubea mult de tot pe micuţa Maud.

Maud, dansatoare în frac, avu un succes mediocru la Petit Casino. Fu aplaudată ca Ta-lan-ki, dresor de ciini japonezi miopi şi leneşi, ca Jim, boxer negru, ca aşa-zisul irlandez Sibemol, comic muzical, care plimbându-se în două mâini, lovea cu picioarele o claviatură cu clopoţei. A fost chemată la rampă de două ori. Acordă un bis. Ar mai fi acordat încă unul, dacă publicul care plătea mai puţin n-ar fi scutit-o în mod tacit.

Totuşi făcu un angâjament de o lună; pentru luna următoare se angajă ca prim-balerină într-o revistă de la Folies Montmartroises.

Nu fu emoţionată de mediocrul său succes parizian, deoarece nu pretindea să aducă o nouă rază de lumină în Oraşul Lumină. Arta sa nu avea nimic original; se mai văzuseră zeci de dansatoare în frac; muzica era muzică pariziană care, importată în Italia, se întorsese, prin intermediul ei, în oraşul de origine; frumuseţea ei nu era atât de orbitoare încât să poată atrage atenţia pretenţioasei metropole.

De aceea, în seva debutului, se întoarse la hotel fără deziluzie şi fără melancolie, deoarece obţinuse exact aplauzele anemice la care se aştepta.

De aceeaşi părere nu era însă Titu Arnaudi, ziarist. Dresorul de câini japonezi, care făcea şi comerţ de opium, îi vându-se o cutiuţă cu praf, pe care el se grăbise s-o desfacă. Şi, sub acţiunea ameţitoare, dansurile lui Maud i se păreau revelările unei arte noi; exteriorizarea energiei universale; frumosul exprimat prin mişcare; plastica sintetizată în ritm.

Instalat într-un fotoliu de rangul întâi, o aplaudase cu frenezie la apariţia ei pe scenă, dar aplauzele lui Titu, rămânând izolate, nu avură alt ecou decât câteva izbucniri insolente de ilaritate uşoară.

În ochii săi, fracul negru strălucea cu sclipiri albastre ca şi când ar fi fost impregnat cu iosfor. Exaltarea

halucinantă a cocainei îl făcea să vadă o inextricabilă perucă de fire metalice în locul părului lui Maud.

I se părea că muzica vine din depărtări nevăzute, şi fundalul scenei trăia, în ochii lui, ca un peisaj animat de soare şi bătut de vânt.

De îndată ce putu să-i vorbească, îi spuse:

— Dansurile tale dezvăluie lumii necunoscute, minuni ne explorate.

Şi i-o repetă mai târziu, când se urcară în camera ei, la Hotel Napoleon.

Şi i-o repetă de mai multe ori în noaptea aceea, în timp ce umezeala albastră care picura din cer în metropolă, pătrundea, pe fereastra deschisă, până la trupurile lor goale şi evaporante.

Ziua următoare, Titu trebui să plece la Bordeaux, de unde se reîntoarse după opt zile.

După o întrevedere cu directorul ziarului, dramatică şi agitată ca o scenă de Bernstein, se întoarse la Hotel Napoleon şi o găsi pe Maud în pat cu un necunoscut.

— Patruzeci! zise necunoscutul, aşezându-se pe pat şi privind pe Titu fără să tremure şi fără să-şi acopere pieptul, roşu de ruşine.

— Ce înseamnă numărul acesta? întreabă Maud.

— E al patruzecilea bărbat.

— Nu-i bărbatul meu.

— Cine e?

— Amantul meu.

— Atunci, şaptezeci şi şase.

Titu recunoscu îndată pe necunoscut. Era Jim, boxerul negru. Sunt tipuri de oameni pe care, după ce i-ai văzut o singură dată, nu-i mai uiţi toată viaţa.

Era galvanizat de o piele atât de compactă şi atât de lucioasă încât ar fi făcut să ricoşeze gloanţele de revolver.

Deci, inutil să mai tragă.

Titu ieşi din cameră cu multă demnitate, protestând împotriva uşilor de hotel care nu se închid pe dinăuntru.

Îşi schimbă costumul, puse o cravată *lilas* pe un costum *sabie* şi porni, pe jos, spre vila lui Kalantan,

frumoasa armeancă; vila părea un templu grec transportat, prin cine ştie ce eroare istorică, pe Avenue des Champs Élysées.

Xu vreau să fac elogiu bigamiei, dar trebuie să admit că, între acele două femei. Titu trăia într-un echilibru perfect. N-o iubea nici pe Maud, nici pe Kalantan, dar credea că le iubeşte pe amândouă. Când una îl făcea să sufere, Titu găsea uşor consolarea la sânul celeilalte.

De îndată ce cealaltă îl înşela, el regăsea cuminţenia şi credinţa la cea dintâi. Dacă Maud era credincioasă timp prea îndelungat, el, nemaisimţind acţiunea înviorătoare a geloziei, începea să se răcească şi se apropia de Kalantan. Dar, de îndată ce Maud se apropia de un alt bărbat, gelozia sa reîncepea să fiarbă; şi atunci o părăsea pe Kalantan ca să dea târcoale în jurul lui Maud. Şi, atâta vreme cât pasiunea sa era suficientă ca s-o îndepărteze de alţi bărbaţi, o împrejmuia cu zidurile dragostei; dar, de îndată ce vedea că alţi bărbaţi învingeau rezistenţa ei, el alerga la Kalantan ca să uite, în patul ei, necazurile sale.

Dar biata Maud câştiga, la Petit Casino, exact a cincea parte din ceea ce cheltuia ca să trăiască.

În schimb, câţiva, domni, foarte bogaţi, îi dădeau de zece ori atât cât câştiga, în bani lichizi.

Se întreabă: Cât câştiga Maud? Şi cât cheltuia? Cât primea de la acei domni bogaţi? în ce situaţie se găsea semiîntreţinutul Titu?

Sunt probleme care nu se rezolvă cu tablele logariturilor, ci prin metode cu mult mai simple. E de ajuns să faci ca Titu: baţi la uşa lui Maud. Dacă răspunde: *nu se poate*, spui pardon şi revii după trei ore.

Oh, de câte ori indulgentul şi răbdătorul Titu trebui să aştepte către trei ceasuri înainte de a intra!

Dar el înşela timpul aşteptării ducându-se, cu o cravată *lilas* pe un costum *sabie*, în casa armencei, care era mereu dispusă să-l consoleze, deoarece putea să-şi împodobească mereu, cu camelii albe, părul parfumat cu mosc.

Dacă, la întoarcerea în camera lui Maud, el strecura

vreun reproş, ea răspundea îmbrăţişându-l şi încolăcindu-se la pieptul lui:

— Nu mai vorbi prostii, scumpule! Acum sunt toată a ta. Ceilalţi, chiar şi acela care a plecat acum o jumătate de oră, constituie trecutul. Trecutul nu ne aparţine. Vino, vino să facem pace.

Doi bărbaţi, când vor să facă pace, se duc la masă împreună.

Un bărbat şi o femeie, se duc la culcare.

Titu şi Maud făceau pace aproape în toate zilele, ca să uite trecutul apropiat şi îndepărtat.

Şi în casă la Kalantan exista un trecut.

Acest trecut se afla în camera nupţială, devenită camera de văduvă în urma unui incident de înot.

Şi era reprezentat de o casetă antică de catifea şi cositor lucrat, capodoperă de artă caucaziană.

— Ce-i acolo înăuntru? întrebase Titu, într-o seară, desfacind nodul cravatei lilas.

— O să-ţi spun altă dată, într-o zi, promisese Kalantan, lăsând să cadă un papuc cusut în fir de aur.

— Ziua aceea nu poate să fie azi? insistă Titu, scoţându-şi haina sabie.

— Încă nu! răspunse Kalantan, desfăcându-şi centura.

— De ce? continuă Titu, deschizând nasturii vestei.

— Fiindcă azi trebuie să-ţi spun lucruri mult mai însemnate, glumi Kalantan, scoţându-şi jartiera verde.

— Şi cam ce trebuie să-mi spui?

— Că risc să mă pierd în patul acesta atât de vast, dacă nu vii şi tu, îndată, lângă mine. Nu mai întoarce ceasul. Lasă-l.

— Şi dacă se opreşte?

— Îl vei întoarce atunci.

Şi astfel, Titu nu putu să cunoască conţinutul casetei de cositor lucrat, rar obiect al artei caucaziene, care constituia trecutul Kalantanei.

Maud, dansatoarea italiană, făcu cunoştinţă cu un funcţionar de la prefectură, înalt în grad, dar mic de

statură, care ţinea pieptul în afară şi capul înapoi, şi părea o linguriţă văzută din profil.

Era detaşat la brigada de moravuri.

Fu prezentată şi unui tânăr chirurg, candidat la un post de conferenţiar la Sorbona şi autor al unui apreciat tratat de medicină terapeutică.

Tânărul chirurg vizită pe frumoasa dansatoare, nu din punct de vedere ştiinţific, ci ca amator. El o încredinţă că avea toate organele la locul lor. Ba chiar pronostică la repezeală că ar fi putut deveni, cu oarecare bunăvoinţă, sau, anai bine zis, cu puţină imprudenţă, o foarte bună mamă de familie.

Dar dansurile şi maternitatea nu izbutesc să se împace cu uşurinţă.

Înaltul funcţionar de la prefectură, care părea o linguriţă văzută din profil, voind să nu aibă nicio grijă, o ruga cu insistenţă să nu rămâie gravidă. Dar ea îl liniştea spunându-i că, în orice caz, ar fi avut la îndemână un tânăr chirurg, autor al unui tratat de medicină terapeutică.

Nimeni n-ar fi crezut că doctoraşul acela blond, tip oleografie de trubadur, cu ochii resemnaţi, ar fi fost în stare să opereze laparatomii, să scoată cancere şi să extirpeze ovare.

În realitate, era destul de capabil!

Şi apoi, se specializase într-o operaţie care se face atât de des la Viena, la Paris, la Berlin şi care începe să fie aplicată şi în Italia. O operaţie neînsemnată pe care chirurgul melancolic o făcea fără asistent, într-un ceas, inclusiv sterilizarea instrumentelor şi a mâinilor. Şi pentru această mică operaţie se mulţumea cu zece mii de franci. În ceea ce ne priveşte pe Maud, se mulţumi să ia îndoit, deoarece ştia că onorariul său ar fi fost plătit de înaltul funcţionar de la prefectură, care, spre a nu deranja pe copiii săi ce dormitau în azurul liniştit al viitorului, ar fi scos bucuros câteva bancnot° în plus.

Rareori în viaţa sa acel demn funcţionar fu atât de fericit ca atunci când Maud îi spuse că datorită intervenţiei tânărului chirurg, nu mai avea de ce se teme.

Tânărul chirurg se mulţumi cu mica sumă de bani, cu câteva laude şi cu protecţia recunoscătoare a înaltului funcţionar de la prefectură, detaşat pe lângă brigada de moravuri.

Dar când Titu află că Maud se supusese cu stoicism instrumentelor chirurgului ca să-şi poată vinde amorul în continuare, fără ca o maternitate inoportună să poată deteriora, vreodată, marfa delicată, simţi o durere ca şi când operaţia, în loc să extirpeze ovarele lui Maud, i-ar fi extras însăşi inima lui.

Recentele sale studii de fiziologie îi lăsaseră câteva amintiri. Timp de doi ani. Titu frecventase o clinică ginecologică şi urmărise, cu durere, soarta unor femei, care, silite de motive patologice să se opereze la sursele vieţii, la nucleul feminităţii, nu mai fuseseră femei.

Şi ştia ce însemnătate esenţială au în toată economia fiziologică a femeii acele glande, cu secreţie internă, pe care delincventul acela i le extrăsese ca să-i fure câteva hârtii de o mie.

Îşi aducea aminte de unele femei tinere care, plecând din clinică, pierduseră, unul câte unul, semnele feminităţii, din glas, din surâs, din graţie. În glasul lor apărea ceva răguşit; în privirea lor, ceva sever iar ceva asexual, ceva hermafroditic, ceva bătrânesc apărea pe faţa lor, care se acoperea cu peri, în timp ce trupul se apropia de obezitate.

Titu prevăzu toate acestea pentru Maud.

„Sărmana, sărmana Maud!” – îi spuse el, cu lacrimi în glas.

Şi deoarece Maud nu înţelegea, şi el n-avea curajul să-i explice treibila dramă glandulară, nu putu decât să cadă în genunchi, ca în romanele-foileton, strigând cu disperare:

— Maud! Ce-ai făcut, ce-ai făcut, Maud?

Maud îl rugă să-şi şteargă lacrimile şi să plece, căci trebuia să sosească acel înalt funcţionar care, de când ea îşi făcuse mica operaţie, o vizita mai des.

Dar, înainte de a se despărţi de Titu, îl întrebă:

— De ce ai plâns?

Şi el răspunse:

— Mă prefăceam.

— Dar aveai ochii plini de lacrimi!

Şi Titu:

— Noi, pasionalii, când ne prefacem că plângem, plângem serios.

N-avea curajul să-i dezvăluie îngrozitorul adevăr.

Chirurgul tânăr dar valoros fu propus pentru „Legiunea de onoare”.

Câteva zile, Titu umblă ca un nebun, colindând Parisul; amintindu-şi, din când în când, că e redactor la un mare ziar, făcu şi câteva vizite rapide la redacţie, spre a vedea dacă aveau nevoie de el.

Moieşit ca un cadavru în stare de putrefacţie care totuşi ar mai fi putut umbla, se târî până în sala cronicarilor.

Era palid ca şi când faţa sa ar fi fost macerată în amoniac curat.

În sala cronicarilor, întâlni pe acel om care nu se ştie cine e şi care îi ieşi în cale cu dreapta întinsă şi cu un surâs cordial pe faţă.

Omul care nu se ştie cine e, e un personaj care circulă în toate redacţiile ziarelor; nimeni n-ar putea să spună ce face, nici pentru ce e tolerat, dar toţi, de la portar şi până la director, îl salută cu deosebite grade de respect. Nu e redactor, nu e salariat, nu are vreo însărcinare specială; şi totuşi, se aşază la orice birou, întrebuinţează telefonul, ţine pălăria în cap, citeşte ziarele, întrebuinţează hârtia cu en-tête şi dă ordine servitorilor.

Omul care nu se ştie cine e îi spuse îndată:

— Tu duci o viaţă prea neregulată, dragă Arnaudi! Nu-i aşa, Nocera?

NOCERA: – O să te ruinezi cu acele două femei, dragă Titu, ascultă-mă pe mine.

REDACTORUL ŞEF: – Ar trebui să te însori.

TITU: – Altă treabă n-am?

REDAC TORUL ŞEF: – O soţie care să ştie să găsească, din când în când, cuvintele oportune, să te

consoleze de necazurile pe care ţi le pricinuiesc amantele.

NOCERA: – Dacă vrei, putem să te ajutăm noi să *o* găseşti.

TITU: – în fond, aveţi dreptate. Ar trebui să mă adăpostesc în căsnicie ca într-o castrare.

OMUL CARE NU SE ŞTIE CINE E: – Trebuie să te însori ca să schimbi genul plictiselii.

REDACTORUL ŞEF: – Ar trebui să te însori cu o văduvă. După mine, văduva e femeia ideală. Dar nu văduva ta armeancă, ci o văduvioară care şi-a potolit primele pofte. Dacă te interesează, am una la îndemână.

TITU: – Nu e uşor să ghiceşti gusturile mele. Eu, dacă ar trebui să mă însor, aş vrea o nevastă cu o inteligenţă prostească, cu o domesticibilitate liniştită ca a facelor; întrucât priveşte fizicul…

NOCERA: – Grasă sau slabă?

TITU: – Nici aşa, nici aşa, potrivită!

REDACTORUL ŞEF: – Cunosc o văduvioară foarte nostimă şi foarte bogată. Încă ce văduvă! O femeie de ocazie, o femeie de mâna a doua. Dar e ca şi proaspătă. A rămas văduvă după şase luni de întrebuinţare. De altfel, eu cred că, în privinţa femeilor, trebuie să faci ceea ce făcea Brummel cu hainele sale; când erau noi, punea pe un servitor să le poarte, două sau trei zile.

De altfel, aceasta e foarte virtuoasă, şi atât de econoamă încât, la sfârşitul anului de doliu, a pus rochiile negre în naftalină, spunând: vor servi şi la al doilea bărbat.

NOCERA: – Eu te-aş sfătui să te căsătoreşti cu o prostituată. Nu o prostituată de stradă, să ne înţelegem f Spun una din acelea care iau cel puţin două mii de lei de consultaţie. Faptele au demonstrat că devin, mereu, soţii model. Dacă te însori cu o domnişoară de bună condiţie, care îţi aduce zestre câteva titluri de rentă şi o bucată de membrană care nu e încă sfârşită în întregime, o să se creadă îndreptăţită să te ţie sub papuc toată viaţa. Dacă, dimpotrivă, te însori cu o prostituată, ea o să-ţi aducă zestre un apartament mobilat, prevăzut cu toate perfecţionările indicate de o întrebuinţare îndelungată. O

să aibă o colecţie bogată de bijuterii şi o doză bună de bani economisiţi cu înţelepciune.

REDACTORUL ŞEF: – Prostituatele nu economisesc.

NOCERA: – Asta s-o crezi tu: sunt econoame, chiar zgârcite. Te fac să arunci o mie de franci pe un lucru inutil, pe un buchet de flori; dar dacă ele, prostituatele, primesc o scrisoare cu marca neştampiiată, o dezlipesc cu delicateţe şi o întrebuinţează la prima ocazie.

TITU: – Asta o fac şi femeile cinstite. Doi franci, când trebuie să-i cheltuiască o femeie, sunt doi franci, dar o mie de franci pe care îi cheltuieşte bărbatul care le întovărăşeşte valorează, în ochii ei, mai puţin decât un bilet de tramvai. La femei, am observat totdeauna cele mai grave cazuri de zgârcenie.

Şi mai departe?

NOCERA: – Prostituata cu care te vei însura, va avea, deci, bani, pe care tu nu vei fi obligat să-i împărţi, din demnitate, săracilor parohiei. Poate că, pentru o clipă, vei fi tentat să faci gestul acesta; dar, când vei fi gata să bagi mâna în buzunar, ispita se va evapora; banii murdăresc mâinile numai când sunt în cantitate mică, şi le spală când cantitatea e mare; din fericire, pe bancnote nu sunt alte semnături decât ale guvernatorului şi casierului central, deoarece cine plăteşte o femeie nu se iscăleşte şi el. Deci, demnitatea ta e salvată. Având în vedere că şi ea şi-a agonisit banii cu oarecare oboseală plăcută, va înţelege că şi banii pe care îi câştigi tu sunt demni de oarecare menajamente; lucru pe care nu-l va înţelege niciodată o domnişoară de familie.

Apoi, nevasta ta, dacă te însori cu aceea pe care ţi-o recomand eu, a cunoscut toate plăcerile efemere ale luxului şi şi-a satisfăcut cele mai nebuneşti capricii; nu va mai fi tentată de vila de pe lacul Genevei, de un iaht la Nisa sau de un automobil cu caroserie dublă. Va avea o delicioasă nostalgie de simplitate cincinatescă. În loc de a-ţi mărturisi, în fiecare zi: „Şti, dragă, ce-ar trebui să-mi cumperi?”, te va sfătui: „Să nu faci cheltuieli de prisos, scumpule”.

Atât domnişoara de familie bună, cât şi curtezana, îţi vor pune coarne, cu siguranţă.

Dar există o diferenţă în felul de a-ţi pune cea mele; domnişoara te va înşela într-o formă zgomotoasă, pirotehnică, atrăgând atenţia tuturor asupra nefericirii tale.

Fiind lipsită de practică, va avea iluzia că imbecilul acela de amant (pentru că se va îndrăgosti neapărat de un imbecil) e un om superior. Şi dacă acesta îi va spune că tu eşti un prostănac oarecare, ea o să-l creadă pe cuvânt şi-l va ajuta să te facă ridicul faţă de prietenii comuni.

Prostituata, însă, te va înşela cu eleganţă, cu metodă, cu economie, cu stil, cu tact, cu cinste. Va şti să facă un bilanţ precis şi imparţial între meritele tale şi ale lui, deoarece ea cunoaşte *bărbaţii*, în timp ce soţia recrutată dintre virginele domnişoare de familie nu cunoaşte decât doi bărbaţi: pe tine şi pe celălalt.

Domnişoara care te încornorează va râde de situaţia în care te pune, deoarece i se va părea o situaţie curioasă, excepţională, extraordinară.

Prostituata nu va râde, ştiind că aceasta e foarte naturala normal, obişnuit.

Domnişoara va pretinde să-l ajuţi pe amantul ei; să-i împrumuţi bani pe care n-ai să-i mai vezi, să-l susţii în toate împrejurările grele.

Prostituata nu te va obliga la aceasta, fiind obişnuită să primească bani de la bărbaţi, şi nicidecum să le dea.

Soţia ta nu va fi primită în societatea bună: prin urmare nu vei avea obligaţia dezgustătoare de a face cunoştinţe şi de a primi vizite, pentru ca, înapoindu-le, să te murdăreşti în locuinţele persoanelor cumsecade.

Vei pofti la tine acasă numai persoane simpatice şi fără prejudecăţi, ca noi, şi care nu-şi vor împăna conversaţia cu îmbufnare şi politeţe, deoarece nu e nevoie să-ţi îmbraci cuvintele cu chiloţi impermeabili când stai de vorbă cu o exprostituată; în acelaşi timp, nu-şi vor permite vulgarităţi, deoarece, la urma urmelor, prostituata aceea e nevasta ta.

Femeia aceea nu se va refuza niciodată dorinţelor tale.

TITU: – Nicio femeie nu se refuză, mai ales când îţi e soţie.

OMUL CARE NU SE ŞTIE CINE ESTE: – Aşa crezi tu; dar există şi soţii care au curajul să spună bărbatului: nu, dragă, astăzi, nu.

NOCERA: – Nu ne va refuza spun în ci că e obosită, fiindcă i-ai putea răspunde: Cum aşa? Tu care primeai douăzeci, treizeci de bărbaţi pe zi.

Dacă, apoi, ar fi apucată de dorinţi în momentul precis în care ai fi obosit, ai putea să-i răspunzi: – Dar nu eşti încă sătulă după lunga şi agitata ta carieră?

Vei putea avea oricâte amante vei voi. Şi dacă ea ar da semn de gelozie, îi vei astupa gura spunimlu-i primul nume bărbătesc de botez care îţi va trăsni prin minte.

Domnişoara de familie nu-şi va da niciodată osteneala să-şi ascundă plictiseala sau nervii, şi te va face să te convingi *de visu* de indiferenţa şi dezgustul său de a se da ţie.

Prostituata, obişnuită să se dea mereu cu prefăcătoria surâsului şi plăcerii, va proceda cu tine cum proceda cu cel mai bun client, şi-ţi va da iluzia completă a nerăbdării dorinţei şi plăcerii, chiar dacă în ziua aceea i-ar fi murit mama şi tatăl de friguri palustre.

Va şti să-şi păstreze frumuseţea până la vârstă înaintată, deoarece frumuseţea fiind condiţia esenţială a meseriei sale, ea va cunoaşte, desigur, toate secretele ei.

S-ar putea ca într-o bună zi să i se întâmple un fenomen comun la artiştii retraşi de pe scenă; şi anume, să simtă nostalgia scenei sau, cel puţin, al unor reprezentaţii extraordinare. Ei bine, nimeni n-o să se mire, nimeni n-o să te dispreţuiască. În fond, e vechea sa meserie.

În noaptea nunţii vei avea, poate, o impresie curioasă. Nu vei avea impresia de a fi în pat cu o mireasă, ci cu o femeie care te-a oprit pe stradă. Şi asta nu ţi se pare delicios? Nu vei avea plictiseala luptei împotriva lacătelor de siguranţă ale unei fecioare. Confort care nu

trebuie dispreţuit! Dar, dacă tu ai fi atât de prost încât să-ţi doreşti o nevastă fecioară, crede-mă, dragul meu, că vei găsi şi asta la o prostituată, deoarece numai prostituatele, şi nu fecioarele, ştiu, când vor, să-ţi dea iluzia completă a virginităţii.

TITU: – Ai dreptate, scumpul meu.

NOCERA: – Primul lucru pe care trebuie să-l faci este să te desparţi de cele două femei. Să nu le mai vezi deloc

TITU: – Nu le voi mai vedea deloc.

— Juri?

— Jur.

Telefonul zbârnâie.

— Domnul Titu Arnaudi.

Titu se duse la telefon şi spuse:

— Da, scumpo, eu sunt. La tine acasă? Peste, o jumătate de oră? Şi mai curând.

— Cine era? întrebă Nocera.

— Armeanca, răspunse Titu.

Şi ieşi.

Întârzie puţin la întâlnire, deoarece văzu pe scara metroului pe chelnerul acelacu care fusese coleg de liceu, cel ce învăţa datele istorice ca numerele de telefon (pacea de la Campoformio: şaptresprezece nouă şapte) şi care îl călăuzise prin cafenelele din Montmartre când întreprinsese anchetele asupra cocainei.

— Mă întorc în Italia, spuse prietenul, întinzându-i mâinile înarmate cu geamantane. M-am săturat de Paris, m-am săturat de serviciu, m-am săturat să câştig parale, franc cu franc. M-am săturat de femeile care mă înconjoară şi mă asfixiază. Dacă aş mai rămâne câteva zile, m-aş arunca în Sena; şi Sena e un râu compus, pe jumătate, din apa bideurilor” prostituatelor oficiale sau clandestine.

— Te duci în Italia să găseşti un râu mai curat? Se prea poate să găseşti unul, deoarece, în Italia, femeile se spală mai puţin.

tvt Mă duc să mă călugăresc. Lângă Torino e o mănăstire unde primesc pe oricine. Este un fel de *nlegiune*

străină" mistică.

— Dar tu ştii să faci pe călugărul?

— Nu cred să fie o meserie grea.

— Şi ai credinţă?

— u

— Simţi vreo vocaţie?

— Nu.

— Atunci?

— Mănăstirea are o grădiniţă, celulele sunt bine luminate şi bine aerisite, prescripţiile r. u sunt grele, dieta e igienică, biblioteca bogată, nu ieşi niciodată, nici măcar spre a însoţi pe cei decedaţi, căci cimitirul e în curte.

Titu îl privi perplex. Apoi îi zise:

— Tu trebuie să fi avut vreo dragoste nefericită. Amanta ta te înşela cu bărbatul ei?

Aspirantul-călugăr ridică braţele cu un gest disperat şi spuse, plecând ochii:

— Se prea poate. Îţi voi trimite amănunte. Adio.

Şi se repezi în beznă, coborând scările metroului.

Caseta de cositor şi catifea, complicată mostră de artă caucaziană, constituia trecutul lui Kalantan şi era plină cu monezi de aur. Părea o fabuloasă comoară ascunsă în temeliile oraşelor dispărute. Când Kalantan îi răspunse: *e plină cu bani de aur*, Titu râse, crezând că glumeşte, şi spuse:

— Copilării! Astfel de lucruri nu se întâmplă decât în romanele fantastice şi în filmele nemţeşti, de aventuri.

Atunci Kalantan îi povesti:

— Bărbatul meu era foarte bogat. Stăpânea nenumărate terenuri petrolifere şi cele mai renumite pescării din toată Persia.

— Ştiu.

— Şi se născuse cu o înspăimântătoare plictiseală de viaţă. S-ar fi spus că deschisese ochii, având deja toată experienţa seculară acum uitată de strămoşii săi asiatici. Nimic nu-l mai ispitea, nimic nu-l mai distra. Nepăsător faţă de cămin şi familie, atârnase în dormitorul său tarife asemănătoare acelora care se văd în camerele de hotel,

indicând preţul spălatului rufelor, al dejunului servit în cameră şi cu indicaţia ca pasagerii care pleacă după-amiază să libereze camera înainte de ora şase.

Visul său era să călătorească, dar călătorea foarte puţin. Era un fel de paralitic însetat de depărtări. Cele mai lungi călătorii ale sale erau Paris-Berlin, Paris-Londra, Paris-Bruxelles. După o lună se întorcea acasă.

Îi plăceau cocotele. Cred că cele mai celebre prostituate au trecut toate prin mâna sa.

Dar ar fi vrut să le aibă mereu la îndemână, pe toate laolaltă, într-o casă portativă, ca o caravană de ţigani condusă după criteriile unui *maître d'hôtel* parizian.

Eu îi plăceam la intervale lungi. În primele timpuri ale căsniciei noastre mă iubea foarte mult, deşi aveam un defect: acela de a-i fi soţie.

Ca să-şi creeze iluzia că nu eram nevasta lui, mă plătea. De fiecare dată când îl primeam în patul meu, aruaca în caseta de cositor şi catifea câteva monezi de aur. Spunea că astfel înnobila funcţia soţiei, ridicând-o la demnitatea de curtezană.

— Şi n-a încercat nimeni să spargă cufărul acela?

— Am servitori credincioşi şi nimeni nu bănuieşte că e plin cu aur.

— Desigur, cuprinde peste o sută de mii de franci.

— Cum? Vrei să spui, poate, o jumătate de milion.

Titu se apropie de el şi încercă să-l ridice: sforţarea îi încorda vinele frunţii şi gâtului.

— Sărăcuţul de el! spuse Kalantan, făcându-l să se aşeze pe dormeză, alături de ea; şi, sărutându-i faţa, începu să-i dezmierde mâinile.

— Vezi, Kalantan, cufărul acela constituie trecutul tău care mă îndurerează nesfârşit de mult, fiindcă sunt gelos. Aş vrea să te fi avut eu, cel dintâi. Fiecare dintre monezile acelea e simbolul vibraţiilor, plăcerilor, pe care le-ai dat altuia.

— Dar ce importanţă are aceasta? se miră Kalantan, sărutându-l pe ochii deveniţi, deodată, răutăcioşi.

— Adevăratul meu stăpân eşti tu. Soţul meu n-a fost

decât un uzufructuar. Amanţii mei? Nici nu-mi mai aduc aminte de ei, fiindcă niciodată n-am vibrat cum am vibrat în braţele tale. De altfel, trecutul a trecut şi nu ne mai aparţine!

Titu îşi trase mâinile din mâinile femeii.

Trecutul nu ne aparţine.

Aceeaşi frază ca şi Maud. Aceste două femei venite, una din valea Padului, cealaltă din văile Caucazului, aceste două femei, produse a doua civilizaţii diferite, întrebuinţau aceleaşi cuvinte spre a-l consola.

Ah, avea dreptate prietenul chelner care striga:

— Sunt plictisit de femei, sunt sătul de ele!

Şi acum, Titu ura pe armeanca milionară căreia, în fond, îi surâdea ideea de a fi tratată ca o prostituată.

Mai mult sau mai puţin, toate fere cele simt o vagă nostalgie a bordelului!

În ziua aceea, Titu nu putu să fie drăguţ cu armeanca.

— Voi veni mâine, se scuză el.

— Dar astăzi, nu. Azi sunt trist. Lasă-mă să plec.

Şi se duse la Maud.

Dar, dacă săptămâna precedentă ar fi putut să uite în braţele Kalantanei trădările lui Maud, sau în patul lui Maud, trecutul Kalantanei, acum, îndoita sa dragoste îl strivea ca între două puteri regale şi protivnice.

Acum cunoştea tot trecutul Kalantanei: pseudo-vinzarea amorului unui soţ pervers; orgiile albe în salonul pinguinilor; frigurile dezlănţuite de stupefiante, extazurile provocate de excitantele insinuante; posedarea în coşciug, primitiva nostalgie a bordelului, urmată de nostalgia purităţii, care nu era decât o scârbă cauzată de o senzualitate excesivă şi aberată; scârbă de natură cerebrală, pe care morfina o transformase într-un delir cast.

Cunoştea tot trecutul şi prezentul lui Maud.

Ştia cum şi cui se dăduse prima dată; ştia cui se vânduşe în Italia şi în Franţa; o văzuse în pat cu negrul cu pielea de pachiderm unsă cu briantină; văzuse pe

funcţionarul de la prefectură coborând din ascensor cu ochii umflaţi de libidine; ştia că tânărul chirurg o operase la izvoarele vieţii şi amorului, anticipând menopauza şi scurtându-i tinereţea. Cunoştea hotelurile discrete şi garsonierele unde se închiria Maud: fiecare *arondisement* al Parisului adăpostea pe un client al lui Maud.

Maud şi Kalantan erau două fiinţe deosebite, aparţinând unor civilizaţii diferite, dar se întâlneau în neînţelegerea chinuitoarei sale gelozii. Amândouă, cu accente oarecum diferite, dar cu aceeaşi inconştienţă în privire, îi spuseseră:

Trecutul nu ne aparţine.

Maud şi Kalantan, femei lipsite de asemănare între ele! Şi totuşi, le iubea pe amândouă cu aceeaşi nebunie, pentru că amândouă îl înlănţuiau, una cu gelozia prezentului, cealaltă cu gelozia trecutului.

Pielea lui Maud exala parfumul de thym al munţilor verzi.

Kalantan avea, în piele, gustul sării.

Erau tinere amândouă; şi, totuşi amândouă aveau ceva bătrânesc.

Maud, nesăturată de senzualitate, căuta, în dragoste, forme neucunoscute, excitări curioase, vicii acute.

Kalantan, scârbită de extravaganţe, căuta în dragostea lui Titu ceva curat, ceva simplu, ceva primitiv.

Două feluri de bătrâneţe la acele două femei tinere. Una străbătuse formele complicate ale viciului spre a căuta, în fine, simplitatea îmbrăţişărilor fără prefăcătorii; cealaltă parcursese treptele dragostei curate şi urca mereu, căutând viciul.

Două căi opuse, parcurse, cu aceeaşi dorinţă, semn a doua personalităţi diferite, dar deopotrivă de dinamice.

Titu era nehotărât între aceste două femei, între aceste două pasiuni.

După cum inventatorul tocurilor de cauciuc a acumulat milioane, şi fabricantul broscuţelor melodice de tinichea şi-a asigurat o viaţă liniştită şi independentă, tot astfel Titu, prin extravaganţele sale ziaristice, câştigă o

situaţie stabilă la ziar. Îi sporiră leafa, interzicându-i însă să scrie un singur cuvâr.t.

— Ai fi în stare să anunţi că Papa s-a circumcis spre a se însura cu Ida Rubinstein! îi spuse directorul.

— Dacă vrei să rămânem prieteni, încasează-ţi leafa, vino la ziar, joacă mereu caramboale la biliardul meu, serveşte-te de ţigările şi dactilografele mele, frecventează barul, fă scrimă cu floretele mele, dar să nu cumva să scrii un rând, chiar dacă ţi-aş porunci eu!

Titu nu avea decât alt deranj decât acela de a se duce o dată pe lună la administraţie, să semneze o chitanţă, să primească un plic cu bilete de bancă.

Îşi petrecea timpul în plimbări singuratice prin cartierele excentrice ale Parisului; petrecea, uneori, două şi chiar trei zile în casa Kalantanei, unde pregătiseră o cameră pentru *domnul*: apoi părăsea pe Kalantan o săptămână, în care timp se alătura lui Maud în întregime; alteori lăsa să se scurgă două sau trei zile fără să vadă pe Maud şi pe Kalantan. Şi se ducea în cafenelele semiclandestine din Muntmartre şi Montparnasse, în mediile acelea echivoce de profesori de biliard şi de pocher, de maeştri în arta mută, de promotori de aventuri de dragoste cu preţuri populare, de agenţi de siguranţă de proxeneţi serviabili, de midinete înfometate hrănite cu sandvişuri de sardele şi cu cornuri muiate în cafea.

Negustorul şchiop îi vându şase tuburi cu excelentă cocaină de Mannheim. Şi el hoinări prin tot Parisul, cu tuburile în buzunar, precum dorm copiii cu jucăriile sub pernă. Căută străzile cele mai pustii din Villette şi Belleville; cu pereţii tapisaţi cu afişe teatrale sinistre: „Fiica bastardului”, „Secretul călăului”. „Răzbunarea spânzuratului”. Se plimbă pe aleile din cimitirul Père Lachaise, curat, îngrijit, ordonat ca o lădiţă cu eşantioane. Se duse la abatoare, unde văzu cum intrau mieii blânzi şi viţeii îndărătnici.

„Dar, cel puţin, nimeni nu le vorbeşte de patrie!” – cugetă el.

Un biet câine, mort de oboseală şi de sete, alerga în

urma unei căruţe care, judecând după praful ce-o acoperea, trebuia să vie de departe. Ţăranul care o mâna ar fi putut să-l urce în căruţă, în loc să-l facă să sufere în halul acela!

„Dar ţăranii, cugetă Titu – aparţin unei rase inferioare; sunt mai răi decât negrii; faptele lor sunt minate de cel mai putred egoism, de cea mai inutilă cruzime şi de ignoranţa cea mai încăpăţânată. Eu aş fi fericit dacă grindina ar distruge recoltele în toţi anii, dacă filoxera ar nimici viile şi dacă ar bântui bolile printre vitele lor.

Ar fi o pedeapsă potrivită cu răutatea lor”.

O lungă coloană de fetiţe îmbrăcate în alb se înşiră, ciripind, spre Parc des Buttes Chaumont. Ele îi dădură o emoţie aproape lichidă. Începu să le urmărească. În fiecare dintre ele, el vedea deja ceva definitiv; mutre de subrete de operetă; vesele priviri de viitoare perturbatoare de sisteme nervoase; feţe plinuţe de mame de familie care, între o naştere şi alta, vor şti să placă unui domn serios. Toate albe, toate îmbrăcate în acelaşi fel, aproape identice în proporţii; şi, totuşi, în ele dormitează deja embrionul curtezanei, artistici, femeii comune, femeii superioare. Poartă în ele mici ouşoare din care se vor naşte, poate, oameni mari sau mari delincvenţi; poartă în ele celulele unui cancer sau bacilii tuberculozei… Vreuna dintre ele va deveni o altă Maud, o altă Kalantan, spre a dezlănţui disperarea vreunui micuţ Titu Arnaudi care, în clipa aceasta, îşi va fi vârând degetele în nas, în cine ştie ce colţ al lumii!

Plimbarea aceea în zigzag îi dădea mulţumirea apatică a vagabonzilor. Şi viaţa de vagabond îşi are farmecul ei; să nu fii sclavul orei, ocupaţiei, întâlnirilor; să nu umbli după direcţii prestabilite. Să-ţi petreci timpul între o audienţă la Curtea de Casaţie şi o lecţie la Universitate, pe o bancă de grădină publică sau la parapetul unui râu; să intervii la licitaţiile publice, să te opreşti să priveşti la căruţele prea grele care nu izbutesc să scape de pe şinele tramvaiului; să

1 vizitezi cadavrele de la morgă, să vezi plecarea melancolicelor trenuri de seară, să stai de vorbă cu zidarii, să asculţi reclas mele zgomotoase ale vânzătorilor ambulanţi, să răsfoieşti f cărţile la anticarii de po cheiuri, să aştepţi pe catifelele verzi F ale muzeelor, să arunci buc ăţi de pâine urşilor răbdători şi v şmecheri, şi acelor copii enormi care sunt elefanţii de la Jardin des Plantes.

Câteodată îi apărea imaginea lui Maud, proiectată pe pereţii clădirilor sau pe ecranul alb al trotuarului. Atunci, ca să scape de vedenie, intra într-o cofetărie.

„Când văd pe o cucoană bătrână mâncând prăjituri, mi se par prăpădite degeaba”.

Totul îl irita. Dar, sub un anumit aspect, trăia într-un fel de bunăstare care se infiltrase în el, de câtva timp, fără ca el să fi băgat de seamă. Cocaina, care în primul timp al otrăvirii îi produsese o nelinişte senzuală, o exaltare erotică aproape de nesăturat (două amante nu erau suficiente spre a-l sătura), începuse să micşoreze flacăra senzualităţii sale. Zilele treceau fără ca el să dorească să vadă picioarele fine ale lui Maud, să aspire parfumul părului Kalantanei. Dacă, uneori, mintea se întorcea pe tackhta catifelată, pe covoarele căreia frumoasa armeancă se încolăcea cu voluptate; dacă memoria îl călăuzea spre Maud, femeie însetată de viciu şi de noutate, Titu le considera ca fiinţe departe de viaţa sa, având senzaţia că el era un supravieţuitor.

Senzualitatea sa era o flacără pe punctul de a se stinge. Dar, din când în când, un suflu de gelozie înteţea acţiunea flăcării.

Şi-o închipuia pe Maud în braţele altuia, într-o casă pierdută prin cine ştie care dintre cele douăzeci de arondismente. Şi gelozia subită trezea subit dorinţele sale.

Şi atunci se întorcea acasă s-o caute pe Maud, şi o găsea (când o găsea), dispusă mereu să se dea, cu tot trupul agitat de vibraţii, cu buzele umede arse de frigurile dorinţei.

— Cocaina!: – îi spunea Titw în clipele de pierzanie.

— Cocaina! Tu nu eşti Maud, tu eşti Cocaina, otrava

mea necesară. Eu fug de tine, jurând că nu te voi mai vedea, dar apoi mă reîntorc fatal la a ţine, fiindcă îmi eşti necesară ca o otravă care mă mântuie şi mă omoară.

Eu fug, fiindcă simt în pielea ta urmele bărbaţilor care te-au avut.

Le simt, le văd, cum se văd urmele degetelor pe petalele florilor delicate…

Eu fug de tine pentru că nu eşti toată numai a mea; pentru că mă exasperează această împărţire cu alţii. Uneori îmi inspiri scârbă, şi totuşi mă întorc la tine, singura femeie care îmi place, singura femeie pe care o pot iubi cu adevărat.

Şi ea, aşezată pe patul desfăcut, asculta cu un surâs senin şi aproape absent, cuvintele fierbinţi cu care Titu încerca să-i ardă mâinile.

*

Şi mâinile ei fiind ocupate, fiindcă Titu le mângâia cu buzele, ea, distrată, se amuza apucând de pe parchet, cu degetele picioarelor, pieptenele de baga.

Cocaina avea picioarele prensibile ca maimuţele, anamiţii şi douăzeci la sută din criminali.

Gelozia e sentimentul prin care un bărbat, după ce a fost primit o dată în patul unei femei, se crede în drept să se întoarcă acolo numai el.

Niciun bărbat nu vrea să admită că asta e o absurditate egoistă.

Dimpotrivă, orice femeie are îndată o intuiţie clară şi imediată a acestei absurdităţi. Şi i se pare atât de caraghioasă, încât vede inutilitatea oricărei demonstrări…

O femeie inteligentă îl lasă pe bărbat să se tăvălească în gelozia sa, deoarece ştie, din instinct, că nimic nu-l poate însănătoşi de boala aceasta.

Totuşi, într-o zi, Cocaina îi explică lui Titu:

— Eu nu sunt bogată; ca dansatoare, nu fac prea multe parale; nu ştiu să încep un comerţ sau să creez o industrie. Vezi bine că trebuie să primesc banii care mi se oferă şi condiţiile care mi se impun.

Şi Titu, faţă de mărturisirea aceasta, simplă şi

explicită, începu să plângă ca o umbrelă udă şi închisă.

Ca să-l consoleze, în alte împrejurări, ea l-ar fi poftit să se dezbrace şi să se culce, dar fiindcă tocmai erau culcaţi, îi propuse:

— Îmbracă-te şi să ieşim.

Jumătate de oră mai târziu, erau la Gara Invalizilor, de unde pleacă trenul spre Versailles.

Parisul începea să apese inima lui Titu în mod insuportabil. I se părea că pe fiecare stradă o văzuse trecând în maşină cu un alt bărbat, ducându-se cine ştie unde; fiecare restaurant oferise o masă rezervată sau o cameră izolată lui Maud şi altuia! Camera de la Hotel Napoleon primise, desigur, cine ştie câţi clienţi aduşi de ea. Până şi în cabina ei de la Petit Casino acordase probe semigratuite de dragoste.

De câtva timp, Titu se lăsase cucerit de mania de a căuta decoruri noi pentru dragostea lor, locuri în care ea să nu fi fost niciodată cu altul; să caute noi plăceri prin atitudini pe care ea să nu le fi experimentat încă niciodată, cu altul. Voia să aibă de la femeia aceasta ceva pe care ea să nu-l fi dăruit niciodată; altuia; chiar şi un lucru neînsemnat; un cuvâat pe care să nu-l fi auzit încă-nimeni, o cămaşă pe care s-o vadă el, primul; un restaurant în care ea să nu fi intrat niciodată!

Într-o zi, o urcă într-o cabină a acelei roţi imense, care acum e demontată, şi care se vedea din toate colţurile Parisului; şi când ajunseseră la înălţimea cea mai ameţitoare* o posedase pe bancă.

„Cel puţin, se bucura Titu în el însuşi, n-a avut-o nimeni aci!”

Dar, în timpul coborârii, ea îi spuse cu o candoare copilărească:

— Când am venit data trecută, mi se părea că se mişc3 mai încet.

Titu izbuti să descopere un birt compus din patru. sau cinci chioşcuri şi frecventat de pictoraşi, studenţi şi comişÂQnari, şi conduse pe Maud acolo, ca să-i dea un fond, ca să nu evoce fantomele atât de temute.

Când ajunseră însă pe prag, ea privi în jurul ei:

— Să nu mergem în partea aceea, Titu. Acolo e bucătăria, şi pe stradă e un salcâm care te ameţeşte cu parfumul său.

Dar unde nu fusese încă femeia asta? Unde nu o conduseseră, încă?

Şi când ajunseră la Versailles, printre grădinile strălucind de nuanţele aurii ale toamnei, în acea splendoare melancolică şi veselă, cântată de Musset şi de Verlaine, simpla, ingenua, copilăroasa Cocaina, care, în fond era mereu Maud, care, în fond, era tot Magdalena, îi mărturisi:

— Vezi? Sub liliacul acela mi-au descoperit, acum două sau trei luni, primul fir alb.

De atunci, Titu nu mai încercă experienţa. Odată ar mai fi putut să alerge la Kalantan să ucidă gelozia pe catifelata, ospitaliera *tackhta* asiatică; dar, acum, nu mai putea. Nu din pricina absenţelor şi vagabondajelor: ci, pentru că, acum. Cocaina îi era necesară ca să nu înnebunească.

— Dacă tu ai câştiga o mie de franci în fiecare seară – o întrebă el, întorcându-se la Paris – o mie de franci pe seară, cu dansurile tale, te-ai hotărî să concediezi pe toţi acei bărbaţi care…

— Care mă plătesc? Desigur că da? Şi n-aş mai fi a nimănui. Aş fi numai a ta! Dar crezi că ar fi posibil? E un vis! Nu vezi, Titule, că eu dansez ca o maşină de călcat?

Titu răspunse:

— Am un plan minunat; vei vedea!

Deoarece directorul ziarului plecase în provincie, în campanie electorală, şi redactorul şef trebuia să-şi facă o operaţie neînsemnată, nimeni nu putu să împiedice pe Titu să strecoare în tipografie un manuscris amplu, care apăru în pagina a doua, cu un titlu enorm.

În seara aceea, la Alhambra făcea o încasare de cinci mii de franci, şi Maud, *marea frumuseţe italiană*, dansatoarea în frac, era salutată, la apariţia ei, ca femeia pe care unul dintre cele mai serioase ziare ale capitalei o

numea fiinţa electrizantă, Terpsiphora reînviată. După acel lung articol, Maud se ridica, cu picioarele, până la cele mai vertiginoase atitudini filosofice, făcând – l, pe spectator, să se năruiască în prăpăstiile absolutului. Metafizica dansurilor sale era întruchiparea eternului şi infinitului.

La sfârşitul dansurilor, publicul, deziluzionat, nu protestă. Obişnuit cu reclama zgomotoasă, se mulţumi să comenteze:

— Ce tupeu!

Cei mai prost crescuţi spuseră:

— Ce schimonosită!

Dar, toţi, râseră.

Râseră şi impresarii, râseră şi celelalte ziare ale Capitalei, râse până şi Maud.

O singură persoană nu râse: directorul lui Titu, care, întorcradu-se la Paris în ziua următoare, trimise imediat după Titu, autorul articolului.

Acesta era în anticamera biroului directorului, când un triplu zbârniit al soneriei îl trezi brusc. Nu trebuia să fii filosof în materie de muzică spre a înţelege furia dezlănţuită în acele trei sunete.

Intrând în birou, văzu o pereche de mustăţi maiestuoase aplecate pe un birou măreţ.

Directorul era abătut. Vorbi calm, măsurat, ca un om care a consumat toată durerea conţinută în creier. Ca să aveţi o idee de starea sa sufletească, gândiţi-vă la un tată a cărui fiică unică a fugit cu un saltimbanc, a făcut un copil, l-a strangulat, a fost la ecnă, a ieşit, şi s-a întors la casa părintească după şase luni de viaţa interlopă. Şi când ea se întoarce, tatăl poate să-i vorbească liniştit, aproape dulce.

Astfel vorbi, cu lacrimile în ochelari, nenorocitul director.

— Mi-ai ruinat ziarul, gemu el în surdină.

— M-ai făcut de râs în faţa presei pariziene.

Titu, în picioare, ţinea ochii plecaţi şi mâinile încrucişate pe pântece ca o fată sedusă, în faţa bătrânului tată.

— Lovitura a fost prea tare – continuă directorul,

exprimându-se în italieneşte spre a părea şi mai tandru.

— Durerea mea e prea crudă ca să mai pot acuza sau blestema. Te iert. Dar să nu-mi mai ieşi niciodată în cale, nici viu, nici mort. Dă-mi mâna, dacă vrei. Dacă vrei, îţi dau voie şi să mă îmbrăţişezi. Aici am două bilete de fotoliu pentru Opera Comică. Ţi le ofer din toată inima. Mai mult nu pot să fac.

Şi recăzu, leşinat, pe fotoliu…

Când îşi reveni, Titu Arnaudi nu mai era acolo.

Era pe drumuri.

Titu nu mai râsese de mult.

Catastrofa aceea îl făcu să râdă. Pierduse slujba. Îi lipsea puterea necesară să caute alta, şi banii care-i mai rămăseseră îi ajungeau, cel mult, pentru o săptămână.

Ca să realizeze mari economii, cumpără de la un atelier din strada Saint Honoré două urne cinerare sferice şi iridescente ca bulele d… apun şi un potir de argint rămas de la vreo sihăstrie de munte distrusă sau pângărită, asupra căruia timpul şi fumul de tămâie îndepliniseră o inteligentă acţiune de oxidare. Potirul era împodobit cu un soare poleit, în mijlocul căruia străluceau iniţiale sfinte şi icoana unui sfânt.

Ajungând în camera sa de la Hotel Napoleon, scoase icoana şi o înlocui cu o fotografie a Cocainei, în întregime goală.

Deschise un sertar şi scoase o sticluţă de «Avatar», parfumul Cocainei.

Puterea evocatoare a parfumurilor întrece chiar şi puterea evocatoare a muzicii.

Puse în sticluţă un vaporizator şi inundă cu parfum aerul camerei, ca să ofere un sacrificiu păgân, demn de acest idol.

Cocaina intră pe neaşteptate în timp ce el, nemişcat, contempla cu veneraţie liniile nudului ei; ea nu spuse nimic, dar fu atât de mişcată încât aruncă umbreluţa roşie pe pat şi-şi rezeamă capul pe pieptul lui Titu, şi vărsă lacrimi fierbinţi pe cravata verde cu dungi albastre.

Titu se alese cu inima uşurată şi cravata pătată. Şi

Cocaina avea sufletul uşor şi luminos ca un şal andaluz.

— Articolul tău despre dansurile mele a dat rezultate bune!

— Ştiu, răspunse Titu cu un surâs acru.

— Chiar acum am avut o întrevedere cu un impresar american. Peste opt zile plecăm la Buenos Ayres. Ziarul o să-ţi permită să mă însoţeşti?

— Îmi permite, răspunse Titu simplu.

— Îţi acordă şase luni?

— Şi douăsprezece. Şi condiţiile?

— Minunate.

Şi alergă să vestească pe servitoare, care răspundea, uneori, la numele de Pierina.

Când Csaky, majordomul, anunţă pe domnul Arnaudi (nu mai spuse «domnul»), Kalantan nu se miră deloc. Se obişnuise cu perioadele mai lungi sau mai scurte de melancolie şi de mizantropie; ştia cât de schimbăcios era caracterul său, şi simţea că era mânat spre ea de o obişnuinţă, dacă nu de fatalitate.

I se păru însă schimbat mult; în mângâierile sale se întrevedea ceva fals, ceva silit.

— Camera ta e aşa cum ai lăsat-o, îi spuse Kalantan, mângâindu-i părul.

— Şi dragostea mea asemeni e neschimbată.

Într-adevăr, Titu simţi, în seara aceea, că frumoasa amantă armeancă i se dădea cu aceeaşi dorinţă de simplitate. Şi, ziua următoare, trezindu-se în patul de palisandru, recunoscu aceleaşi mobile şi aceleaşi stampe, revăzu livreaua lui Csaky, majordomul decorativ şi solemn, care întreba pe «domnul» dacă voia ceai rusesc, sau ceai verde, sau ceai de Ceylon.

— Îl vreau în camera doamnei.

Şi trecu în camera Kalantanei, care încă dormea cu capul ascuns în mâini, ghemuită, cum dorm, noaptea, magnoliile.

Mai târziu se îmbrăcă, încet, îşi înnodă cu îngrijire cravata verde cu dungi albastre, pătată de lacrimile lui Maud, şi se duse la Hotel Napoleon să-şi ia cele necesare

de drum.

— Întoarce-te curând, îl rugă Kalantan.

— O jumătate de oră, calculă Titu.

Şi, într-adevăr, o jumătate de oră mai târziu, automobilul doamnei Kalantan TerGregorianz se întorcea cu două valize de piele galbenă.

Nopţile lui Titu fură agitate; seara lua doze puternice de cloraliu spre a calma insomnia cauzată de cocaină. Dar, din insomnia continuă şi din narcoza inutilă, luă naştere o exaltare halucinantă; stătea ceasuri întregi de veghe, în timpul cărora i se părea că visează, şi într-un somn care îi dădea senzaţia că e treaz. Vila aceea, albă ca un cavou, plecăciunile ostile ale servitorilor care îl salutau ca pe un uzurpator, creatura asiatică ce-i era amantă, creau, în inima Parisului, o atmosferă orientală care îl învăluia. Atmosfera aceasta şi gândul la Maud, la Cocaina lui, aflătoare la o distanţă de cinci minute cu maşina, şi care, totuşi, i se părea o fiinţă îndepărtată, îndepărtată şi pierdută… toate acestea formau, în creierul său, un stup multicolor al cărui zumzet era întrerupt, din când în când, de epigramele ironico-sentimentale ale unei păsări îndrăgostite ce cânta în grădină.

La hotel îi aduseră o scrisoare de la prietenul călugărit care, în toate serile, se ruga şi pentru el, şi o găsi pe Cocaina ocupată cu probarea unui combinezon de Crêpe de Chine *mauve* cu plisseeuri de *organdi*.

— Ştii, Titu, că mă îngraş?

— Ştiu.

Şi încă ce bine ştia! Prevăzuse de mult rezultatul acesta. Era primul semn al decadenţei. Cruda operaţie la care se supusese Maud începea să-şi dea roadele, adeverind teoria lui Virchow: „Femeia e femeie numai datorită glandei generatoare”.

Toată graţia femeiască, delicateţea liniilor, elasticitatea membrelor, dezvoltarea pieptului, mătăsoasa abundenţă a părului, armonia muzicală a vocii, toate acestea depind de glanda aceea. Să extirpăm ovarul şi vom vedea liniile sculpturale transformându-se în obezitate,

vocea îngroşându-se; spiritul vioi se transformă într-o totală pierdere a memoriei, caracterul devine iritabil şi ipohondrie, gura e încoronată de mustăţi şi privirea senină se tulbură, şi, după câţiva ani, vom avea în faţa noastră un monstru hibrid.

Şi totuşi, Titu era atât de îndrăgostit de femeia aceea încât aştepta cu nerăbdare ziua în care ar fi devenit o femeie respingătoare. „Nu va mai fi dorită de nimeni – cugeta el – şi va fi, în sfârşit, numai a mea! Şi voi avea singura bucurie pe care o visez; să fiu ultimul ei amant”.

Şi când ea îl rugă să constate pipăind cu mâna că se îngrăşase într-adevăr, el o strânse atât de violent încât ea strigă:

— O să-mi strici pliseul de organdi.

Căţelul încercă s-o apere, lătrând.

Dar Titu nu vedea decât începutul acela de deformare care marca începutul întoarcerii lui Maud spre el.

Era prima licărire de speranţă ce apărea în acel iredentism amoros.

Csaky, majordomul casei TerGregorianz, îl privi cu ochi respectuoşi de otrăvitor.

— Doamna a ieşit. Camera domnului e gata.

În fiecare zi, după masă, Kalantan se ducea la un institut de fizio-terapie ca să urmeze o cură iluzorie pentru o boală fantastică, şi se întorcea după amurg, cu un bucheţel de flori la centură şi făcea, înainte de toate, o vizită în camera lui Titu, fără să întrebe pe servitori, ca să se bucure de surpriză.

Când nu-l găsea, gândea: „Va veni mi ine”.

Şi se ducea în camera ei, să se dezbrace.

Într-o seară, Csaky îi zise:

— Domnul a trebuit să plece, pe neaşteptate, în Italia.

— A lăsat scrisori?

— Nu, doamnă.

— L-ai condus la gară?

— Nu, doamnă, La hotel.

— Valizele sunt aci?

— A plecat cu ele, dar a lăsat nişte haine.

— Bine. Poţi pleca.

Puse florile pe masă, îşi desfăcu centura, îşi scoase pălăria, aruncă voaleta pe caseta de catifea şi cositor, caseta aceea care conţinea «trecutul ei».

Caseta aceea care cuprindea amintirile plăcerilor oferite unui alt bărbat, caseta aceea plină de monezile cu care *o* plătea soţul ei, ca să-şi dea iluzia că ea era ceva mai bun decât o soţie: o curtezană.

Caseta aceea care îl făcuse pe bietul Titu să sufere atât de mult încât îl împinse să-i spargă lacătele, să-i cerceteze secretele şi să-i golească conţinutul în două valize galbene, între batiste şi cravate, între mănuşile de antilopă şi pijamalele de flanelă.

Kalantan, incapabilă ca toate femeile să înţeleagă gelozia, şi mai ales gelozia trecutului, surâse binevoitoare, aducându-şi aminte de gelozia lui Titu când ea, spre a-l calma, îi spunea:

„Copilule, trecutul nu ne aparţine”.

Nu ne mai aparţine când ni-l fură, ca să-l ducă cu două valize galbene, spre îndepărtata Americă de Sud.

De îndată ce transatlanticul ieşi din radă, Maud începu să cocheteze cu câţiva pasageri de rase diferite.

Şi, deoarece marea a fost oribilă în tot timpul călătoriei, Titu n-a ieşit deloc din cabină.

I Cineva i-a spus că, dacă vrea să învingă răul de mare, nu trebuie să mănânce nimic.

Şi Titu posti…

Alţii îl sfătuiră să mănânce.

Şi Titu mâncă.

O doamnă, aproape bătrână şi foarte religioasă, îi dădu câteva picături de apă sfinţită.

Titu bău apa sfinţită.

Un „rastaquero” care se întorcea în Pampa, îi prescrise fileuri sărate.

Titu gustă fileurile.

Altul îl sfătui să stea pe spate.

…Titu se culcă pe spate…!

Un al treilea jură că trebuie să te culci pe burtă.

Titu se culcă pe burtă.

Dar nimic nu-l vindecă.

Maud trimise după medicul de bord.

— Doctore, ce faci când suferi de răul de mare?

— Vomitezi.

Doctorul acela era un sceptic şi un indiferent, la toţi negustorii cu clientelă variabilă.

Pe punte, Maud strălucea printre pasagerii de naţionalităţi curioase. Un diplomat bolivian o întrebă dacă Titu nu se simţea ofensat de continuele ei trădări, şi ea îi răspunse că, în materie de trădări, inima bărbaţilor e ca pantofii de lac. Totul depinde de prima dată. Dacă nu plesnesc prima dată, nu mai plesnesc niciodată.

Fu văzută, de mai multe ori, intrând în cabine de clasa întâia, dar, deoarece aceasta nu interesa decât pe Titu, care se ocupa mai mult de stomacul decât de inima sa, e inutilsă mai insistăm asupra acestor mici porcării inocente, pentru uz transatlantic.

Când trecură Ecuatorul, Maud dansă şi primi multe aplauze şi, multe daruri.

Titu, în cabină, sta culcat pe burtă, mâncând fileuri muiate în apă sfinţită.

Şi luna, pe mare, era ca un chibrit aprins în spatele unei farfurioare de porţelan.

Un tenor wagnerian, blond ca o cămilă, care cântase *en fodos* los *grandes teatros de Europa y de America*, îi murmură, într-o seară furtunoasă, că, alături de ea, şi-ar fi petrecut *toda la vita* pe ocean.

Într-o zi, *rastaquer*-ul din Pampa, văzând că toate silinţele lui pentru bietul Titu erau zadarnice, încearcă să se ocupe de Maud.

Rastaquerul i se păru mai demn de consideraţie decât tenorul wagnerian, care îi declarase deja că, în toată viaţa lui, nu-i trecuse niciodată prin *cabeza* să dea un *centavo* unei *mujer*, pentru că, dimpotrivă, *los mujeres* socoteau un mare *honor* să-i acorde un *capricho*, sau cum

zic la Paris, un *béquin*.

Maud trecuse de mult de faza *béguins-mïloi* şi caprichosurilor.

Rastaquerul era tipul ţăranului parvenit, acela pe care îl numim, cu un eufemism politicos, *gentilhomme campagnard*. Ţinea portofelul umflat în buzunarul intern al vestei, aproape lipit de piele, şi întrebuinţa indispensabili de pânză cu şnururi care se întorc de cinci ori, în jurul gleznei. Ochii erau divergenţi ca două tăbliţe, arătând două localităţi situate în direcţii opuse. Dacă n-ar fi fost atât de bogat, ar fi putut să se angajeze ca supraveghetor într-un mare magazin, pentru că, cu ochii aceia, părea că priveşte în toate părţile.

Cum cabină acestuia era aproape de salonul de muzică, Maud putu să se ducă să danseze numai pentru el, în sunetele unui vals lent, care părea că se aude dintr-o insulă îndepărtată. În semn de recunoştinţă, *rastaquerul* îi permise să aleagă din portofelul înmormântat în buzunarul intern al vestei, aproape lipit de piele, o mică amintire de călătorie.

Curtoazie pentru curtoazie, gratitudine pentru gratitudine, Maud îi permise să introducă mâna între rochie şi piele, ca să aleagă ceea ce voia.

Din sala de muzică se auzeau notele valsului lent, în timp ce vasul îşi continua drumul spre Sud, cu iuţeala neschimbată de şaisprezece mile pe oră.

Câteva ore mai târziu, întorcându-se singur în cabină, *rastaquerul* găsi, între cearşafurile patului, un pieptene care păstra tot parfumul lui Maud, parfumul îmbătător al mângâietorului ei combinezon lilas, de *Crêpe de Chine*, agrementat cu plisseuri fine de *organdi*.

Titu ştia, bănuia că Maud făcea vizite instructive prin diferitele cabine ale vasului. Dar acum simţea o senzaţie de gelozie nedureroasă. Să ne lămurim: gelozia fermenta, dar fără să producă neliniştile pariziene. În mecanismul lui, gelozia era ca o rotiţă deplasată care se învârteşte cu regularitate dar nu pune în mişcare angrenajul dureros şi pasional.

«Când ai o boală fizică, chiar dacă e un simplu rău de măreţ durerile morale nu se mai simt. Aş vrea să se creeze o terapie nouă: să tratezi bolile sufletului cu boli trupeşti.

Să vindeci remuşcarea prin inoculaţii de influenţă.

Să vindeci gelozia cu bacilii malariei.

Să vindeci amorul cu injecţii de spirocheţi.

Cred că medicina viitorului va trebui să se îndrepte spre aceste orizonturi.

Vaporul se opri la Rio de Janeiro. De îndată ce Titu se văzu pe uscat, vru să continue drumul cu trenul. Dar când află că Maud ar fi continuat cu vaporul, se hotărî să se întoarcă în groapa leilor, din care ieşi după alte cinci zile de greaţă, cu optsprezece mile pe oră.

Sosiseră la Buenos – Ayres.

Nu vom descrie coborârea pe uscat, nici spectacolul impunător al Avenidei de Mayo. Toţi aceia care au fost la Buenos Ayres şi-l reamintesc, şi dacă mai există vreun mizer care n-a fost niciodată acolo, să-i fie ruşine şi să se ducă imediat.

Şi nu vom descrie nici succesul trecător obţinut de Maud. ¡Frumuseţea ei era în declin: dar reflectoarele electrice ale marilor varieteuri, şi trucurile fardurilor, creioanelor şi pudrelor făceau din ea o fiinţă care mai putea fi dorită.

După ce dansă câteva luni la Buenos Ayres, plecă, însoţită de Titu, Pierina şi căţeluş, la Montevideo.

Montevideo: trei luni.

Rosario: cincinsprezece zile.

Bahia Blanca: propuneri matrimoniale ale unui fabricant de vopsele.

Fray Bentos: amor vulcanic din partea directorului unei mari fabrici de carne conservată.

Un an după sosirea lor în America, Maud, dansatoare în frac, semna un contract foarte avantajos cu Cazinoul din Mar de la Plata, plaja elegantă, una dintre cele mai luxoase. staţiuni climaterice din America de Sud.

Jumătatea de milion sustrasă scumpelor amintiri de familie ale doamnei Kalantan TerGregoriaz era aproape

epuizată. Sănătatea lui Titu declina. În mod progresiv, nervii săi slăbeau şi sângele se anemia, tot colindând din oraş în oraş şi din hotel în hotel şi constatând cum răsăreau îndrăgostiţii şi amanţii în jurul Cocainei, cu repeziciunea cu care răsar ciupercile după ploaie.

Venise în America cu nădejdea că avantajoasele contracte teatrale şi banii câştigaţi de el în opera de purificare a trecutxilui lui Kalantan i-ar fi asigurat exclusivitatea trupului Cocainei. Dar *rastaquerul* cunoscut pe vapor, îi urmărise pretutindeni cu faţa sa unsuroasă de *gentilhomme campugnard* şi cu portofelul plin, libidinos şi prolific.

Cocaina împărţea dragostea şi cu titlu oneros şi cu titlu gratuit; conştientă, de pe acum, de decadenţa sa vertiginoasă, se grăbea să caute plăcerea, fără să piardă o singură zi, fără să renunţe la o singură ocazie. Şi se dăduse şi unor oameni care se dovediseră nedemni de dărnicia sa.

— Tu oferi plăcerea, şi ei nu-ţi sunt recunoscători.

— Crezi oare, râse ea batjocoritoare, că, atunci când mă dau unuia dintre aceştia, eu aspir la stimă sau la recunoştinţa lui? Recunoştinţă pentru ce? Eu nu mă dau ca să-i fac lui o plăcere, ci pentru plăcerea mea sau pentru banii pe care poate să mi-i dea. Ce-mi pasă mie de ceea ce spune mai târziu, dacă, în timpul celor cinci minute în care simţeam greutatea trupului său învăluind trupul meu, eu am simţit tensiunea senzaţiilor şi a simţurilor? Stimă… recunoştinţă… Dacă speri să mă înlănţui cu argumentele astea, te sfătuiesc să cauţi altele mai serioase.

— Frumuseţea ta se stinge, îi spuse Titu, delirând, după ce o ameninţase, în zadar, că o va părăsi.

— Eşti bătrână; deşi ai numai douăzeci şi patru de ani, arăţi cu mult mai mult. Eu te iubesc fiindcă sunt sudat de pielea ta, pentru că o asemănare chimică mă mai leagă de tine, independent de frumuseţea ta. Vei putea şi mai prinzi pe câte cineva care va fi atras de plăcerea bestială de a te avea, dar nu de farmecul tău; te va săruta pentru că ai organe de femeie, nu. pentru că eşti frumoasă şi

tânără. Farmecul tău pot să-l simt numai eu, care îmi reamintesc de frumuseţea ta apusă.

Eşti aproape un cadavru de femeie. Vei putea să mai înşeli pe vreun miop, mulţumită pudrelor şi fardurilor tale;, dar, apoi, te vor refuza ca pe o bancnotă prost falsificată… Ai înaintea ta perspectiva a cinci sau şase bărbaţi, cel mult: a câtorva aventuri.

Ei bine, Cocainã, dacă nu vrei ca eu să te las pentru totdeauna, renunţă la aceste câteva aventuri. Eu îţi voi fi credincios toată viaţa; când nimeni nu se va mai uita la tine, eu voi continua să te iubesc, să-ţi spun că te iubesc, să-ţi dau iluzia că eşti încă plăcută.

Îţi ofer toată existenţa mea.

Dar, în schimbul acestei oferte, îţi cer, în timpul agoniei frumuseţii tale, credinţa aceea pe care tu n-ai ştiut să mi-o acorzi până acum.

Gândeşte-te că se apropie spectrul singurităţii. Gândeşte-te la timpul în care va trebui să-ţi petreci nopţile singură, şi în care, trezindu-te, îţi vei vedea cărnurile galbene pe care nimeni nu le va mai dori.

Chiar şi atunci, eu te voi iubi, dacă tu vei respinge, acum, pe bărbaţii care te caută.

Cocaina îl ascultă, fixându-l cu ochii acri, şi răspunse:

— Ideea renunţării mă înspăimântă.

— Dar îţi dai seama de ceea ce îţi ofer, în schimb?

— Da. Şi prefer să rămân singură, părăsită, mâine, decât să renunţ la plăcerea mea, în noaptea asta. Spectrul singurătăţii e mai puţin înspăimântător decât realitatea imediată a renunţării.

— Nenorocito! dar ai făcut oare inventarul a ceea ce îţi mai rămâne? Nu vezi că toate dimineţile trebuie să-ţi smulgi perii de pe faţă? Nu-ţi vezi pielea de pe gât, moale şi în straturi ca pielea curcanilor?

— Da. Dar aventura mă tentează încă.

— Gândeşte-te că mâine vei fi bătrână.

— Şi tu vei fi, poimâine.

— Plătind, voi putea avea femei tinere, frumoase, proaspete.

— Şi eu, plătind, îmi voi putea găsi băieţi tineri şi viguroşi.

— Există, însă, o diferenţă. Eu am plătit mereu. Bărbatul plăteşte mereu, şi când are douăzeci de ani, şi când s-ar părea că femeia i se dă din dragoste. Tu, dimpotrivă, te-ai vândut mereu şi vei vedea trista noutate de a cumpăra, la rândul tău. Vei vedea cât este de lugubru să plăteşti dragostea.

— E un lucru pe care nu l-am încercat încă. Cine ştie dacă nu are o latură plăcută. O să vedem. Acum, lasă-mă să plec. E ceasul nouă şi numărul meu la Casino e la zece şi un sfert. La revedere.

După spectacol, puţinele locuri rămase libere în jurul meselor de ruletă fură asaltate cu gălăgie, în timp ce şeful crupierilor striga, din înaltul statului său major:

— Puţină linişte, vă rog.

Titu hoinări în jurul celor patru mese; tipuri de cocote intercontinentale, de bărbaţi care nu se ştie din ce trăiesc, de doamne de o vârstă oarecare şi de o vârstă nesigură, de fecioare goale, cu câte o părticică de piele acoperită, de femei radioactive, care îşi făcuseră o frunte mare, albă, sprijinită de două sprâncene încruntate, ca să pară crude; primele care au apărut, în genul acesta, erau drăguţe; dar acum au devenit comune ca şi ciinii-lupi stereotipaţi şi brăţările de aur în formă de şarpe.

Bărbaţi calmi, măsuraţi.

Servitori umili care strângeau jetoanele căzute şi preiau cenuşa ţigărilor de pe postavul verde.

Jucătoare frumoase, însemnând numerele ieşite cu o atenţie birocratică, deoarece serile se repetă. Cei care cred în aceste repetări ale sorţii, sunt ca acei care pretind să aplice amantelor viitoare experienţa câştigată cu femeile din trecut.

În joc şi în viaţă pierd fără nicio deosebire.

Şi Titu nu găsea un loc.

„Ar fi de ajuns, gândea el, ca o persoană oarecare, dintre acelea care şed la masa aceasta, să fie lovită de un atac de apoplexie; s-ar libera cel puţin trei locuri. Mortul

ar pleca, cei doi vecini ar duce cadavrul. Lumea are mai multă milă faţă de cei morţi decât de cei care mai sunt încă în viaţă.

— Treizeci şi un, roşu impar, şi mizăl

O bătrână care pierduse totul, nu se mişca. Cel puţin, să nu-i ia locul.

— Egoistă ca o tenie! zise, tare, Titu.

Un domn care şedea în faţa sa, se întoarse şi spuse:

— Arnaudi?

Era un prieten din copilărie.

Ce plagă teribilă sunt şi prietenii din copilărie! Fiindcă ai avut nenorocirea să-i întâlneşti când erai iresponsabil, trebuie să-i suporţi toată viaţa, în orice parte a lumii i-ai întâlni!

— Pierd mia asta de *pesos*, zise prietenul, şi ieşim.

Sala de joc, cu zgomotul ei nedefinit, cu iradierile obscurelor curente care o parcurg, îi aducea aminte lui Titu de desenele din tratatele de fizică experimentală, desenele acelea arătând cum se depune, în dungi, pilitura de fier în jurul unui magnet.

Simţea în aer, deasupra covoarelor verzi, o atracţie magnetică şi înţelegea cum pot există oameni care trăiesc şi mor la mesele de joc.

Jocul nu e decât o condensare a existenţei; viaţa nu e decât un sfert de ceas la ruletă, cei care parvin sunt acei care câştiga; şi, ca să câştigi e de ajuns ca domnul din dreapta ta. să te distreze, ca doamna din stânga să te împiedice de a juca aşa cum ai vrea tu; e de ajuns ca scaunul tău să fie lângă numerele joase, când ies numerele joase, e de ajuns ca tu să auzi, la întâmplare, un număr, suflat de un glas anonim, şi să-l joci.

Jocul nu e plăcerea de a câştiga, ci emoţia de a trăi intens.

E nebunia de a încredinţa destinul tău unor numere care sunt ca resturile neglijabile ale calculelor matematice. Să treci de la munca cinstită la bizareriile jocului e cum ai părăsi ştiinţa ca să recurgi la empirismul leacurilor băbeşti.

Cine s-a însănătoşit cu empirismul unei fierturi sau cu o o *martingală*, se reîntoarce cu greu la injecţiile subcutanee sau la negustoria cinstită.

— Şi câştigi, de obicei? îl întrebă prietenul.

— Astă-seară n-am jucat, dar pierd mereu, răspunse Titu.

— Numai bătrânele cocote la pensie joacă pentru câştig.

Cei doi prieteni se despărţiră.

Titu porni spre hotel. Era noapte. Sub palmierii de pe «naiul mării, băncile erau ocupate de perechi de amanţi, tăcute ca insectele când fac dragoste: din când în când, farurile automobilelor proiectau raze de lumină, de-a lungul cărora alunecau sunetele claxoanelor şi râsetele pasagerilor.

Trecu pe lângă o ceată de domnişoare sudorifere, de tinere irezistibile şi de ofiţeri. Ca în toate adunările unde e vreo domnişoară intelectuală şi vreun elegant imbecil, vorbeau de spiritism şi de teozofie. Domnişoarele intercalau în limba spaniolă câteva cuvinte portugheze. În Italia, ele împodobesc limba cu cuvinte franţuzeşti; în Franţa, cu cuvinte englezeşti; în Roma lui Horaţiu, intelectualii întrebuinţau cuvinte greceşti. Toată lumea e la fel.

Auzind zgomotul pietrişului sub paşii săi, portarul îi deschise uşa; în hol, un copil se lupta cu o doică, flegmatică

1 la muzica ţipetelor disperate. El intră în ascensor, şi trei e etaje coborâră sub el.

Când ajunse în camera sa, începu să se plimbe, tirind picioarele pe covor.

Un ţânţar zbura prin cameră, rezemându-se ici, colo, ţie lungile sale picioare de domnişoară clorotică. Zbură în jurul capului lui Titu, apoi se opri pe mâna lui. Era unul dintre aceia care dau malaria.

Titu îl strivi, cu mâna cealaltă.

Dar apoi reflectă, încruntându-se:

„În ce inferioritate teribilă se găseşte omul faţă de

insectă! Ca să ucidă un om, insecta nu are altceva de făcut decât să-l înţepe; omul, ca să ucidă o insectă, e nevoit s-o strivească”.

Maud nu se întorcea încă.

Titu se aşează pe pat şi se uită la ceas; îl întoarse, îl puse iar pe măsuţă; sub lampa patului sta prins cu ţinte un aviz. Titu citi:

„Le prix de la chambre sera augmente dans le caz ou îi ne sera pris au moins un des repas principaux à l’Hotel.

The price of this room will be augmented if one of the principalnteals (lunch or dinner) is not taken in the hotei.

Der Zimmer preis erfährt Erhöhung wenn keine der Hauptmahizeiten (Lunch oder Dinner) im Hotel eingenommen werden”.

Se auzi zgomotul ascensorului.

— A venit, zise Titu.

Dar ascensorul se opri cu un etaj «mai jos.

Mai aşteptă câteva clipe, în speranţa că se oprise ca să lase pe cineva şi că ar fi reluat urcuşul spre a o duce pe Maud până la el. Dar auzi cuşca ascensorului coborând încet, dislocind volumul aerului, cu geamătul unei camere de cauciuc care se dezumflă.

Traversă camera şi deschise fereastra.

Noaptea plutea în depărtare şi în ea licărea lumina nesigură a unui oraş, ca şi când s-ar fi oglindit într-un cristal convex: cerul.

Titu privi constelaţiile emisferului antarctic; grupuri de stele, pilituri de stele, frânturi de stele, ingenue combinaţii de giuvargerie primitivă; simţi albastrul nopţii plouind pe faţa sa; căuta pe cer cele două constelaţii de care îi vorbiseră când era copil: Crucea Sudului şi Hidra; dar avu impresia că şi cerul lumii noi era dezordonat ca cerul emisferului unde se născuse.

O alee, de-a lungul mării, îşi etala becurile electrice, la distanţe egale, pe fondul întunecat al apei: păreau farurile unei corăbii care ar fi trecut la orizont cu toate luminile aprinse.

Din când în când, aerul aducea acorduri de muzică, venite din vreo vilă; părea că nu briza îi aducea muzica, ci că muzica aducea, spre el, câte un suflu de briză. Sub desişul copacilor negri şi deşi, străluceau lumini ca licărirea carbonică a unui pieptene de strass pe un păr negru. Titu întinse braţele în noapte, cum se face în tren când ceri vitezei pMină răcoare aparentă.

Numără etajele de sub el; vreo patruzeci de metri.

Pe estuar aluneca o barcă cu motor, cu chitare şi ţigări aprinse.

Titu ridică ochii ca să vadă dacă, pe orizont, nu fumega Vezuviul.

Dar Cocaina nu se întorcea încă.

Închise fereastra, dădu drumul ventilatorului şi începu să se dezbrace.

— Nu te-ai culcat încă? întrebă Maud intrând pe neaşteptate cu pălăria într-o mână şi mângâindu-şi fruntea cu degetele celeilalte mâini.

— Cum vezi… – răspunse. Titu cu răceală, înnodându-şi cordonul pijamalei.

— Ce ai? întrebă Cocaina, citind cauzele supăfării pe faţa amantului.

— Unde ai fost până acum?

— Unde vrei să fi fost?

— Asta te întreb şi eu.

— Am făcut o plimbare, cu maşina.

— Cu cine?

— Cu Arguedos.

— Studentul?

— Da.

— Cu maşina? Dar dacă ar avea bani să se plimbe cu maşina, s-ar duce să locuiască la sanator.

— Ce ştii tu? protestă femeia. Pielea femeilor reacţionează îndată contra arsurilor făcute amantului lor.

— Şi de unde ia o maşină, nenorocitul acela? insistă Titu.

— Dacă nu i-ai fi împrumutat-o tu, i-o fi împrumutat-o altcineva.

— Nimeni nu i-ar încredinţa un şiret de ghete.

— Poate că a închiriat maşina.

— Cu ce bani?

— Cu banii mei. Credeai că nimeni nu i-ar face credit? I-am făcut credit *eu*. L-am împrumutat cu o mie de *pesos*.

— În ce calitate?

— Pe baza prieteniei.

— N-o să ţi-i înapoieze niciodată.

— Ştiu.

— Atunci e un dar…

— Cum vrei.

Şi deschise uşa care comunica cu odaia ei, şi dispăru.

Titu, rece, calm, înaureart, se întoarse spre fereastră să ceară infinitului acea mângâiere pe care imensitatea nopţii o dă oricui ştie să i-o ceară cu elocvenţă dureroasă.

Aerul nopţii îi răcori fruntea. Un patefon cânta cine ştie unde, râzând de durerea lui.

„Odată se culca cu bărbaţi ca să primească bani. Acum, ca să se culce cu bărbaţi, îi plăteşte ea. Dacă într-o zi ar ajunge atât de urâtă încât să nu mai găsească niciun bărbat care s-o ia, s-ar duce la porţile închisorilor să aştepte pe primul evadat înfometat de carne, care să se arunce asupra ei, din lipsă de ceva mai bun.

Dar n-aş putea obţine niciodată să-mi fie credincioasă”.

Patefonul din vecinătate nu mai cântă.

O privighetoare ţinea trează grădina unei vile somnoroase.

O vioară agoniza într-o altă vilă.

Vioara şi privighetoarea nu se vedeau între ele, dar îşi povesteau, reciproc, melancolia lor.

Păreau aceeaşi privighetoare, aceeaşi vioară, care se auzeau noaptea, la Paris, din vila lui Kalantan, vilă albă ca un mormânt.

Cât de uniformă e lumea! Şi dacă între vila din Paris şi hotelul sud-american nu s-ar fi întins oceanul, drumul dintre ele ar fi populat, ici, colo, de privighetori şi de viori.

Patefonul începu din nou. Schimbaseră placa. Reîncepu să acopere celelalte sunete ou gargarele lor batraciene.

Patefonul e o broască de turn în mocirla aceea pe care o numim «oraş modern».

Titu nu dormi în noaptea aceea. Auzi sunetele soneriei; o dată pentru servitor; de două ori pentru servitoare; de trei ori pentru rândaş…

Auzi zgomotul paşilor pe covorul de pe coridor.

Auzi sunetul sirenei unui vapor, în port.

Aprinse lampa; cameră de hotel; numărul camerei şi aviz cu preţuri; direcţia nu e răspunzătoare de valorile nepredate la portar.

Stinse.

I se păru că adoarme, dar nu dormi. I se părea că era rezemat de o balustradă, la o înălţime ameţitoare, şi că, deodată, balustrada se desprindea şi el se prăbuşea în vid. Dar, la jumătatea zborului, se trezi, cu braţele desfăcute şi întinse.

În dulapul Louis XV, o molie bătea tactul său monoton. „1 itu îşi aduse aminte că în oraşul său, molia e poreclită *orologiul morţii*, fiindcă lumea crede că zgomotul său e un semn premergător al agoniei.

În realitate, însă, e semnul dragostei. E un duel amoros; e cuvântul de chemare pe care îl produc cele două sexe bătând cu capul în lemnul garsonierei lor.

„Şi oamenii le omoară fiindcă sunt nişte paraziţi – gândi Titu.

— Şi, oare, nu e omul cel mai îngrozitor fenomen de parazitism animal şi vegetal?

Maud, Cocaina!

Cocaina, femeiuşcă teribilă şi necesară, otravă mortală şi înviorătoare; femeie de numele căreia sunt legat ca un parazit, ca un *diplozoon paradoxam*”.

Îi reveneau în memorie lucruri xiitate, noţiuni îndepărtate, amintiri din adolescenţă.

„Ca un *diplozoon paradoxum*: o fiinţă care, găsinda-şi o tovarăşă de sex opus, se lipeşte de ea ca o ventuză vastă

cât tot trupul lor.

Şi rămân uniţi pentru totdeauna.

Pentru totdeauna; expresie pe care o întrebuinţează toţi amanţii. Vis pe care îl realizează numai fiinţele acestea pierdute în cărţile de parazitologie.

Eu şi Maud ne-am lipit cu o ventuză reciprocă…

Aşa aiura Titu, în timp ce viermele continua să bată chemarea sa amoroasă. Titu prefera să creadă că e orologiul morţii.

Totul e mort, în jurul nostru. Noi trăim în contul *humusului*, adică al morţii, în virtutea unui *humus* de idei răposate.

Să trăieşti, ce plictiseală! Să vezi oameni… Ce frumoasă ar fi viaţa dacă n-ar există oameni! Să vezi păsările în plină libertate de a se reproduce, oraşele cotropite de păduri; ierburile crescând pe mesele din cafenele; găinile ouând pe altarele catedralelor părăsite; ciupercile crescând pe volumele din biblioteci, trăsnetele căzând pe locuinţele pustii… Omul a dat şi trăsnetelor o anumită direcţie!

Ah, să vezi, în sfârşit, caii mâncând florile din grădinile publice şi alergând în libertate!”

Portiţa de la ascenser, trântită cu violenţă, îl trezi. Puse mina pe inimă.

— Inima, plămânii, sângele… M-am plictisit să ştiu că trupul meu e un laborator destinat reînnoirii şi hrănirii protoplasmei mele. Nu sunt altceva decât fosfor, azot, hidrogen şi carbon. M-am plictisit de dragoste, adică de a consuma partea mea de azot, hidrogen, oxigen, carbon”.

Toată noaptea Titu fu stăpânit de aceste obsesii. Ceasul sună, bătut de clopotul unui turn, unei şcoli, unei gări. Apoi, un cocoş cântă, altul răspunse, un al treilea interveni.

Cum se repetă şi se imită cocoşii, şi ceasornicele, şi privighetorile, şi patefoanele, şi viorile!

Se tăvăli pe cearşafuri. Puse capul la picioarele patului şi lăsă să-i atârne picioarele. Atinse ventilatorul, se uită la ceas, opri ventilatorul, se îmbrăcă.

Sună de două ori. Veni servitoarea. Sună de patru ori; intră portarul. Spuse servitoarei să pregătească valizele. Numai ale sale. Ale doamnei, nu. Rugă pe portar să-i oprească o cabină pe primul vapor care pleca spre Europa.

— Azi o să fie cam greu, spuse portarul. Totuşi, pot să telefonez la Buenos Ayres.

— Când toate cabinele de pe un transatlantic sunt vândute, răspunse Titu, portarul unui mare hotel reuşeşte mereu să mai găsească una liberă, şi aceasta e cea mai frumoasă din tot transatlanticul.

Pe la amiază, intrând, fără să bată la uşă, în camera lui Titu, Cocaina dădu peste o doamnă anglo-saxonă care îşi freca trupul cu săpun.

Maud îşi ceru scuze şi chemă pe servitor.

— Domnul a părăsit hotelul acum o jumătate de ceas.

Maud nu răspunse.

— Dar, continuă servitorul, teribil de psiholog, vaporul pleacă de-abia la asfinţit, aşa încât dacă doamna doreşte, pot să readuc aci, pe domnul, în câteva ore.

— Adu-mi, răspunse Maud, nişte tartine cu unt.

Servitorul dădu să plece. Maud îl rechemă:

— Şi nişte miere.

Marea era liniştită.

Pe bord făcu îndată cunoştinţă cu un ilustru savant ungur, poliglot, care scuipa, vorbind, cum fac, când se apără, lăcustele, omizile iritate şi portăresele. Se ocupa cu studii importante asupra psihologiei femeii diferitelor popoare în raport cu greutatea organelor sale.

Nemţoaica: inimă, un kilogram; creier, 825 grame; statură, 1, 70…

Austriacă: inimă, 950; creier, 850; păr, 65 centimetri.

NOrdamericană: splină…

Cunoscu apoi pe o spaniolă din Grenada care intrase, din greşeală, în cabina lui.

— Ce cap mai au şi spaniolele astea! spuse Titu savantului ungur.

— Aproximativ două kilograme, răspunse savantul.

Trebuie să spun că eroarea spaniolei îl costase pe

Titu două sute de *pesos*.

Savantul, ca şi regii din poveşti, avea două fete care semănau foarte mult între ele; erau, firește, fiice ale aceleiaşi mame. Una era grăsuţă, roşcovană, dolofană; cealaltă, mai mică, mai slăbuţă, mai fină; amândouă aveau însă aceleaşi trăsături; semănau ca o portocală şi o mandarină.

Titu le gustă pe amândouă.

Duse viaţa obişnuită pe bord; calculă înălţimea aproximativă a vasului, întrebă pe ofiţeri la ce longitudine şi latitudine se aflau, cum funcţiona telegraful fără fir şi busola; admiră norii fărâmiţiţi de vânt; îşi potrivi ceasul după ceasul din cabina de comandă; recomandă altora remediile contra greţii; stătu tolănit pe o canapea împletită, ca să simtă parfumul vântului care îl mângâia uşor; plictisi pe radiotelegrafist cu întrebări stupide; ascultă descrierile unor naufragii care. nu se întâmplaseră niciodată; puse pe *barman* să-i prepare *cochtailuri* complicate. Sosind în Brazilia, căută fluturii care zburau în salonul Kalantanei, în vila de pe Champs. Elisees; trecând Ecuatorul, luă parte la obişnuita serbare şi puse în buzunar un dop, ca amintire; pe coasta senegaleză, coborî câteva ore ca să vadă bordelurile negreselor, sub cerul deschis…

Un negustor din Chile expunea, pe punte, o marfă zgomotoasă de papagali poligloţi, de maimuţe onaniste, de păsările exotice cu veste fantezi. În primele zile de călătorie, Titu îşi cumpără o maimuţă. În ultimele zile, o înapoie negustorului, fără nicio pretenţie. Negustorul o primi, ca şi când i-ar fi făcut o favoare. Toţi cei care îşi cumpără o maimuţă în primele zile ale călătoriei, le înapoiază înainte de a debarca. Se spune că unele maimuţe au făcut, în felul acesta, de zece ori drumul traversării oceanului.

O domnişoară olandeză, fata unui mare fabricant de marmeladă, îi povesti că văzuse la Port-Said o egipteană care suferea extremul ultragiu (cum spun moraliştii) de la un măgar.

— Tocmai măgarii sunt aceia care au mai mult noroc la femei.

Dar acela, îl lămuri olandeza, nu era un măgar metaforic. Era un măgar cu patru picioare.

— Şi unde? Pe iarbă verde?

— Nu; într-o baracă. Plăteai o sterlină să asişti la sacrificiu.

— Şi sterlina, întrebă Titu, cui se dădea?

— Femeii.

— Eu aş fi dat-o măgarului.

Îi prezentară câteva doamne cinstite, cu care întreţinu banalele conversaţii de politeţe ce se obişnuiesc după prezentări.

— Dar cum, doamnă, aveţi un copil aşa, de mare?

— O, când m-am măritat eram încă o copilă.

Şi domnişoara olandeză îl primi, din greşeală, în cabina ei, şi. nu-l făcu să se obosească prea mult ca să treacă linia Ecuatorului. Era atât de umblată, încât, în pat, fluiera, dându-i lui Titu senzaţia curioasă că era culcat cu un băiat, deşi ea era caldă, netedă şi rotunjoară ca un bec electric.

Chiar şi doamna cinstită care avea un copil aşa de mare coborî în groapa comună a amantelor lui trecute.

Avea poftă de mâncare, deşi durerea despărţirii îi dădea o nelinişte nelămurită. Unele fiinţe, când au vreo durere morală, nu mănâncă. Durerea morală o simt, de aceea, în intestine.

Titu, când suferea din dragoste, mânca foarte bine.

Cobora des în sala maşinilor şi admira pe fochiştii goi, bronzaţi, atletici. Bărbaţii aceia minunaţi care fac pe fecioare să le lase gura apă.

Cunoscu şi pe o doamnă care, ştiindu-l ziarist, şi, deci, foarte apropiat de literatură, îi ceru un vers de gravat pe jartieră.

Pe bord, nu se face anticameră în inima femeilor; poate în călătoriile de patruzeci de zile sau de două luni; niciodată, însă, în acelea de două săptămâni.

Îşi aducea aminte de tristele zile pariziene, de

vagabondajul singuratic de-a lungul cheiurilor, spre abator şi spre cimitirul Père Lachaise, când simţurile sale deprimate îi îngăduiau să şi-o închipuie pe Maud plimbându-se goală prin casa unui alt bărbat, fără să sufere prea mult. Acum, dimpotrivă, se simţea copleşit de un simţ de vigoare renăscută. Era excitarea mării. Mirosul infinitului e un afrodiziac perfid.

Într-o seară, şedea în *fumoir* în faţa unei doamne; picioarele acesteia, închise în ciorapi de mătase gris-perle, licăreau ca peştii pescuiţi de curând.

— Ce faceţi? întrebă doamna.

— Mă închin, răspunse Titu.

— Mie mi se pare că vă uitaţi la picioarele mele! protestă doamna, făcând-*i-l œil en coulisses*.

— Noi, ateii, aşa ne rugăm.

În seara aceea, Titu se duse să se roage în cabina acelor picioare.

Marea era calmă.

Toată lumea ştie că dacă un bărbat şi o femeie, necăsătoriţi, sunt surprinşi pe bord în poze suspecte, ei vor fi persecutaţi cu mizerii nesfârşite.

În realitate, asta nu e decât o descoperire rafinată a Companiilor de Navigaţie, care nu economisesc niciodată atracţiile şi distracţiile când au de-a face cu pasageri distinşi; şi după taraful de ţigani (caricaturiştii muzicii), biblioteca, Sfânta Leturghie, ziarul cotidian cu ultimele noutăţi (acelea primite înainte de plecare), sala de gimnastică, au inventat pedepsirea contrabandei amoroase ca să o facă mai atrăgătoare *i i* pasagerilor clasei de lux, clasei întâi şi, cu oarecari bacşişuri, şi celor de clasa a doua.

Celor din clasa a treia, nu. Ar fi prea imoral. Arestare imediată.

— Dumneata faci curte tuturor femeilor, îi spuse vecinul său de masă, un rabin din Varşovia, care se întorcea din America cu o cântăreaţă delicată ca un iris şi cu multe parale, strânse pentru cauza sionistă.

— Da, răspunse Titu, pentru ofiţeri, duelul e o vină;

dar dacă nu se bat, vina e şi mai mare. Tot aşa se întâmplă şi cu galanteria; dacă îţi exprimi dorinţele unei femei, o jigneşti; dar o jigneşti şi mai mult dacă n-o doreşti.

— Trebuie să fi avut multe femei, dumneata! îi spuse rabinul din Varşovia.

— Cred că le cunoşti foarte bine!

— Am avut amante, spuse Titu cu modestie.

— Dar e o mare greşeală să crezi că cine a avut multe amante e totodată şi mare cunoscător al psihologiei femeii; e acelaşi lucru cu a susţine că un gardian de muzeu trebuie să fie neapărat şi un critic de artă eminent. De altfel, ce trebuie să faci ca să cucereşti o femeie? Nimic. Bărbatul nu cucereşte niciodată. El crede că alege, dar, în realitate, el e cel ales. Bărbatul care face curte unei femei, nu încearcă s-o atragă el, ci pur şi simplu, se pune în situaţia de a fi cucerit. Vrei o dovadă? observă cele ce se petrec la animale. Femela nu e căutată. Aproape în totdeauna, ea nu e atât de frumoasă ca masculul; ea n-are nevoie să se facă frumoasă. Ceea ce înseamnă că bărbatul e acela care trebuie să fie ales. Cât de minunate sunt penele păsării paradisului, la bărbat, şi cât de mizerabil e împodobită femeia!

— E drept, recunoscu rabinul.

— Dar lucrul cel mai greu nu e cucerirea femeii, ci părăsirea ei.

— Greşeală! replică Titu.

— Bărbatul nu lasă pe femeie, ci se pune în situaţia de a fi lăsat. Dacă, însă, există şi cazuri excepţionale în care bărbatul e acela care vrea să sfărâme lanţurile, există un mijloc de a te retrage cu eleganţă; şi acesta e următorul: să-i spui pe neaşteptate: *Ştiu tot*!

— Care tot? se minună rabinul.

— Femeia cea mai nevinovată are, fireşte, în trecutul ei apropiat sau îndepărtat, vreo vină care poate fi acel *tot* care ai făcut aluzie, pe un ton ameninţător.

Două domnişoare englezoaice care şedeau în faţa lor, ascultau, privindu-i cu ochii larg deschişi, ca iepele la trecerea trenului expres.

Rabinul din Varşovia, era un om foarte simpatie. Râse de caricatura *Bibliei* pe care i-o spuse Titu într-un moment de exaltare cocainică, şi-i explică, la rândul său, că banii adunaţi în America serveau la reconstituirea regatului lui Israel în Palestina, ca să se poată aduna, din nou, Evreii risipiţi în lume.

v 5 – Şi o să te duci şi dumneata în Palestina? întrebă Titu.

— Eu nu, răspunse rabinul, eu stau prea bine la Varşovia.

— Dar persecuţiile, pogromurile…

— Poveşti! răspunse rabinul, râzând. Sunt zvonuri pe care le punem în circulaţie noi, evreii polonezi. Dăm de înţeles că evreii trăiesc prost, în Polonia, ca să nu vină alţii peşte noi.

În cele douăzeci şi două de zile ale călătoriei, Titu îşi calmă simţurile cu cinci femei deosebite… Simţurile excitate de soare, de mirosul mării calme, de erotismul care călătoreşte pe toate transatlanticele, de utetinitatea cu care sunt impregnate alămurile, tapiseriile, punţilor, sălile vaste şi lungile coridoare… îşi calmă simţurile; şi, calmându-şi simţurile, distruse, aproape în întregime, amintirea lui Maud, pe care fiecare învârtitură a elicei o făcea mai îndepărtată. Amorul (atracţia erotică) se micşorează, ca şi puterea gravitaţiei, proporţional cu pătratul distanţei.

Când fură aproape de pământ, Titu regretă că trebuia să se despartă de domnişoara olandeză cu curbele perfecte şi dulci ca marmeladele tatălui ei; de doamna cinstită care avea deja un copil aşa de mare, deoarece se căsătorise copilă; de cele două fiice ale profesorului, semănând şi nesemănând, între ele, ca o mandarină şi o portocală; de doamna cu picioarele luminoase; de amanta acelui *pince sansrire* evreu, rabinul din Varşovia, delicată ca un iris, dar proastă ca floarea soarelui…

Îi păru rău de toate aceste femei, pe care nu le va mai vedea niciodată.

Şi n-o regreta pe Cocaina, pe Cocaina lui, pe care nu

mai voia s-o întâlnească niciodată. Cocaina, care în clipa aceea se zbătea, prefăcută, în braţele *rastaquerului* arhimilionar, care dacă ar fi fost stors puţin, s-ar fi scurs din el picături de ulei de ricin… Sau poate că se lăfăia pe pieptul lui Arguedos, studentul care căuta, în zadar, un loc semigratuit într-un sanatoriu.

Dar de îndată ce se văzu în trenul care îl ducea la Torino, nu-i rămaseră alte amintiri de pe Atlantic decât câteva ţigări oferite de un pasager risipitor şi puţină roşeaţă pe pielea arsă de tropice.

Şi mintea zbură la Cocaina, la micuţa Cocaină care rămăsese de partea cealaltă a Oceanului; Cocaina, al cărei parfum nu-l mai întâlnise pe pielea altor femei; Cocaina, pe epiderma căreia esenţele mirositoare reacţionau mai mult decât pe orice altă piele femeiască; Cocaina, Maud, femeia de care fugi dar la care te reîntorci, femeia fatală pe care o urăşti, dar pe care o idolatrizezi, deoarece este, în acelaşi timp, ruina şi exaltarea, suferinţa şi fericirea, moartea cea mai delicioasă şi viaţa cea mai îngrozitoare.

Revăzu, la Torino, leagănul Renaşterii, feţei obişnuite, lucrurile obişnuite. Sute de rândunele continuau, la asfinţit, să încurce şi să descurce dezordonata jurubiţă a zborurilor lor, în jurul turnurilor palatului Madonna; revăzu obişnuitele persoane urcânu-se în obişnuitul tramvai, la staţia obişnuită şi la ora obişnuită. Întâlni câţiva prieteni, câteva femei, care, gândindu-se bine, îşi reamintea că fuseseră ale lui. Câteodată întâlnim pe aceea care a fost amanta noastră de o zi sau de o lună, şi nu ne mai amintim că i-am dedicat ceremonia solemnă pe care o celebra măgarul laborios cu egipteanca de la Port-Said, importanta ceremonie care ar trebui să apară, automat, în memoria noastră. Gestul acela a avut, deci, atât de puţină importanţă! Nimic n-a mai rămas, în noi, din carnea ei, din electricitatea ei, din răsuflarea ei. Nimic! De-abia am terminat gestul, şi în timp ce ea îşi aranja rochia, am început să vorbim, din nou, despre lucruri străine şi indiferente. Deci, actul acela n-a lăsat, în noi, un gust mai pronunţat decât acela pe care ni-l lasă, în gură, o

ţigară, după ce am aruncat-o în scrumieră. Şi totuşi, dacă aflăm că amanta noastră curentă, amanta de azi, a aparţinut numai cinci minute altuia, simţim o durere sfâşietoare, chiar la distanţă de ani de zile. Actul pe care l-a suferit de la altul ni se pare o pângărire neştearsă; ni se pare că sângele ei e contaminat, că trupul său a fost descompus, avariat, adulterat în mod ireparabil de actul acela, de acelaşi act de care noi nu ne mai aducem aminte că l-am săvârşit cu femeia care trece pe trotuar, alături de noi.

Gelozia e o maladie care îşi ara obârşia într-o exaltare stupidă şi nejustificată a creierului nostru.

Gelozia e un fenomen de autosugestie.

Amanta ta s-a culcat cu Igrec. Tu îl urăşti pe Igrec, şi o urăşti pe ea; ai mereu, înaintea ochilor, imaginea amantei tale înlănţuită cu Igrec în actul care te tulbură.

Şi totuşi, şi tu ţi-ai înşelat amanta ca să faci, în patul doamnei Zet, ceea ce Igrec a făcut în patul amantei tale.

Ei bine, ce a rămas, din doamna Zet, în pielea ta, în sufletul tău? Nimic. Nimic mai mult decât ceea ce ar fi lăsat în carnea femeii tale, mângâierile lui Igrec.

Fenomen, de autosugestie, deci. Vrei o dovadă? Dacă nu-l vezi pe individul acela, ţi-l închipui odios, respingător, şi simţi că dacă l-ai întâlni, ai fi în stare să-l ucizi.

Dar dacă ai ocazia să-i vezi fotografia, începi să înţelegi că poţi să-l priveşti fără oroare.

Dacă, apoi, ţi s-ar fi prezentat, personal, crede-mă pe mine, i-ai întinde mâna cu un surâs cordial, l-ai privi în ochi fără ură, şi, dacă ai fi atins gradul meu de perfecţiune, ai fi în stare să-i atingi, prieteneşte, pântecele, spunându-i: Bravo, tinere!

Prin raţionament şi educaţie vom izbuti, într-un viitor nu prea îndepărtat, să-i facem pe bărbaţi să înţeleagă inutilitatea geloziei. Va veni ziua în care scumpii noştri copii (încornoraţii de mâine) vor fi pregătiţi să poarte coarne şi nu vor mai suferi, deoarece vor fi fost supuşi unor injecţii de bun simţ şi unor vaccinări anticomutice.

Gelozia lui Titu era mai teribilă acum, când nu mai

vedea pe *ceilalţi* bărbaţi, decât era cu douăzeci de zile mai înainte, când îi întâlnea în orice moment, în actul de a aspira, lacomi, ultimele scântei electrice pe care le dezlănţuia, invizibil, trupul lui Maud.

O femeie de stradă i se oferi pentru douăzeci de lire.

— Nu e scump. Nu plătesc nici mâna de lucru. Să mergem. Dar mă laşi să te parfumez toată.

Vânzătoarea de senzaţii îl urmă în camera lui şi se lăsă să fie inundată de *Avatar*, parfumul lui Maud.

Încercă multe femei tarifate. Erau frumoase, erau tinere, erau experte. Dar nu erau Cocaina!

Vărsă parfumul Cocainei, deliciosul *Avatar*, pe pielea lor, dar el dădea un miros diferit de mirosul pe care îl producea pe pielea ei.

Fiecare piele de femeie interpretează în mod diferit parfumurile, după cum fiecare artist interpretează altfel muzica.

Încercă să-şi epuizeze simţurile, să se dezmasculinâzeze, trecând de la o femeie la alta, dar când carnea era ca şi moartă faţă de orice excitant, un singur lucru îl mai excita: amintirea, dorinţa lui Maud. Făcuse această experienţă la Paris când, venind de la nesăturata Kalantan, regăsea în sine noi izvoare de plăcere la vederea trupului lui Maud.

Colindă cartierele de periferie, cum făcea în zilele de tânjeală la Paris. Dar, umblând, simţea oboseala umbletului. Simţea, pe picioare, greutatea trupului. Era primul semn de bătrâneţe. Era vârsta la care bărbaţii încep să se îmbrace *marron*.

Într-un compartiment uitat al unei valize revăzu o anumită cravată verde cu dungi albastre şi o puse într-o dimineaţă, să se ducă să-şi viziteze prietenul călugărit, în mănăstirea care era un fel de „Legiunea străină” pentru victimele falimentelor sentimentale. O rază de soare făcu să renască, pe cravată, efluvii moarte de *Avatar*. Dacă aţi şti cum se parfumează lacrimile alunecând pe o faţă tânără de femei, şi cum se parfumează cravatele cu lacrimi de femeie!

În grădina mănăstirii zburau rândunelele, aproape de pământ, şi apoi se avântau în aer, ca şi când ar fi vrut să-şi ascută ciocul, în nori.

Un biet călugăr arunca firimituri de pâine păsărelelor sărace ca şi el. Sub coloanele galeriilor pluteau valuri de tăcere.

Prietenul îi ieşi înainte cu mâinile întinse, şi îl salută frate întru Christos. Apoi îi spuse:

— Da, sunt mulţumit.

Şi îl sfătui să intre şi el în mănăstire.

— Dar nu e lucru uşor…

— Foarte uşor! Eşti francmason?

— Nu.

— Ei bine, e tot atât de uşor ca şi când ai vrea să intri într-o lojă francmasonică.

Şi îi spuse că Bunul Păstor a fost fericit când a regăsit oiţa pierdută.

— Ştiu, răspunse Titu. Căci de n-o mai găsea, ar fi muls şi tuns o oiţă mai puţin.

Vizitară chilia lui, biblioteca, laboratorul unui călugăr bătrân care studia cu dragoste coleopterele şi fluturii.

Îl conduse în biserică:

— Îmi pare rău, spuse prietenul, că nu pot să-ţi ofer un vermut, ca pe vremea când eram chelner la Paris. Dar aş putea să-ţi ofer o liturghie…

— Perfect, acceptă Titu, fie şi liturghie…

— O vrei simplă sau cântată?

— Cum e mai scurtă?

— E totuna.

— Dacă o cânţi tu…

— Bineînţeles.

— Atunci, cântată.

Şi ascultă liturghia.

— Vrei şi binecuvântarea cu mir?

— Nu, mulţumesc. Mă simt foarte bine şi aşa.

Se plimbară, încet sub arcade şi vizitară sufrageria.

— Cum se mănâncă?

— Cu *talie d'hôte*. Numai bolnavii mănâncă *à la*

carte.

Prietenul îi explică, între timp, că trebuie să-l iubim pe Iisus fiindcă s-a sacrificat pentru omenire. Şi Titu îi răspunse că şoarecii şi iepurii de casă sacrificaţi în laboratoarele de fiziologie ca să se încerce remediile noi sunt şi ei nişte Îisuşi Cristoşi.

Înspăimântat, prietenul îl rugă să nu blesteme, şi îi demonstră că şoarecele nu salvează pe nimeni, în timp ce Iisus a mântuit omenirea.

— Atunci un pompier care moare salvând un om e mai demn de admiraţie decât Christos; pentru că e mai merituos să mori mântuind un singru om decât să te sacrifici ca să salvezi, dintr-odată, câteva miliarde de oameni.

Stadiul înaintat al intoxicării cu stupefiante determina pe Titu să înşire cele mai mari absurdităţi şi să-şi presară conversaţia cu cele mai îngrozitoare blesteme sacrilege.

Călugărul nu fu convins (sau era deja convins mai dinainte), şi se mulţumi să insiste ca Titu să se călugărească şi el. Şi întrebuinţă cuvinte atât de convingătoare încât, la despărţire, Titu nu îndrăzni să-l facă nebun, dar îi promise:

— O să-mi cercetez conştiinţa, înainte de a mă decide.

Cu alte cuvinte, răspunse ea doamnele care, voind să iasă dintr-o prăvălie fără să cumpere, spun:

— Mă voi întoarce cu bărbatul meu.

Două sau trei seri se duse la o cafenea, familiară vieţii sale de student, şi revăzu pe poetul consumator de cafea amară şi pe bătrânul pictor specializat în peisaje din planeta

Marte şi în flori fantastice din Saturn, deoarece nu ştia şi reproducă florile şi peisajele de pe planeta noastră. Toţi erau artişti. Lumea e darnică în certificate. Când cineva a reuşit să modeleze o bucată de lut, e consacrat artist; e de ajuns ca altul să aibă patru cărţi şi un microscop ca să fie un savant. Dar, din fericire, lumea

distruge gloriile cu aceeaşi uşurinţă cu care le creează.

Îi spuseră că Pietro Nocera, colegul lui de la Paris, se întorsese şi el la Torino. Într-adevăr, îl întâlni câteva zile mai târziu.

— Da, am aflat, îi spuse Nocera, că ai dat lovitura. Dar nu m-am mirat deloc. Nu trebuie să ne mirăm că un cm fură. Eu mă mir că oamenii nu fură. Deoarece în fiecare dintre noi există un hoţ în stare latentă, potenţială, nu fac nicio deosebire între cine a furat şi cine n-a furat încă.

— Întâmplarea a fost de vină, se scuză Titu. – înainte fusesem mereu cinstit.

— Ştiu. Prietenul meu Marco Ramperti spune că cinstea nu e decât şiretenie cu scadenţă lungă. Şi acum, ce faci?

— Trăiesc într-o cameră mobilată; mai am câţiva bani, deoparte. Când se vor termina, o să mă omor sau o să mi călugăresc.

— Te apropii de credinţă?

— Nu. Religia îmi aduce aminte de acele mari societăţi, sprijinite de stat, pentru exploatarea unor mine pe care nu le-a văzut încă nimeni. Celeilalte religii îi fac puţină opoziţie, dar nu prea făţişă, pentru ca să nu se descopere că şi ele se sprijină pe mistere inexistente. Dar, deoarece Tatăl Ceresc e preşedintele lor de onoare, aproape toţi le iau în serios. Poate că şi eu, într-o zi, o să iau o religie în serios, cu atât mai mult cu cât n-am ce pierde în caz de speculaţie proastă. Şi tu, ce-ai mai făcut la Paris după plecarea mea? Şi de ce te-ai întors în Italia?

— Mă îndrăgostisem de o femeie cam vulgară, care îmi plăcea din pricina câtorva defecte; dar avea prea multe defecte, şi unele dintre ele nu-mi prea plăceau; încercai s-o rafinez prin sfaturi bune, prin lecturi ortopedice şi întăritoare; dar, a pretinde să rafinezi o femeie cu sfaturi bune, e ca şi când ai presăra cu zahăr o castană ca să producă *marrons glaces*.

Prin reacţie, m-am îndrăgostit de o femeie superioară; aristocraţie veche; şi era şi frumoasă. Dar am constatat că orice femeie, superioară sau inferioară,

conţine aceste patru elemente: nobleţe, femeie comună, prostituată şi servitoare. Dozele variază, dar substanţele sunt mereu aceleaşi. În femeia superioară vei găsi nouăzeci şi trei de puncte de nobleţe, dar celelalte şapte…

Şi totuşi, nu ştiu să ascundă acele şapte părticele. Vorbesc ca nişte cucoane mari; fiecare idee pe care o exprimă e vastă, curată şi strălucitoare ca un curcubeu; fac pe mofturoasele faţă de micile mizerii ale vieţii; când sunt cu un bărbat, trăsurile şi maşinile de piaţă li se par prea vulgare pentru catifelata lor greutate, dar când sunt singure, iau tramvaiul economic; dacă le însoţeşti într-un local, bacşişul pe care îl laşi chelnerului, chiar dacă întrece costul întregii consumaţii, e mereu prea mic în ochii lor galantoni. Dar, dacă se duc singure, lasă pe masă ceea ce tu n-ai îndrăzni să arunci unui flaşnetar ambulant. Dacă ţi se întâmplă să pierzi portofelul, ele râd; şi te insultă dacă pari preocupat de această pierdere; dar când trebuie să cumpere un şiret de ghete, se tocmesc cu încăpăţânare pentru douăzeci de centime, ca la o conferinţă de plenipotenţiari.

— Ştiu, îl întrerupse Titu.

— Lucrurile astea aş putea să ţi le spun eu, ţie. Dar defectele acestea, când le întâlneşti la o femeie superioară, par simpatice, fiindcă sunt prăpăstiile care corespund cu înălţimile lor ameţitoare. Te rog să continui.

— Şi aşa, am lăsat şi pe femeia aceea la Paris, şi m-am întors la Torino. Am făcut pe samsarul de trenuri, meserie cu care mă distrez şi acum. Vrei să-ţi cumperi câţiva metri de pajişte?

— La cimitir, poate. Dar mai târziu. Şi aici ai vreo amantă?

— Da, răspunse Nocera, o femeiuşcă oarecare, foarte simplă în aparenţă; dar sub purtările şi rochiile modeste, se ascunde o comoară de simplităţi delicate, şi sub rochiile sobre poartă albituri extrem de rafinate.

Titu revăzu, într-o clipă, cămăşuţa de *crêpe de chine mauve* cu *plisse-mi* de *organdi*.

— Seamănă cu casele musulmane – continuă Nocera,

care, pe din afară sunt neînsemnate, pătrate, tencuite; dar ascund minuni de mozaic, de marmure, de grădini şi fântâni.

— Nu te mai întorci la Paris?

— Nu, Titule, după cum nici tu nu te vei mai întoarce, acolo. Tu, cu, prietenul tău chelner şi călugăr, Maud, şi armeanca… cum se cheamă?… Calomelan…

— Kalantan.

— …suntem conduşi cu toţii de acelaşi destin: suntem ca acei ciini care agonizează sub paturi, sub mese; suntem ca pisicile sălbăticite care se întorc să moară acasă. Suntem oamenii unei societăţi de descompunere; tu, cu, prietenul tău chelner, am părăsit Parisul cu marile sale bulevarde şi marile sale aparenţe, din diferite pricini, dar, în fond, pentru că suntem aproape de moartea dorinţelor noastre: a nu mai avea dorinţi, a nu mai avea curiozităţi, e echivalentul morţii. Armeanca ta, dacă îmi aduc bine aminte, a trecut repede prin ciclul tuturor viciilor ca să se ghemuiască în amorul curat, în *dragostea castă*, cum spuneai tu. Maud a parcurs scara simplă a amorurilor curate, căutând viciul, şi, ca să se folosească de întregul debit pe care îl puteau da organele, ucise însăşi organele dragostei. Viaţa noastră e o avalanşă de idei; prietenul tău chelner, care era ateu, a devenit un mistic.

— Aş! face pe misticul, dar îşi bate joc de misticism!

— Mai bine! Nevoia de a renunţa la ceva l-a determinat să se închidă în mănăstire, ca acela care se resemnează să sufere o pedeapsă nemeritată. Viaţa noastră e o cascadă de pasiuni; tu ai fost, timp îndelungat, nehotărât între două femei, şi le-ai iubit pe amândoiia în acelaşi timp, din intensitate de sentimente.

Îmi spui că Maud e aproape bătrână; şi că şi ea s-a resemnat să se lase târâtă în cursa spre sfârşit.

Noi, toţi, ne ucidem, în chipuri diferite, şi muncim, chiar dacă inima continuă să bată. Îţi mai aduci aminte de ceea ce spunea redactorul-şef, beţivanul acela din sistem, şi nu din viciu? Dar cum nu-ţi mai aduci aminte de ceea ce ne spunea, la Café Richelieu, în ziua în care ai făcut

cunoştinţă cu Kalantan, cu armeanca ta? spunea: „Pentru mine, femeile sunt mete bordeluri circulante, după care aleargă bărbaţii vorbind despre glorie şi ideal. Ca să nu văd brutalităţile acestea, eu beau, beau din convingere! Şi mă ucid”. Toţi ne ucidem, în timpurile de azi. Şi cocaina e un simbol al otrăvirii care ne striveşte pe toţi. Cocaina nu e un clorhidrat de cocaină; este *dulcea moarte voluntară* pe care o cheamă fiecare, cu glas diferit şi cu diferite cuvinte!

Eu locuiesc aci, la etajul al doilea. Când vrei, să vii să mă vezi… La revedere.

Titu se îndreaptă spre casă.

Într-o valiză regăsi urnele funerare şi portretul lui Maud, transformat într-o icoană mistică, simbol al unui mit păgân.

Scoase fotografia şi o puse în buzunar, ca s-o aibă mereu la el.

Şi ieşi din nou.

Se întoarse după câteva minute sau câteva ore, cu o hotărâre fermă, de neclintit; să se călugărească; să se ducă şi el în mănăstirea care adăpostea pe faliţii spirituali.

„Mă voi deda studiilor asupra fluturilor şi coleopterelor cum făcea călugărul acela bătrân; o insectă e mai elegantă decât cele mai elegante femei; e mai mult fast într-o cutie cu gândăcei decât în vitrina celui mai mare giuvaiergiu din Paris; la balurile din Ambasade am văzut şi câte o lipsă de gust, de armonie; pe aripile fluturilor, niciodată.

Mă voi ocupa cu grădinăritul; voi asista la minunea semin tei care încolţeşte şi iese din pământ cu un dulce surâs verde.

E minunat cum misterul dragostei lui se îndeplineşte fără nicio laşitate.

O să las să-mi crească o barbă lungă.

O barbă imensă.

O barbă bogată care va fi cartierul general al fluturilor şi coleopterelor mele. Nu voi mai întrebuinţa cocaina, nici măcar să-mi scoată, mai uşor, măselele.

— Mâine, la ora asta, voi bate la poarta mănăstirii.

Poimâine o să am sandale; poate că n-o să am totul; dar ceva o să am, probabil cordonul sau tichia. Şi soldaţilor li se dă, în primul rând, gamelă şi linguriţă.

Şi peste opt zile mi se va părea că am fost călugăr toată viaţa.

— E voie?

Prbprietăreasa îi întinse o telegramă:

„Îţi telegrafiez de pe bordul «Caroniei» merg la Genova opresc opt zile Dakar stop dansez palatul guvernatorului rog vino Dakar stop te iubesc

Cocaina".

Titu luă o bucată de hârtie şi scrise:

„Maud Fabrège, danseuse, ss. «Caronia», linia Buenosăyres-Genova.

Plec cu primul vas Dakar stop te iubesc

Titu".

Şi alergă la oficiul telegrafic.

— Tot se mai vede Genova, îi spuse vecinul său de masă, oferindu-i un binoclu prismatic cu douăsprezece măriri.

— Peste o jumătate de oră vom fi în larg. Unde mergeţi?

— La Dakar.

— Şi eu la Teresina.

— Cine e Teresina?

— Un orăşel brazilian. Sunt proprietarul unei mari fabrici de esenţe alimentare, invenţia mea.

— La ce servesc?

— E o noutate pe care o voi lansa în toată lumea, peste câteva luni. Ştiţi foarte bine că parfumurile se pregătesc cu esenţe de flori: trandafiri, violete, iasomie; şi că extractele de fructe se întrebuinţează la prepararea siropurilor: fragi, lămâie, mandarină. Dar fructele şi florile n-au niciun rol în prepararea lor: esenţele nu sunt decât nişte derivate chimice, nişte produse sintetice ale catranului, ale păcurii. Ei bine, eu am inventat nişte esenţe speciale care, vărsate pe felii de pâine, le dau gustul unor anumite mâncăruri; iluzia deplină; veţi avea, astfel,

extrasul de cotlete cu cartofi, ori muşchiuleţul cu sânge, garni, cu saiată verde, şi puiul fript cu sparanghel pané. Câteva picături sunt suficiente.

Marea nu era clamă ca în timpul ultimei călătorii.

— Îmi daţi voie să mă retrag în cabină – spuse Titu cu umilinţă, apăsând, cu pumnul, regiunea iliacă; părea o reproducere a gestului statuii lui Meleagru în agonie.

— Invenţia mea nu vă interesează? întrebă chimistul de la Teresina.

— Mi-e scârbă să aud vorbindu-se de mâncare, după ce am mâncat. Eu sunt ca acei bărbaţi care, după ce au avut o femeie, îi întorc spatele.

— Care bărbaţi?

— Toţi.

Şi fără să mai dea şi alte explicaţii, cobori în cabină, şi nu ieşi din ea decât după opt zile, ca să debarce pe aromaticul ţărm senegalez.

Dakar.

Pe debarcader, prin mulţimea hamalilor negri, străluceau burnuzurile arabe şi uniformele albe ale ofiţerilor europeni.

Cocaina? N-a venit. Ar fi recunoscut îndată liniile ei albe, aureolate de discul licăritor al umbreluţei.

După formalităţile de debarcare, porni pe drumul care se deschidea înaintea lui; la stânga, satul berber; la dreapta cartierul european; în fund, dintr-un fel de oază, un minaret se profila pe cerul înfocat.

Soldaţi senegalezi, europeni, îmbrăcaţi în kaki, bazar arab; subofiţeri supra-încărcaţi cu galoane, oameni paşnici, negri, de vârstă indescifrabilă, care fumau din narghilea, şezând pe rogojinile din faţa unui *tukul*.

Doi negri se luară după Titu şi se oferiră să-i lustruiască pantofii şi să-l radă pentru câţiva bani. Vorbeau o franţuzească impresionantă, care semăna foarte mult cu franceza pe care o vorbesc napolitanii care nu o ştiu. Titu refuză. După câţiva paşi văzu un om bine îmbrăcat, care, şezând pe un scaun, îndura vexaţiunile simultane ale unui bărbier şi unui lustragiu.

Femei berbere cu mamelele lungi date pe spate ca să calmeze foamea şi neliniştea copiilor legaţi la spate. Şi copiii sugeau laptele la sânul, sau, mai bine zis, la spatele mamei, cu aceeaşi indiferenţă cu care părinţii lor fumau din narghilea, şezând pe rogojini.

Un băieţaş de patru sau cinci ani, gol ca o fântână, se agăţă de pantalonii lui:

— *Mossie*, *mea avoar belle mere*, *dormir avec vous*, *dis francs*.

Titu încercă să-l expedieze.

— *Mossie*, *mea avoar tres belle soeur sept ans*, *dormir avec vous vingt francs*.

Titu fu liberat de băieţaşul acela plictisitor de un european providenţial, proprietar al unei case echipate cu berbere minore; cea mai bătrână, şaisprezece ani; el explică îndată că berberele sunt cele mai emoţionante femei din lume, fiindcă au sângele fierbinte, se rad toate dimineţile cu briciul în formă, de semilună şi se stropesc cu apă de trandafiri.

— După ce veţi fi avut o berberă – spuse proxenetul

— Celelalte femei nu vă vor mai plăcea.

— În cazul acesta ar fi imprudent să mă obişnuiesc cu ele, având în vedere că în ţara mea nu e mare abundenţă de berbere. Mai curând, sunteţi atât de bun să-mi arătaţi cel mai bun hotel de aci?

— Iată-l: „*Hotel République Française*”. Atunci, nu facem nimic? Domnul ar fi fost mulţumit. În orice caz, iată cartea mea de vizită. În orice moment aţi voi să mă onoraţi…

Titu luă cartea de vizită; insistenţele proxenetului fuseseră atât de politicoase, încât Titu nu putu să răspundă un «nu» hotărât. Şi se despărţi cu aceleaşi cuvinte cu care se despărţise, cu cincisprezece zile mai înainte, de prietenul călugăr care voia să-l readucă în casa Domnului.

— O să mă mai gândesc.

Portarul poliglot îi spuse că «miss» Maud Fabrège onora, într-adevăr, hotelul cu prezenta ei şi că ocupa camerele 9 şi 17.

Titu calculă; nouă şi cu şaptesprezece douăzeci şi şase; împărţit la doi, treisprezece. Număr cu noroc.

— Scumpule, soseşti într-un moment rău. Peste un ceas trebuie să fiu la cercul ofiţerilor, la o recepţie dată în onoarea mea, şi nu izbutesc să fac să se prindă rujul pe buze; e atât de cald, în ţara asta! Pierina, în valiza galbenă sunt nişte ciorapi mai subţiri decât aceştia; nu vezi ce groşi sunt? Ăştia sunt buni să patinezi pe gheaţă; n-are a face, dă-mi pe care îi vrei tu. dar grăbeşte-te.

În timp ce Pierina îi punea ciorapi, ea se uita la Titu.

— Văd că eşti bine. Nu mi-ai dat încă nicio sărutare.

— Îţi voi da, la întoarcere, multe, multe; dar acum nu; rujul acesta se topeşte atât de uşor! M-am urâţit mult de tot?

— Deloc.

— Nu vrei să-mi spui, dar ştiu că e aşa. Totuşi, uite, pe măsuţa aceea e o telegramă.

Titu luă telegrama.

— Citeşte tare.

Titu citi.

— „Barbamus Falabios Tagiko Ramungo Bombay 200.000 Yiagaros Wolff”.

Şi întrebă:

— E Esperanto?

— Nu. Tu nu cunoşti codul prescurtărilor telegrafice comerciale. Expeditorul telegramei este un bogat comerciant de covoare din Bombay, şi se cheamă Wolff. *Barbamus Falabios*, etc., înseamnă că dacă mă duc imediat la el («*Falabios*» înseamnă: am nevoie urgentă) va plăti *Ramungo*, adică preţioasa şi delicata mea marfă, cu două sute de mii de franci, plus cheltuielile de călătorie, dus şi întors.

— Şi tu ce ai răspuns?

— Că *ramungo* se retrage din afaceri. Săracul, o să sufere, fiindcă mă iubeşte, dar eu nu pot să-l mai suport, nici pe el, nici pe ceilalţi bărbaţi; singurul pe care îl mai iubesc niţel, eşti tu; te iubesc ca pe un frate, ca pe un copil; şi dau dracului pe toţi Barbamuşii Falabios din lume.

Am renunţat la acela care era dispus să vie să se stabilească în Italia, cu mine. Îmi spusese: de la Bombay, vizităm Persia, Arabia, Siria, coasta de Nord a Africii, şi apoi mergem în Italia; e drumul pe care îl fac rândunelele, la întoarcere. Fiindcă negustorul meu e şi poet. Acum e ora patru. La şase şi jumătate mă întorc la hotel; luăm masa împreună. Apoi mă duc să dansez la consulatul spaniol. Vii şi tu. La revedere.

Titu o văzu traversând strada arzătoare, inundată de soare şi de praf, cu o ondulare a şoldurilor ei moi.

— Pierina, crezi că aş putea să fac o baie?

— Tocmai veneam să vă întreb, răspunse un servitor într-o franţuzească stricată.

— Dar va trebui să aşteptaţi câtva timp.

— Să se încălzească?

— Nu, domnule, Să se răcească.

Când blocul de gheaţă se topi complet, Titu se lungi în baie şi ieşi din ea după o oră.

Apoi se îmbrăcă, încet, încet, sorbind, din când în când, câte o înghiţitură dintr-o băutură verzuie, în care pluteau bucăţele de gheaţă.

Maud Fabrege, *danseuse*, se întorcea încărcată de flori şi de căldură.

Salonul concertelor din palatul guvernatorului avea, drept plafon, cerul bogat în stele, ca şi când ar fi fost strânse de pe tot firmamentul ca să fie îngrămădite pe acel mic dreptunghi.

Când sosi Titu, aproape neobservat, invitaţii erau la locul lor; ofiţeri europeni, atât de arşi de soare, încât dacă n-ar fi fost deosebiţi de uniforma kaki galonată cu aur, ar fi putut fi confundaţi cu indigenii; notabilii înfăşuraţi solemn în burf nusurile albe; câte unul avea turbanul de mătase, colanul de mărgean, şi pumnalul inofensiv în brâul alb. Braţele goale ale doamnelor, dintre care unele erau voalate, răsăreau, albe, pe fondul lucios al mătăsurilor drapate. Din toţi bărbaţii şi femeile acelea, emana, se ridica, năvălea în sus o căldură greoaie, ca şi când pământul ar fi vrut să redea cerului toată energia termică

pe care o primise de la el. Pe o mică estradă, înconjurată cu plante exotice, se zbătea o orchestră de negri, dirijată de un maestru aproape alb, îmbrăcat cu un smoching aproape modern.

Servitorii guvernatorului ofereau tăvile cu îngheţată în stare de lichefiere.

Căldura tropicelor şi mediul colonial sunt mult mai simpatice când se văd la Paris, imitate în vreun *tabarin* subteran.

Titu consultă programul; şi, deoarece înaintea lui Maud trebuiau să se producă un scamator englez, un hipnotizator egiptean şi o cântăreaţă nemţoaică, ieşi pe stradă.

Pe piaţeta întunecoasă fermentau fructe şi legume în putrefracţie. Într-o cafenea comandă un ceai îngheţat şi găsi un ziar din Marsilia.

Alături de el, un sergent senegalez, încărcat cu medalii şi cu hieroglife, aştepta să i se aducă un *absint*; un soldat francez, tip de zeflemist, intră cu un pas elastic şi se aşează.

Sergentul senegalez se scoală şi îi spune:

— *Pourqoi ti pas saluer moi*?

Şi soldatul parizian, aruncând o privire de dispreţ la negrul galonat:

— *Foutez moi la paix, vieux con*!

— *Et ga*? *Et ţa*? protestă subofiţerul senegalez arătând gradele care îi împodobeau mâneca.

— Fa? *Qa acest de la merde de pigeon*! răspunse parizianul.

Şi comandă un *bol* de bere. Subofiţerul cu multe grade şi multe decoraţii nu ştiu ce să răspundă şi se întoarse la masa lui şi-şi bău absintul cu solemnitate tropicală.

Titu ieşi afară în stradă. Dintr-un fel de baracă se auzeau sunete de chitară şi de castagnete, care acompaniau pe cântăreaţă spaniolă:

Donde vas con manton de Manila?

Donde vas con vestido chines?

Un fel de regizor îl pofti să intre în varieteu. Spectacolul începuse tocmai atunci.

Un băiat îi vându nişte portocale.

În Africa toate comestibilele au un gust de hidru copt, ars; florile au mirosul exemplarelor uscate în ierbare; carnea femeilor are gust de rasol; şi când muşti un fruct, simţi în gură gustul cald şi dulceag de bomboană.

Titu se întoarse în sala de concerte din palatul guvernatorului.

Nemţoaica, blondă ca paiul, cânta versurile melancolice ale lui Alfred de Musset pe muzica din *Văduva Veselă*:

…Quand je mourrai plantez un saule au cimetière.

Publicul intelectualelor doamne indigene aplaudă cu multă năduşeală şi cu mult entuziasm.

Şi veni rândul lui Maud.

Titu n-o văzuse niciodată atât de frumoasă.

Se încolăcea într-un dans nou, ritmat de zgomotul tocurilor de lemn pe pardoseala de mozaic; tot trupul părea dezarticulat, şi braţele moi, aproape fără oase, se ridicau spre cer, spre acel dreptunghi de cer african pe care toate stelele din lume se adunaseră ca s-o contemple; ah, braţele acelea, minunat de goale, cum se ridicau, se întindeau, se îndreptau spre stele! Ea e un lucru moale, elastic, care se apleacă la dreapta, la stânga, înainte, cu flexibilitatea unui crin care are o floare atât de grea încât să-şi aplece până la pământ corpul ameţit de parfum. Pe piept, pe braţe şi în jurul gleznelor lucesc picături de năduşeală, şi din părul despletit cad florile proaspete; ea surâde arătând toţi dinţii albi, şi doi ochi mari, miraţi, de pasăre de pradă. De pe buze se prelinge roşul fardului; par picături de sânge; petele negre ale subţiorilor strălucesc cum n-au strălucit nici în nopţile de spasm.

Şi dansatoarea continuă să se onduleze, să se clatine în toate direcţile, ca un crin lovit de uragan.

Contorsiunile şarpelui se alternează cu leneşele flexiuni amoroase ale felinei; în privirea ei fulgeră, deodată o lumină rea, care se pierde ca să apară un surâs plin de

mângâieri dulci, în privirea ei se perindă capriciul, cruzimea, delictul.

Titu îşi aducea aminte de un dans asemănător pe care îl văzuse în vila lui Kalantan, într-o îndepărtată noapte de orgie. Totul se repetă, totul se imită!

Cocaina ingenuchează, se apleacă înapoi, formează» punte, ca şi când ar fi vrut să-şi ofere sexul publicului.

Se întunecă, se ridică şi râde.

O furie neaşteptată o asaltează; bate călcâiele cu furie şi se ghemuieşte ca şi când ar fi fost străpunsă de ceva spurcat: şi apoi se opreşte, se scoală, se încolăceşte, surânde cerului; se opreşte, nemişcată, într-o scurtă pauză, fixând stelele ca şi când ar fi răstignită de mirare; apoi recade ca un corp inert, şi nu se ridică decât ca să mulţumească şi să surâdă oamenilor acelora care aplaudă cu mâini negre şi cu strigăte neînţelese.

Titu nu văzu altceva decât sute de mâini bronzate cu unghii violete, care se agitau cu frenezie.

Pe stradă, un şir de automobile de modele vechi. Ieşiră humusurile, turbanele, braţele goale, uniformele kaki, muzicanţii, scamatorul egiptean, cu un fel de nevastă care căra lădiţa cu instrumente; blonda cântăreaţă nemţoaică, însoţită de un grup de ofiţeri înfometaţi; şi, în fine, Maud, singură.

Căldura se risipise; dinspre mare venea o briză înnourată.

Titu luă pe Cocaina de talie şi se îndreptară spre un punct alb, moscheea, situată într-un fel de oază, de unde porneau două nesfârşite dramuri de caravane.

Mergeau în noapte şi în singurătate (trecuseră de ultimele colibe) cu pas de adolescenţi, care fac prima plimbare în seara în care şi-a declarat dragostea.

Dar asupra lor apăsa o fatalitate de agonie.

— Am plecat de la Bouenos Ayres ca să mă întorc în Italia, şi, astă-seară, am dansat pentru ultima oară; nu mai sunt frumoasă; am pus deoparte câţiva bani; o să mă retrag în casa mea, în mansarda unde mirosurile bucătăriilor bogate mi-au dat dorinţa frenetică de a trăi

larg. Îţi mai aduci aminte? Poate voi mai găsi vreun bărbat căruia să nu-i displac; poate voi muri în singurătate; mă găsesc acum la o răspântie; două dramuri nesfârşite care duc spre cine ştie ce parte a Africii; cred că oricare dintre ele m-ar duce să mor, arsă de soare şi de friguri, mai aproape sau mai departe.

Astfel verbi femeia, neconsoiată. Titu, însă, nu crezuse niciodată în descurajarea bărbaţilor sau a femeilor. Toţi suntem optimişti. Sunt unii oameni care caută o *dragoste sinceră* la mica publicitate. Pe măsură ce trece timpul, se naşte în noi un fel de compensaţie, asemănătoare aceleia care dezvoltă simţurile auzului şi pipăitului la orbi. Îmbătrânind, se naşte, în noi, un spirit de adaptare. Artiştii care se socotesc distruşi la apariţia primelor fire de păr alb, când vor avea barba albă se vor crede încă tineri. Femeile care la treizeci de ani se resemnează ca să rămâie *domnişoare*, la treizeci şi cinci speră din nou să-şi găsească un bărbat. La primele riduri invizibile, spun: „Sunt urâtă; niciun bărbat nu se mai uită la mine”. Dar, după zece ani, au certitudinea că pot să mai aprindă pasiuni incendiare.

E imposibil să fii ultimul amant al unei femei, căci, oricât de urâtă şi de bătrână ar fi, îşi va mai putea găsi un om după tine.

Dar Cocaina continuă:

— Te-am rugat să vii să mă iei, la Dakar, să facem împreună ultima bucată de drum, la întoarcere. Scrisoarea în care îmi vorbeai de felul de viaţă la Torino, de viaţa ta atât de singură şi atât de tristă, m-a mişcat mult de tot. Vorbeai de moarte. Şi eu aş fi dispusă să mor.

Cocaina spunea cuvintele acestea pe un ton calm, încet, lăsându-şi braţul moale în mâna fierbinte a lui Titu. Mergeau la noroc, sub cerul liber; imensităţile pustii sunt mai încurcate – decât labirintele cele mai complicate.

O patrulă de soldaţi, ieşind din întuneric, se opri.

— Luaţi seama, spuse căprarul într-o franceză destul de curată, în curând trebuie să treacă marele expres al Africii Occidentale, şi sunteţi foarte aproape de linie. E

trenul care se joacă de-a surpriza; te doboară fără să-l poţi auzi, fiindcă în singurătatea aceasta nu există niciun obstacol care să poată prinde şi repeta sunetele.

— *Mergi*, răspunse Titu.

— *Pas du toui*, *mon prince*. *Bonsoir la dame*.

Şi patrula dispăru.

În seara aceea, Titu o văzuse pe Cocaina mai frumoasă ca întotdeauna, mai de dorit ca niciodată. Frumuseţea aceea xeânnoită, în loc să-i pricinuiască o plăcere, îi dădu o nouă durere. El simţea că, pentru a fi ultimul ei amant, ar fi trebuit să mai aştepte mult de tot, pentru ca distrugerea să fie completă. Cocaina se vedea urâtă; Cocaina se simţea bătrână; dar nu era încă de ajuns ca să nu mai fie dorită de nimeni. Titu nu putea să aibă, încă, plăcerea şi fericirea de a fi ultimul.

Ultimul!

Mâine i s-ar fi oferit o nouă recepţie în casa şefului Vămii; joi era poftită la consulatul englez; sâmbătă era aşteptată în vila unui bogat negustor indigen. Mâine sau poimâine, parfumul nordic al lui Maud ar fi dezlănţuit vreo curiozitate 5 n colonia aceea de europeni scârbiţi de carnea mirositoare a negreselor. Titu era sigur că intenţiile manifestate de Maud; s-ar fi risipit în faţa surâsului galant al unui european curtenitor.

Aşa judeca Titu. Dar Cocaina, bolnavă în voinţă şi obosită în nervi, era ca un lucru inert, care s-ar fi lăsat condusă de o voinţă puţin mai tare.

— Ai spus că ai fi dispusă să mori, murmură Titu.

— Ai spus că te simţi sfârşită, că nu mai ai nimic înaintea ta… Şi eu sunt un cadavru care merge. Şi eu nu am altă cale decât moartea.

Dacă ţi-aş propune să mori cu mine, în noaptea asta, ai primi?

Cocaina aşteptă o clipă. O stea traversă orizontul; femeia se întoarse brusc, ca şi când ar fi fost atinsă de cineva; ochii lui Titu luceau ca atunci când era beat de praful acela alb pe care i-l vindea negustorul şchiop din Montmartre.

— Ai fi dispusă să mori?
— Da.
— Cu mine?
— Da.
— Chiar şi acum?
— Chiar acum.
— Ei bine, eu îţi propun cea mai frumoasă dintre morţi; aceea care dă cea mai nebunească emoţie; în curând trebuie să treacă, pe şinele acestea, trenul expres al Africii Occidentale; e un tren care aleargă de zile şi zile, şi care va mai alerga încă multe zile, şi merge orbeşte, fără să vadă încotro merge, fără să vadă ce striveşte; maşiniştii adorm pe frâne, şi merg, merg, zi şi noapte, pe calea rectilinie...
— Ai vrea să te strivească trenul?
— Da.
— Dar nu-ţi dai seama, Titule, că tu nu vorbeşti ca o fiinţă normală? întrebuinţezi fraze din romane; eşti exaltat
— Da, exaltarea nu este decât o mână pe care ne-o întinde soarta, atunci când voinţa noastră e insuficientă ca să trecem un obstacol. Noaptea africană, năduşeala ta, vocea ta, toate acestea mă exaltează; şi chiar şi neîncrederea ta în viaţă mă încurajează să mor. Gândeşte-te cât este de excitant să cădem pe şinele acestea nesfârşite, cu obrazul pe oţelul rece; să simţim, pentru ultima dată, adeziunea trupurilor noastre zguduite de frică. Fiecare licărire de lumină pe care ni se va părea că o vedem în depărtare, fiecare zgomot pe care vom avea senzaţia că-l auzim, ne va da o nebuine lungă ca veşnicia. Şi, în fine, în strânsoarea noastră, care va fi cea mai emoţionantă din toată viaţa, auzim zgomotul trenului; vedem cum se apropie umbra lui; ne facem mici de tot, ca nişte căţei bătuţi; dar uriaşul negru ne ajunge, ne izbeşte, ne striveşte, amestecă pentru totdeauna sângele nostru.

Gândeşte-te că nici tu, nici eu, nu mai avem nimic de aşteptat în viaţă. Suntem obosiţi, suntem ca şi morţi. Vino să te sărut pentru ultima oară.

Şi spunând cu pasiune nemărginită cuvintele acestea,

Titu înlănţui cu braţele sale trupul lui Maud, aproape leşinată, şi o sili să îngenuncheze, să se aşeze, să se culce pe şine. Cerul era senin; Cocaina era palidă; fruntea umezită de năduşeală, ochii dilataţi, ca şi când ar fi văzut, deasupra ei, chipul morţii.

Era faţa lui Titu, care, aplecat deasupra ei, îi săruta gura, gâtul, ochii, cu o vehemenţă epileptică. Sub spinarea ei, se întindea ca o lamă şina nesfârşită.

Linia aceea de metal, netedă şi proeminentă, îi frângea şalele, deoarece ea se rezema pe metal, iar trupul lui Titu apăsa cu toată greutatea pe trupul ei.

— Cocaina, gemea Titu, sărutându-i faţa şi muşcându-i ¿¡ura neîncetat, Cocaina, sunt ultimele clipe. Spune-mi încă o dată că mă iubeşti.

— Te iubesc, gemu femeia cu glasul în agonie.

— Te vreau, spuse Titu, înăbuşind-o cu apăsarea gurii sale şi strângând-o în braţe ca şi când ar fi vrut s-o ucidă.

— Te vreau! Vreau să mor în clipa în care te voi avea pentru ultima dată! Vreau să fiu ultimul tău amant!

— Da, strigă ea.

— Ia-mă!

Titu îi sfâşie rochiţa cu mâinile tremurânde, o dezbrăcă în întregime, şi când o văzu toată goală, începu să o sărute ici, colo, nebuneşte, pe tot trupul, pe piept, pe ochi; pe subţiori, smulgându-i perii cu dinţii încleştaţi, şi sugând carnea însângerată de muşcăturile lui.

— Ia-mă! gemu ea încă o dată.

O clipă, cele două trupuri se lipiră, pătrunzându-se într-un – singur corp. Ea văzu chipul lui Titu congestionat şi gâfâind, încadrat de stele şi de aur; se simţi strivită între şinele de oţel şi greutatea bărbatului, care îşi punea toată ardoarea vieţii sale în îmbrăţişarea aceea.

În agonia aceea, suferea cum nu suferise niciodată, cu toată frenezia pasiunii sale, fiindcă aceea era ultima dată.

Ea vibra cum nu vibrase niciodată, fiindcă nu simţise niciodată un excitant mai puternic decât moartea.

Faţa bărbatului era o contractare unică de muşchi;

gura era umedă de spumă; ochii luceau ca smalţul şi ritmul său era atât de violent încât părea că n-o lua cu simţurile sale, ci că o străpungea cu un pumnal.

Dar, deodată, gemu prelung; se opri; contractările se întinseră, fruntea se netezi, ochii pierdură lumina îngrozitoare, şi toţi muşchii se destinseră. Lărgind îmbrăţişarea braţelor crude, se ridică.

Cocaina era încă întinsă în aceeaşi poziţie. În goliciunea ei inertă nu era nimic impudic, în noaptea aceea imensă, sub strălucirea stelelor, sub alcovul azur al infinitului.

Dar amantul ei, ultimul ei amant, îşi îndreptă privirea spre sud şi văzu o umbră înaintând pe şinele lucioase.

Atunci ridică pe braţe femeia goală şi o duse pe iarbx uscată la câţiva paşi de linie.

Marele expres al Africii Occidentale apăru, trecu, dispăru, împrăştiind câteva petice din sfâşiata *lingerie mauve agrémentée* cu *plissé*-uri de *organdi*.

Cocaina deschise ochii şi văzu ghirlanda de lumini depărtându-se în întuneric, lăsând în urmă barele infinite de oţel lucios.

Trenul învăluia însăşi scânteile sale.

Fără să spună un cuvânt, Titu o ajută să se îmbrace, să prindă cu ace rochiţa ruptă, şi reluară drumul spre oraş, spre hotel.

Se sărutară încă odată în pragul camerei ei.

În după-amiaza zilei următoare, Maud bea o îngheţată topită la o serbare în onoarea ei, iar Titu se îmbarca pe un vapor care pleca spre Genova. În clipa plecării, în timp ce elicele începeau să cânte romanţa melancolică şi veselă a despărţirilor, Titu, vârând mâna în buzunar; găsi o carte de vizită.

— Cine e acesta? Unde l-am întâlnit?

Şi apoi îşi aduse aminte.

Era europeanul, acela, care, puţin după debarcarea sa, îi făcuse elogiul femeilor berbere şi îi declarase că-i ţine câteva la dispoziţie, dintre care cea mai bătrână avea şaptesprezece ani.

Titu reciti biletul surâzând.

Şi gândi:

„Dacă mă luam după el, planurile mele de sinucidere ar fi dispărut.

Şi de data aceasta, gelozia mea era produsă de abstinenţa prea îndelungată”.

Şi îşi aduse aminte că, în ajun, se simţise foarte bine, pe când se întorcea cu Cocaina la hotel. Se gândise că, poate, a doua zi ea s-ar fi dat altuia, şi nu simţise nicio suferinţă.

Dakar era departe. Titu, în picioare, la pupă, evoca timpurile în care alerga să-şi înăbuşe gelozia în carnea Kalantanei. Încă de pe atunci ştia că gelozia este un fenomen fizic, glandular. Ştia că ea dispărea după golirea glandelor.

Şi totuşi, uitase aceasta de câteva ori, de prea multe ori…

Acum, simţurile sale erau liniştite, fiindcă în noaptea aceea îşi împrăştiase toată gelozia pe bara aceea nesfârşită de oţel, sub suflarea brizei şi în aşteptarea morţii.

Dar acum? Acum, când vasul se îndepărta, acum când

1 impui, parfumul excitant al mării, amintirea, erotismul care ample coridoarele, sălile, cabinele transatlanticelor erau pe punctul de a face ca gelozia să renască; acum, după ce văzuse reînnoirea frumuseţii lui Maud, acum, după ce o văzuse dansând minunat, acum, când Cocaina îi plăcea cum nu-i plăcuse niciodată, cum ar mai fi putut să trăiască?

Şi acum, după ce încercase să moară cu ea, cum ar fi găsit curajul să înfrunte moartea singur?

Privi iar spre Dakar. Nu se mai vedea.

Vasul era în mijlocul oceanului, şi firmamentul se întindea deasupra capului său, ca un clopot cu marginile circulare, cum îl văzuse şi în ajun, răsturnat deasupra capului său; deasupra Cocainei albă ca un cadavru, deasupra ultimei lor îmbrăţişări.

Şi repetă mării numele dulce: «Cocaina!»

Cocaina, palidă ca praful care îmbată şi ucide; Cocaina, iemeie pasivă, iresponsabilă ca un obiect, ca o priză de otravă, care nu caută pe nimeni, dar care ucide dacă este luată; Cocaina, fiinţă inertă, care acceptase să moară când îi propusese Titu, şi care se resemnase să trăiască, fiindcă Titu nu mai yoise să moară; Cocaina, care se dăduse tuturor acelora care o luaseră, care nu se refuzase nimănui, fiindcă refuzul este obositor; Cocaina, femeie plămădită cu otravă albă şi delicioasă; otrava timpurilor noastre, aceea care insinuează moartea cea mai dulce.

Titu avu norocul ca marea să fie de astă dată foarte agitată, astfel încât să-l silească să nu iasă deloc din cabină.

Şi, deoarece este mai bine să laşi în pace pe nenorociţii care suferă, rog pe cititor să iasă, un moment, din cabină, cu atât mai mult că trebuie să-i spun ceva.

Iată ce este:

Marele Expres al Africii Occidentale nu există. Dar eu nu sunt de vină.

Mie îmi convenea ca el să treacă pe la Dakar.

Şi, deoarece am început să ne facem mărturisiri reciproce, trebuie să recunosc că în *Place Vendôme* nu există niciun *Hôtel Napoleon*. Aş fi putut să situez acţiunea la *Hôtel Bristol*, sau la stereotipul şi snobul *Hôtel Ritz*; dar eu nu vreau să fac reclamă hotelurilor, mai ales pentru că ele nu au nevoie de reclama mea.

Şi acum, să intrăm iar în cabina lui Titu, care îşi pregăteşte valizele, deoarece portul Genovei a apărut la orizont.

După cum prevăzuse Titu, amintirea Cocainei îl asaltă după câteva zile de la despărţire. Câteodată se oprea pe stradă, şi scotea din buzunar, cu gesturi abile, ca să nu fie observat, fotografia Cocainei, goală, şi o contempla.

— Te-ai întors iar la Torino? îl întreabă Nocera.

— Vezi bine.

— De ce ai mai venit?

— Am venit să mor aici!

— Şi nu puteai să mori acolo?

— N-am putut.

— Ai dreptate, e prea cald în Senegal, şi viaţa e mai puţin obositoare.

Nocera glumea fiindcă nu credea în planurile de sinucidere ale lui Titu. Prea vorbise mult de ele! Cine este hotărât să se sinucidă, face ca să nu dea aproapelui său posibilitatea de a-i zădărnici sau de a-i preveni gestul. Cine este hotărât să se sinucidă, se omoară şi fără reclamă.

Într-o zi, spusese:

— Am gustat totul în viaţă; dragostea, jocul, excitantele, stupefiantele, munca, trândăvia, furtul; am văzut femei din toate rasele, bărbaţi de toate culorile. Un singur lucru mi-e necunoscut: moartea. Vreau s-o gust şi pe ea.

Pietro Nocera, văzând în aceste cuvinte mai mult o frazeologie inutilă decât o convingătoare bine determinată şi irevocabilă, îi răspunse:

— Nu face pe tragicul, Titule! Nu vorbi de moarte. Viaţa e o farsă, o mâzgălitură.

— Ştiu. Dar, odată ce eu mă distrez, plec înainte de sfârşitul reprezentaţiei.

— Cearşaful tău funebru are multe pete literare, spuse Nocera. Tu nu te vei ucide. Vorbeşti de moarte cu prea multă insistenţă; chiar şi în cuvintele tale cauţi un sprijin de care să te cramponezi ca să-ţi demonstrezi ţie însuţi că n-ai dreptate. Tot ceea ce îmi spui are o singură ţintă: să provoci, din partea mea, o obiecţie, la care să poţi răspunde triumfător: „Ai dreptate; m-ai convins; nu mă mai omor”. Eu însă, dragă Titule, îţi răspund: da, bine faci: omoară-te.

— Bravo, Nocera! De la tine voiam să aud un cuvânt de încurajare. Singurul lucru pentru care nu sunt încă hotărât, este felul de moarte pe care trebuie să-l aleg. Să mă asfixiez cu gaz aerian? E prea încet. Nu este politicos şi ţii moartea prea mult timp în anticameră, mai ales când

am poftit-o noi; nu poţi s-o faci să intre pe scara de serviciu, ci trebuie să intre deodată, pe uşa principală. Ideal ar fi să mori în plin ocean. E moartea cea mai frumoasă. Să fii într-un salon de prima clasă, într-o noapte fantasmagorică, într-una din acele serbări oceanice, pline de muzică, de aur, de depărtări şi de viteză. Să fii în mijlocul miliardarelor decoltate, îmbrăcate numai cu funde şi diamante; femei frumoase care cu acest prilej, s-au încărcat cu nestemate şi s-au uşurat de ani. Bărbaţii în ţinută, care încheie afaceri între un continent şi altul. Şampanie, orchestră, o dansatoare care îşi cambrează formele internaţionale pe o estradă înconjurată cu palmieri şi luminată de ghirlande de becuri. Zumzet cosmopolit; chinezi, negri, mulatri, negustori, *viveurs*, diplomaţi, cocote, care schimbă continentul ca să sporească tariful sau ca să se revirgineze. Lume adunată de soartă, de fatalitate, cu pretexte diferite, dar cu acelaşi scop: moartea.

Deodată, o zguduitură; mii de existenţe care strigă; câteva focuri de revolver; şi apa intră, acoperă pe toţi, sufocă strigătele, face să plutească mesele şi să se umfle covoarele; stinge toate luminile. Şi, repede, se scufundă; eşti înmormântat sub un val de apă albastră, în timp ce urechile aud, încă, ecoul muzicii de dans care îţi ţine loc de marş funebru. Eu cred că aş putea să mor aproape fără să mă zbat; în timp ce ceilalţi s-ar zbate, delirând, eu m-aş simţi în stare, dacă nu să aprind o ţigară, desigur să mestec flegmatic o bucată de *chawing-gum*.

Dar ce vrei, dragă Nocera? Eu nu pot să aleg acest fel de moarte pentru că sufăr de răul de mare.

Trebuie să renunţ, deci, la această moarte, dar, crede-mă, este cu mult mai elegant să fii înmormântat în ocean, decât să mai suferi umilinţa de a fi ambalat în sicriu şi să fii îngropat în pământ!

Pe tine o să te însărcinez cu soarta cadavrului meu. Vreau să fiu ars la crematoriu.

— Ce prostie!

— Ştiu; Jean Moréas a spus: vreau să fiu ars tocmai

fiindcă acesta este un lucru stupid.

— Întrucât mă priveşte, comentă Nocera, prea puţin îmi pasă dacă mă vor arunca într-o mlaştină sau dacă mă vor înmormânta în catedrala de la Westminster.

— Dimpotrivă, replică Titu, mie îmi surâde foarte mult ideea de a trage chiulul numeroaselor insecte subterane care se şi pregăteau să benchetuiască pe cadavrul meu. Este respingător să fii devorat, după moarte. Când eşti viu, nit. Ce animal nobil e stridia, care e mâncată vie! O să te interesezi, deci, cu cremarea mea; e un spectacol interesant; l-ai mai văzut vreodată? Corpul pare încă viu, se ridică, se zbate, îngenunche, îndoaie braţele, ia atitudini caraghioase, obscene.

— Nu-i adevărat.

— Când o să vezi cum voi fi chemat eu, te vei convinge şi-mi vei da dreptate. Dar să nu deviem. Indică-mi, mai bine, o moarte originală.

— Aruncă-te de la etajul al cincilea.

— Pot să cad pe balconul altuia.

— Aruncă-te sub tren.

— Am mai încercat odată. Nu-mi place. Şi apoi, cu în – târzierile de acum…

Pietro Nocera îşi pierdu răbdarea:

— Nu mai ştiu cum să te sfătuiesc. Când eşti aşa de din cil, nu trebuie să ceri sfaturi şi nu te mai omorî. Trăieşte, mai bine.

Atunci, începu să se gândească singur, şi după, reflexii îndelungate, hotărî:

„Dacă înghit o otravă puternică sau dacă îmi trag cinci gloanţe de revolver, sunt prea sigur că o să mor. Eu, însă, aş vrea să aleg un mijloc care să ofere şi câteva şanse de scăpare sau, ca să fim mai limpezi, un gen de violenţă împotriva mea, care să îngăduie destinului, dacă există un destin, să mă scape. Dacă înghit câteva pastile de sublimat, mor îndată; şi destinul nu se poate împotrivi; soarta nu poate fi alta. Dacă mă arunc de pe o clopotniţă, îmi sparg capul pe trotuar şi soarta, întâmplarea, Dumnezeu, nu mă pot suspenda în aer.

Eu vreau să las întâmplării posibilitatea să mă scape, dacă întâmplarea va voi să scap”.

Titu făcea consideraţiile acestea mergând spre spital.

Citi câteva tăbliţe, intră pe poartă, se adresă unui servitor, respiră mirosul de acid fenic şi de curăţenie, urcă o scară, apucă pe un coridor.

Doctoriţa pe care o căuta îi ieşi în cale cu mâinile întinse, îmbrăcată cu un halat de laborator care păstra intactă graţia femeiască a studentei frumoase.

Fuseseră colegi de Universitate; lucrau la aceeaşi masă anatomică, mergeau împreună de la o clinică la alta. Ceva mai mult, într-o vreme, Titu simţise o dragoste vagă pentru colega lui; într-o altă vreme, ea îl iubi pe Titu, dar cu o dragoste uşoară, mai mult din glumă decât din sentiment. Dar împrejurările nu favorizaseră mărturisirea reciprocă. Când Titu părăsi Universitatea, îi promisese că se vor revedea, îi trimisese, de la Paris, o ilustrată cu Turnul Eiffel, şi ea îi răspunsese cu vederea catedralei de la Superga şi cu o întrebare: „Ce mai faci? la care el nu mai trimisese niciun răspuns.

— Da, Arnaudi, am fi putut da o altă adresă vieţii noastre. Îmi aduc aminte că într-o dimineaţă de iarnă mergeam împreună la clinica dermosifilopatică. Îmi spuseseşi câteva cuvinte drăguţe, cu o timiditate mişcătoare. Era frig; pomii de pe alee erau goi şi ramificaţi ca bronhiile de pe planşele anatomice. Deodată, dumneata ai intrat într-o tutungerie; eu am aşteptat afară. Când o să se întoarcă – mă gândeam.

— O să-i spun că-l iubesc. Dar dumneata ai ieşit mormăind împotriva statului sau împotriva tutunului, şi convorbirea noastră a deviat. Şi clinica dermosifilopatică era aproape. Am intrat şi totul s-a sfârşit.

— Aş fi fost mai fericit! mărturisi Titu cu tristeţe.

— Toată existenţa noastră poate să depindă de împrejurarea că te-ai urcat într-un tramvai în loc de altul, că ai intrat într-o tutungerie sau că ai ieşit cu o clipă mai devreme sau mai târziu.

Titu adăugă că cei care au fost siliţi să-şi schimbe

meseria sau ramura de studii regretă mereu cărţile sau instrumentele părăsite; ea şi cu prima dragoste; n-o uiţi niciodată, fiindcă pare singura care a fost demnă. Îi povesti cum viaţa sa era amărâtă de nostalgia microscopului, eprubetelor, ascultaţiilor, analizelor, reacţiilor. Şi îi ceru voie să viziteze laboratoarele, aparatele, sălile de operaţie.

— Îmi pare aşa de bine că pot să te mulţumesc. Vrei’s» mergem?

Ieşiră din laborator, traversară un hol alb, cu ferestre mari, cu geamuri mate. infirmiere tăcute. Miros de bucătărie şi de dezinfectante. Trecură printre şirurile de paturi albe, egale, deosebindu-se numai prin însemnările de pe tăbliţe. Se apropiară de cazurile cele mai tipice, de formele cele mai curioase. Câte boli diferite nu se adăposteau în paturile acelea egale; ce destine diferite întâlneai în sălile acelea uniforme şi simetrice! Domnişoara îl conducea pe Titu încoace şi încolo, oprindu-se la bolnavii mai interesanţi ca să-i explice ultimele metode diagnostice şi ultimele tratamente.

În secţia chirurgicală, unde mirosea a cloroform, o soră încuraja pe un pacient care aiura:

— Gândeşte-te, îi spunea, că un picior de al tău este în rai şi că te vei întâlni în curând cu el.

Trecură în altă sală.

Alte paturi, alţi bolnavi. Infirmiere tăcute, halate albe, ferestre înalte cu geamuri mate.

În capela mortuară, pe un pat jos, zăcea cadavrul unui colonel cu decoraţii şi sabie. Lângă cap, pe pernă, chipiul.

— Pălăria pe pat aduce ghinion, spuse Titu, surâzând.

— Ce i s-ar mai putea întâmpla, acum, după moarte?

— Să învieze.

Intrară în amfiteatru. Cu câţi ani în urmă, Titu şezuse pe băncile acelea semicirculare?

— Şedeam mereu aci, spuse domnişoara. – îţi mai aduci aminte? Eu aci, şi dumneata la dreapta mea.

Se urcară la etaj, vizitară alte săli, puseră în mişcare câteva aparate şi se întoarseră în laborator.

Într-o vitrină erau înşirate câteva borcane, pline cu alcool galben, şi fiecare conţinea un fetus omenesc; fetus de trei luni, de patru, cinci, şase, şapte, opt luni; câţiva cu cordonul ombilical răsucit ca o buclă, alţii cu un surâs ironic, alţii cu o expresie de batjocură. Dar toţi cu o mutră veselă, şi cu un gest zeflemist al mâinilor, ca şi când ar fi vrut să se strâmbe la cei vii.

Sala vecină adăpostea mari vitrine pline cu vase şi cu eprubete, acoperite cu câte un smoc de vată în loc de dop.

— Sunt culturi de microbi?

— Da, răspunse domnişoara.

— Difterie, pneuomonie, malarie, tifos... – şi arăta diferitele eprubete care purtau fiecare câte o etichetă. În timp ce-i vorbea de colorarea bacililor pentru preparaţiile microscopice, trecu un om cu picioare enorme, ascunse sub halatul alb.

— Doctore, spuse domnişoara despărţindu-se de Titu, care rămase singur în faţa eprubetelor cu bacili.

— Au telefonat de la Institutul de anatomie; cer un cadavru de femeie, linără, dacă se poate.

— Deocamdată n-am nimic, răspunse medicul după un scurt răgaz de reculegere, dar sper să fac rost până diseară. Aţi spus de femeie? Am ceea ce le trebuie. Răspundeţi profesorului că sper să-l pot trimite diseară.

Şi trecu în cealaltă cameră.

Titu profitase de lipsa momentană a domnişoarei ca să sustragă una dintre eprubete şi s-o vâre în buzunar.

Mai stătu puţin de vorbă, ascultând, distrat şi nerăbdător, explicaţiile frumoasei călăuze. Şi când putu s-o şteargă, o luă repede spre casă, mângâind, pe dinafara hainei, cultura de bacili.

— Tifos! tifos! Bacili de tifos. B; au lichidul acesta şi mă apropii de moarte cu iuţeală vertiginoasă. Felul de moarte pe care îl căutam. Dacă destinul va voi să mă salveze, o să mă facă să nimeresc un medic capabil să mă scape.

Agită substanţa lichidă şi mucilaginoasă, o turnă într-un pahar şi bău. Avea un gust sălciu şi acidulat.

— Nu-s chiar aşa de rele culturile de bacili.

Şi bău şi un păhărel de *chartreusc*.

Scoase din portofel fotografia Cocainei, goală, o privi, o puse la loc.

Întinse pe masă o coală de hârtie albă şi scrise:

Mă omor fiindcă mi-e scârbă să trăiesc. Fiecare om inteligent care a împlinit douăzeci şi opt de ani ar trebui să facă la fel.

Nu vreau popi la înmormântarea mea. Dar, deoarece popii nu servesc morţilor, ci celor vii, dacă vor fi şi popi, vreau să vie şi un rabin şi un pastor calvin. Am o mare simpatie pentru preoţii tuturor religiilor, pentru că, sau sunt de bună credinţă, şi atunci îi consider demni de admiraţie, sau sunt de rea-credinţă, şi în cazul acesta sunt nişte mistificatori extrem de abili.

Vreau să fiu pus în sicriu îmbrăcat cu o pijama verde şi cu mâinile în buzunare.

Cer să fiu ars.

Cu cenuşa mea se vor umple două urne cinerare, sferice şi multicolore; una o las ca amintire prietenului meu Pietro Nocera; cealaltă lui Maud Fabrege.

Lui Pietro Nocera îi las şi toate cărţile şi costumele mele. Prietenului călugăr îi las potirul de argint aurit. Lui Maud Fabrege (Magdalena Panardi) puţinele mele bijuterii.

Banii îi las Societăţii pentru protecţia animalelor.

Se iscăli, dată, puse coala într-un plic ministerial care necesită o doză îndoită de scuipat, şi scrise: «Testamentul meu. Se va deschide după moartea mea».

Şi ca să scape de malancolie, ieşi din casă, uitându-se în dreapta şi în stânga ca să nu fie călcat de maşini.

Îşi vârî în nas câteva prize de coco şi intră într-un cinematograf. Dar nu văzu nimic.

Când îi spuneam mamei mele că mă doare un dinte, mă ducea la dentist să mi-l extragă; când mă durea un furuncul, mi-l storcea; când îi mărturiseam că sufeream pentru o femeie, mă făcea prost. Puţin timp după naşterea mea, tata a trimis după un popă; deoarece tatăl meu a

chemat pe acei popă în loc să cheme pe altul, a trebuit să cinstesc un Dumnezeu în loc să cinstesc pe concurentul său; când mi-am schimbat religia, m-au făcut renegat, fiindcă nu mai voiam să mă servesc de acelaşi popă de care se servea tatăl meu. Când eram copil, m-au învăţat cum trebuie să mă port; dar educaţia nu e decât o minciună; să te prefaci că nu ştii lucrurile pe care alţii ar prefera să nu le ştii...; să surâzi persoanelor pe care le-ai scuipa bucuros în faţă; să spui mulţumesc când ai vrea să spui «crapă!». După câţiva ani m-am revoltat împotriva educaţiei, şi am fâlfâit bucuria sincerităţii. Mai târziu, însă, m-am convins că sinceritatea nu poate pricinui decât pagubă. Şi am început iar să mint. Tot mai bine era să mă iau după învăţămintele din copilărie. Mai întâi îmi spuseseră că *vox populi*, gura lumii, opinia publică, spune adevărul; am făcut cercetări pe cont propriu în câteva cazuri care mă priveau în chip deosebit şi am descoperit că opinia publică minţea; dar apoi am intensificat cercetările şi a trebuit să admit că opinia publică avea dreptate. Când toată lumea spune că Cutare este un escroc şi Cutare este o stricată, nu crezi; dar după al treilea an de cunoştinţă, bagi de seamă că el este cam pungaş şi ea cam stricată. Mai bine ar fi dat, deci, crezare celor auzite de la început. La douăzeci de ani mi-au spus să jur credinţă Regelui. Am jurat fiindcă aşa a trebuit să fac. Dacă nu mă sileau să jur, nu juram. Şi apoi m-au trimis să omor pe nişte indivizi pe care nici măcar nu-i cunoşteam, şi care erau îmbrăcaţi şi ei aproape ca şi mine. Într-o zi, mi-au spus: «Vezi? Acela e duşmanul tău. Trage în el». Eu trag. Nu-l lovesc; el trage în mine. Mă răneşte. Nu ştiu pentru ce, mi-au spus că e o rană glorioasă”.

În timpul acesta, filmul rula; actele treceau, spectatorii se perindau, şi Titu rămânea nemişcat pe scaunul său. Aspirase tot praful din cutiuţă. Un plasator veni să-l trezească şi să-i atragă atenţia că văzuse de trei ori spectacolul.

Pe stradă continuă să mediteze asupra lucrurilor celor mai eterogene; se gândi că avea douăzeci şi opt de

ani, vârsta tragică a amanţilor de sex masculin; nu mai ai vigoarea amantului tânăr şi n-ai încă banii amantului bătrân. Se gândi că femeia care era în stare să facă pentru el orice sacrificiu, când îl iubea, când nu-l mai iubea ar fi fost capabilă să-i facă orice rău ca să dea drumul supapei bestialităţii sale; e în stare să creeze calomnii, să urzească conspiraţii, să se facă complice a curselor care ţi se întind. Risc de idealuri; chiar şi în cea mai nobilă străduinţă, în cea mai curată aspiraţie, licăreşte reflexul metalic al banului. Simţi cum renăşteau, în el, emoţii dispărute de demult; nu există dragoste fără gelozie; numai femeile şi proxeneţii susţin contrariul. Studie forme noi de sinucideri; să te arunci din galeria unui teatru peste capetele spectatorilor din staluri. Femeile care se dau oricui, din ziua în care nu mai iubesc pe omul care le iubeşte, i se refuză cu îndărătnicie; în ziua în care ţi se dau ţie, parcă ar cădea din cer graţia pe care ţi-o fac; dar când le reproşezi că s-au dat altora, îţi răspund că acel contact a fost un incident fără nicio însemnătate.

Cutreieră cafenelele frecventate de negustori.

„N-am putut să înţeleg niciodată cum poţi trăi din negustorie, adică vânzând cu o sută ceea ce ai cumpărat pe cincizeci. Ori de câte ori a trebuit să vând ceva, am dat pe zece ceea ce mă costa o sută cincizeci”.

Gândi că dacă s-ar mai fi născut o dată, s-ar fi făcut cerşetor sau vagabond. „Banii au valoare numai în măsura în care îi poţi cheltui. Dacă trebuie să munceşti, n-ai timp să cheltuieşti banii câştigaţi. Trebuie să te naşti bogat sau să furi. Ce e omorul unui om? în cinci minute ai tot timpul să premeditezi, să-l săvârşeşti, să te căieşti şi să uiţi. Ce e operaţie dureroasă (pentru altul) care nu ţine mai mult decât treizeci de secunde, faţă de fericirea întregii mele vieţi?”

Din când în când îşi aducea aminte că e aproape de moarte. Bacilii îşi începuseră deja opera lor binefăcătoare. Simţea că se strecoară din viaţă obosit şi plictisit ca din patul unei curtezane, şi îi părea bine că se plictisise mereu; fericiţi aceia care s-au plictisit, căci vor ieşi din

viaţă fără păreri de rău.

Şi deoarece motorul întregii sale vieţi fusese femeia, gândurile dezorganizate se întorceau mereu la ea.

„Ne batem capul mereu, medita Titu, care sunt. pricinile psihologice, patologice, fiziologice, degenerative pentru care ne înşală amanta. Dar, de cele mai multe ori, femeia se dă numai pentru că vrea să i se admire jartierele noi.

Evocă, dar fără durere, câteva frânturi din viaţa sa de amant. Cocaina, scumpa lui Cocainã, îi dădea exaltări de o oră; după ce o poseda, simţea frenezia de a crea ceva, entuziasmul de a trăi; dar, după o oră, soseau ideile negre, plictiseala de viaţă, gelozia, teama de a o pierde, descurajarea incurabilă. Femeia şi drogul îi dăduseră mereu acelaşi fenomene de otrăvire care trebuiau să-l târască spre sfârşit. Dacă n-ar fi întâlnit pe femeia aceea, acum ar fi fost doctor, s-ar fi uitat în microscop fără să vadă nimic; sau ar fi văzut totul, căci ochii orbi ai unui poet ca Homer sau Milton văd mai mult decât pretenţioasele instrumente de precizie.

Îi apăru în minte imaginea Cocainei, îmbătrânită, urâtă, dar fardată cu îndemânare. „Nefericirea mea purcede dintr-un tub de roşu de buze, un creion albastru şi o cutie cu pudră”.

Avu o vagă părere de rău că nu primise invitaţia prietenului călugăr. „Acum aş putea fi un mistic. Misticismul nu e decât un semn de virilitate în lichidare.

Dar de ce fac aceste reflexii fantastice? Mi se pare că am călduri, îşi zise, pipăindu-şi pulsul, în timp ce urca treptele casei. Într-un sertar găsi un termometru; îl puse sub braţ; treizeci şi nouă.

Puse termometrul pe noptieră, îşi scoase o gheată, apoi pe cealaltă, apoi restul şi se culcă.

Boala se prezenta cu simptome de angină; febră, slăbiciune generală… „Dar cum, angină? „Am înghiţit bacili de tifos”.

Îşi recapitulă programul: „Vreau să las sorţii cea mai deplină libertate de a mă ucide sau de a mă salva; mă voi

purta ca un bolnav oarecare; voi chema un doctor, îi voi dezvălui simptomele, voi urma cura. Dacă soarta va voi să trăiesc, o să mă facă să trăiesc. N-o să mă opun. Dacă va voi să mor, nu mă voi împotrivi morţii mai mult decât s-ar împotrivi un pacient obişnuit. Nu voi spune în ce fel am dobândit boala. Dacă destinul va voi ca medicul să înţeleagă va înţelege şi singur”.

Dormi câteva ore un somn agitat de friguri.

Când se trezi văzu la căpătâiul său pe Pietro Nocera, pe proprietăreasă şi pe Maud.

Maud, care sosise cu câteva ore mai devreme din Senegal îl căutase imediat.

La revederea femeii, o vagă dorinţă de a trăi se trezi în Titu. Îşi aducea aminte că pentru tifos se pun pungi cu gheaţă pe stomac şi ceru o pungă cu gheaţă, în aşteptarea doctorului.

— Îi fac un *vin* fiert, domnule Nocera?

— Da, aprobă Nocera.

— Nu, se opuse bolnavul, reamintindu-şi că la tifos se prescrie dietă absolută. Dietă şi gheaţă pe stomac. Gheaţă pe stomac şi dietă.

— A venit doctorul, anunţă Maud, care se dusese să deschidă.

Intră faimosul profesor Libani, tânăr savant modern cu părul blond, ochelarii de aur şi multe bijuterii etalate pe pântece şi pe degete.

Se aşeză, privi pe pacient cu ochiul său clinic; luă pulsul, dete cearşafurile la o parte, ridică cămaşa, pipăi, ascultă privi, şi se aşeză din nou ca să dea răspunsul ştiinţei cu cuvinte sonore.

Când savantul deschise gura, Titu crezu că va auzi un singur cuvânt: tifos.

Însă doctorul spuse:

— Dumneata bei lapte de capră.

— Nu domnule.

— Da. Dumneata bei lapte de capră.

— Imposibil, doctore.

— Ce ştii dumneata? Dumneata bei ceea ce îţi dă

lăptarul.

— Lăptarul nu-mi dă nimic pentru că nu pot să sufăr laptele, acea scârboasă secreţiune de glande. Am băut când eram copil, până la vârsta de zece luni, fiindcă nu-mi dădeau altceva. Dar abia am început să raţionez…

— N-are importanţă, admise medicul, grav. Dumneata ai…

Şi Titu se aşteptă iar să audă cuvântul fatal: tifos.

— Dumneata ai o septicemie de coli, adică o infecţie a sângelui.

— E grav? întrebă Maud tremurând.

— Nu, încurajă medicul.

— Cura e aceasta: înainte de toate să aruncăm punga cu gheaţă: apoi să facem nişte clistire de mare presiune ca să golim intestinele.

— Clistire cu ce? întrebă proprietăreasa.

— Câţiva litri de ser fiziologic, adică apă cu sare. Când febra cedează, poţi mânca tot ce pofteşti.

Titu căscă ochii nemăsurat.

„Dar cum? gândi el. Tifosul produce leziuni intestinale. Ca să nu se irite sau rupe aceste leziuni, se prescrie dieta. Acesta, dimpotrivă, îmi dă voie să mănânc, şi-mi prescrie clistire cu mare presiune care îmi vor balona intestinul ca o cameră de automobil. Nu face nimic. Nu vreau să îngreunez opera întâmplării; întâmplarea m-a făcut să nimeresc un doctor care greşeşte diagnosticul şi stabileşte un regim opus celui care ar putea să mă salveze. Voi mânca, voi face clistire, voi plesni”.

Totuşi, îndrăzni să facă o ipoteză:

— Scuzaţi, doctore, nu s-ar putea să fie tifos?

— Exclus. Lipsesc simptomele generale ale tifosului, cefalee, amorţire, dureri de oase; splina e impalpabilă, nu există rozeolă pe stomac, pulsul e prea frecvent în raport cu temperatura. Ştiţi desigur, că la tifos pulsul e invers proporţional cu temperatura; ori, dumneata ai 39 de grade şi 100 de pulsaţii. Dar, dacă voiţi să fiţi şi mai sigur să facem serodiagnoza. Mă voi întoarce cu cele necesare.

Se spălă pe mâini, şi le şterse cu gravitate, şi ieşi

foarte respectuos.

În anticameră, Nocera, Maud şi proprietăreasa îl mai întrebară ceva cu glasul înăbuşit, şi se întoarseră la patul bolnavului să-l întrebe ce voia mai întâi; să mănânce sau să se…

— Mi-e egal, se resemnă Titu care, cunoscând adevărata natură a bolii sale, ştia că atât una cât şi cealaltă i-ar fi fost deopotrivă de fatale.

— Atunci să facem operaţia hidraulică – zise Nocera

— În timp ce doamna îţi va pregăti o fleică respectabilă.

— Bine, acceptă pacientul cu stoicism.

Şi se culcă, ferm hotărât să se supună şi să primească cele două kilograme de apă care năvăleau zgomotos în intestinele sale fragile. Cocheta ţeavă de sticlă care atârna de perete îi aducea aminte de narghilele pe care le fumau negrii bogaţi la Dakar, şezând pe rogojinele din faţa colibelor.

— Acum întoarce-te şi vezi; căci trebuie să mănânci, zise Nocera.

Condamnatul se întoarse, se aşază şi luă fleica din mâna lui Nocera, cum luase Socrate cucuta din mâinile slujitorului celor Unsprezece. După ce o mâncă pe toată, se culcă şi îşi închipui drumul pe care îl urma carnea: „Acum a parcurs esofagul, trece cardiasul, intră în stomac, este sărbătorită de sucurile gastrice, e zguduită puţin de mişcările peristaltice, este prin pilorus, intră în duoden, colindă prin ileu. Dacă sufăr de ileotifos, cine ştie peste câţi bacili dă fleica mea! A, am ajuns la ascendent; apendicea vermiformă atenţie la acest pasaj de nivel; e pericol de apendicită; am trecut; intestinul transversal, intestinul descendent… Dar cum de a ajuns aşa de repede până aici? Cine ştie cum a fost primită de bacilii aceia simpatici care se agitau şi dădeau din coadă în lichidul pe care l-am băut! O vor fi mâncat bacilii Dacă e aşa, n-au să-mi mai ruineze intestinele slăbite. Acum ar fi trebuit să fiu deja cadavru. Pentru ce nu mor?”

— Calmează-te, calmează-te, scumpule! imploră

Maud văzându-l atât de agitat.

Febra lui uşoară îi dădea aceleaşi aiureli pe care le resimţise la prima beţie de cocaină, în hotelul din Place Vendôme. Şi medita:

„Nu, Dumnezeu nu e un mare umorist. E un umorist mic neînsemnat. Are mentalitatea unui agronom. Ca să ucidă popoarele, se serveşte de războaie şi epidemii. N-are măcar simţul nedreptăţii estetice! Singurele curiozităţi pe care le face, singurele ştrengării cu care se distrează, sunt furturile în biserici, în timp ce păgubaşul se roagă; niciodată n-are vreo idee grandioasă. Dacă aş fi în locul său, aş elimina deodată forţa de gravitate. Omul ar încerca să arunce un muc de ţigară, şi mucul i-ar rămâne în mână. Ar încerca să coboare o scară, şi s-ar pomeni silit să îngenunche, cu capul în jes, făcând mari sforţări, obosindu-se mai mult să coboare decât să urce scările. Sau aş accelera puterea centrifugă a pământului. În loc de a face o învârtitură în douăzeci şi patru de ore, l-aş face să ss învârtească într-un ceas. Şi totul ar fi proiectat la distanţe enorme, într-o dezordine catastrofală.

Pagode japoneze aruncate pe gheţarii din Elveţia, minaretele musulmane care s-ar muia ca nişte pesmeţi în craterul

Vezuviului, piramida lui Kheops lansată pe Place de la Concorde. Dumnezeu nu e înzestrat cu o fire de artist. Ca să ucidă un om, apelează la sicari nesfârşit de mici, care nici măcar nu se ştie dacă sunt fiinţe animale sau vegetale. Ce minte mărginită! Şi ce lipsă de demnitate!”

— Calmează-te, calmează-te, dragă! continua să-i spuie amanta.

— Are febră. Doctore, n-ar fi bine să-i facem o injecţie de morfină?

— Nu e nevoie. Acum să ne ocupăm de serodiagnoza. În felul acesta, explică savantul legându-i braţul spre a face să i se umfle vena, vom avea certitudinea că nu suntem în faţa unui caz de tifos. De altfel, eu sunt convins că nu lipseşte umflătura la splină, lipseşte rozeola…

Şi Titu care mai prindea câte o frază, în clipele de

luciditate, când auzi că pomenea de rozeolă, spuse:

— Lipseşte rozeola, dar există bacilii. Cine ştie câte milioane am înghiţit!

Când vena fu bine umflată, chirurgul înfipse acul unei seringi Pravaz şi vărsă sângele extras într-o eprubetă sterilizată.

Şi o luă cu sine.

Se întoarse ziua următoare, (Titu dormea foarte bine anunţând că serodiagnoza fusese negativă pentru diferitele tipuri de tifos, paratifos A şi paratifos B.

— Putem deci să fim liniştiţi în această privinţă; nu e tifos. Totuşi, ca să fim şi mai siguri, putem, eventual, să facem şi aşa-zisa diazoreacţie a lui Ehrlich.

— Să facem şi diazoreacţia.

— O vom face. Deocamdată, însă să continue să mănânce şi să insiste cu clistirele.

Titu se credea încă sub acţiunea halucinantă a cocainei, era convins că avea o boală care se tratează lăsând organismul în cea mai mare linişte, şi totuşi, deşi îl inundau cu clistire şi îl sileau să mănânce, nu murea. Făcea tocmai împotriva celor prescrise de ştiinţă în asemenea cazuri, şi starea lui nu se înrăutăţea deloc.

— Şi diazoreacţia e negativă, proclamă triumfător medicul la a patra vizită.

— De altfel, exclusesem imediat posibilitatea unui caz de tifos. Am şi plăcerea de a nota o simţitoare îmbunătăţire.

— Da, spuse Maud.

— Este agitat dimineaţa şi seara, dar după-amiaza e calm.

— S-ar spune, întrerupse Titu, că microbii îşi fac somnul de după-amiază.

— Totuşi, febra rămâne.

— O să plece, zise medicul punându-şi pardesiul.

După ce ieşi doctorul, Nocera zise lui Maud:

— Nu văd niciun progres. Mi se pare că este tot aşa de rău ca şi în prima zi.

— Să ascultăm şi un alt doctor?

— Cred că n-ar strica.

Titu nu se opune. Dacă i-ar fi propus să bea vitriol sau să cheme pe un electrician, ar fi consimţit.

Veni un alt doctor. Era tipul vechiului diagnostician, al doctorului serios. Acesta rămase în picioare lângă pat, cu mâinile încrucişate pe stomac, ca şi când ar fi fost rezemat de o fereastră. Luă pulsul, se uită la limbă, la ceasornic, la termometru, făcu gesturile ceremonialului obişnuit.

— Cine e medicul dumneavoastră?

Nocera zise un nume. Doctorul se strâmbă ca să-i arate părerea.

— Şi ce-a spus?

— Infecţia sângelui. Septicemie de coli.

— Aş, râse doctorul serios. Domnul e bolnav de…

Pacientul văzu cum se formează pe buzele medicului serios un singur cuvânt: tifos.

— Când colo, el spuse:

— E bolnav de febră mediteraneană.

— Cum spuneţi?

— Febră de Malta.

— E ceva grav?

— Nu. La boala aceasta, seroterapia face minuni. Se tratează cu vaccinul lui Wright. Dar trebuie făcut imediat tratamentul acesta. Mai înainte de toate, suspendaţi tratamentul de până acum. Până atunci, mă duc să iau vaccinul şi mă întorc. Peste un ceas sunt aci.

Acest medic serios citea revistele de specialitate şi era îndrăgostit de ultimele descoperiri şi de metodele cele noi. Cu şase luni mai înainte îi murise un pacient de febră mediteraneană, şi de atunci nu vedea decât febră mediteraneană la toţi clienţii.

— E foarte simplu, explică el lui Titu.

— Eu injectez în sângele dumitale câteva miliarde de bacili atenuaţi; vezi eprubeta aceasta? Conţine trei miliarde de bacili.

Infirmul îşi păstră atitudinea de martir. Îl lăsă să-i injecteze bacilii, fără să arate cel mai mic semn de emoţie

nici pe faţă, nici pe partea unde îi injecta bacili.

Se mulţumi şi spună:

— Doctore, dumneata mi-ai injectat bacili febrei de Malta?

— Da.

Dacă, într-o injecţie eu n-aş avea febra aceasta, injecţia mi-ar produce contaminarea?

— Se înţelege.

— Aşa că, dacă dumneavoastră aţi fi greşit diagnoza, şi eu aş fi bolnav, spre pildă de tifos, acum aş avea două beli.

— Desigur. Dumneata n-ai tifos.

— Ştiu, ştiu, se grăbi să răspundă infirmul.

— Făceam o simplă ipoteză.

Acum Titu ştia că are deuă beli: tifos şi febră de Malta.

— „Una dintre ele, gândea – o să mă dea gata”.

Febra care’s. azuse, se urcă iar cu câteva linii, Titu simţi dureri puternice în tot trupul.

— Nu-i nimic, răspunse medicul serics. În cazurile pozitive de febră de Malta, vaccinul lui Wright cauzează exact aceste reacţii. Totul e normal şi demonstrează la lumina ştiinţei că diagnoza mea era dreaptă. Nu-mi rămâne decât să trag foloase.

Maud şi Nocera nu erau tocmai mulţumiţi nici de prima nici de a doua cură.

— Cum a greşit primul medic, poate să fi greşit şi al doilea.

Primul găseşte o boală; face reacţiile: reacţiile îi dau dreptate.

Al doilea descoperă altă boală; face reacţiile; şi reacţiile îi dau şi lui dreptate. Eu aş fi de părere să chemăm şi un al treilea medic. Şi aşa chema fără multă discuţie, pe cel mai celebru doctor din localitate.

În aceeaşi zi intră în camera lui Titu celebrul profesor; infailibilul; fala medicinii; matadorul ştiinţei.

Strâr. se cu un aer de superioritate mâna celorlalţi doi doctori şi sprs?

— Tifes! Şi un dentist poate să vadă!
— Imposibil! excluse primul medic.
— Aţi făcut serodiagnoza lui Vidal?
— Da.
— De câte ori?
— O dată.
— Nu e de ajuns, declară celebritatea medicală.
— Trebuie făcută încă o dată.

În sfârşit, Titu găsise medicul trimis de soartă să-l scape. Iar îi extraseră sânge din venă. De astă dată srodiagnoza era pozitivă: «1: 100».

— Tifos? întrebă Titu.
— Tifes, aprobară toţi trei.

Şi Titu gândi: „Până acum nu mă însănătoşeau pentru că nu-mi cunoşteau boala. Acum au descoperit-o şi îmi vor prescrie cura precisă care mă va scăpa”.

— Să nu mai mănânce! – spuse medicul celebru.

Şi Titu gândi: „Ştiam eu că nu trebuie să mănânci când ai tifos”.

— Să nu-i mai faceţi enteroclisme!

Şi Titu se bucură în secret: „Spuneam eu că intestinul trebuie lăsat să stea liniştit”.

Într-adevăr, profesorul se adresă celoilalţi doi:

— Dacă îi mai face o enteroclismă, moare la sigur! Asta ar înţelege-o şi o moaşă!

„Totuşi mi-au făcut douăzeci şi cinci şi n-am murit – gândi Titu.

— Şi doar păreau cascadele Niagarei”.

— Ca să calmăm febra, va face băi reci. Aţi înţeles?

— Da, domnule doctor, răspunseră Maud, Nocera şi proprietăreasa.

— După baie, să se culce. Mâine dimineaţă ne întoarcem iar.

Şi plecară.

Bolnavul simţea că învieză. Nu trebuie să te miri că o cură este neeficace atunci când nu se cunoaşte adevărata natură a bolii. Dar când diagnoza e exactă… Şi în cazul lui, diagnoza era foarte exactă; el ştia doar că

băuse o cultură dintr-o repubetă pe care scria: «Tifos».

Totuşi nu putea să-şi explice cum de fripturile şi clistirele zilnice de câte doi litri de «ser fiziologic», cum spunea medicul, nu-l omorâseră cu mare viteză.

În mâinile celor trei doctori i se părea că era apucat de picioare şi aruncat în vid de trei acrobaţi atârnaţi de tavanul unui circ şi i se părea că face zboruri ameţitoare şi că era prins din zbor la întâmplare.

Prietenul şi prietena îl scoaseră din meditaţie, şi îl băgară binişor în apa îngheţată a băii.

— E îngrozitor! striga Titu zbătându-se şi scrâşnind din dinţi.

— Ai răbdare dragă!

— Ai răbdare, scumpule!

— Încă un minut! se ruga proprietăreasa cu ceasul în mână.

— O să te scape de călduri – zicea Nocera.

— O să te însănătoşească, gemu Maud.

— Îngheţ aici, urla Titu.

Îl şterseră superficial şi-l duseră, vânăt ca un înecat, să-l culce în pat.

— Acum o să te încălzeşti dragă!

Dar în loc să se încălzească, îi era mai frig în pat decât în baie, şi simţea un junghi dureros în flancul drept.

Şi tuşi.

Iar tuşi.

Apoi scuipă sânge.

Primul doctor, sosit când îl scoteau din baie, spuse că junghiul nu era decât o simplă durere interccstală.

Medicul ilustru, fala ştiinţei, îi calmă pe toţi:

— Nu-i nimic grav. Un acces la oase cauzat de tifos. Ar înţelege şi un medic militar.

Titu, însă, înţelese că prinsese o pneumonie galopantă…

Maud ieşi să cheme iar pe doctori, care se eclipseseră de la primele scuipături.

Deodată, Titu se pomeni cu un popă lângă pat, negru şi solemn, care îi vorbea grav.

— Cine v-a chemat? întrebă pacientul.

— Nimeni, minţi proprietăreasa.

— Popii simt mirosul de agonie, zise Titu cu un pic de glas.

— Sunt ca muştele care îşi depun ouăle pe nările agonizanţilor. Dar dacă aţi venit, puteţi să şi rămâneţi.

Preotul îi arătă un crucufix, şi-l făcu să murmure, după el, o rugăciune.

— Părinte, gemu Titu, în sertarul acela e o cutie şi în cutie o fotografie. Fii aşa bun şi adu-mi fotografia.

Preotul îi aduse cutia. Titu scoase din ea fotografia lui Maud, în întregime goală.

— Sper că o vei distruge! spuse preotul cu ochii încruntaţi.

— Vreau s-o mai văd o dată. – suspină Titu cu ochii senini; i i!

— Dar în această clipă supremă. Dumnezeu se află lângă patul tău! ameninţă părintele.

— Bine, o s-o vadă şi el.

— Şi acum, spovedeşte-te, impuse preotul, smulgându-i din mână fotografia obscenă şi punând-o între filele cărţii de rugăciuni.

— Să mă spovedesc? Este chiar aşa de necesară această imonadă purgativă pentru suflet?

— Nu blestema, nenorocitule!

— Atunci şterge-o, imbecilule!

Şi se întoarse pe partea cealaltă, întorcând către popă partea unde îi injectaseră trei miliarde de bacili atenuaţi Vvaccinul lui Wright).

Popa ieşi. Pe scară desfăcu cartea de rugăciuni, roşind şi ferindu-se să nu fie văzut.

Nocera intră cu o mătuşă a lui Titu, o javră pe care o vedea foarte rar. În toate familiile există cel puţin câte o javră. Şi în familia mea la fel.

Era fericită că Titu murea. Şi totuşi plângea cu hohote.

— Dacă plângi, îi zise Titu, înseamnă că trebuie să mă însănătoşesc; dacă aş fi pe ducă, ai râde de fericire.

Un om aduse trei bombe de oxigen.

— Trei? Şi pentru ce trei – întrebă javra de mătuşă, una dintre acele javre de mătuşi care fericesc orice familie (şi pe a mea).

— Pentru ce trei? Şi dacă nu se consumă decât una? Farmacistul nu dă banii înapoi pentru cele neîntrebuinţate.

— Da.

— Şi nu scade nimic din preţul cu care le-a vândut?

— Nu.

— Ascultă, Nocera, strigă cu ultima suflare bietul Titu.

— Ia-o de aici pe scârbă aceea de femeie, că dacă nu, mă răzbun, îi arăt că nu mor.

Intră matadorul ştiinţei.

— Cum mai merge boala? Pleacă?

— Da, plec.

Şi muri.

Nocera, Maud proprietăreasa îngenuncheară în jurul patului, cu fruntea pe cuvertură, ca în cromolitografiile care reprezintă moartea lui Napoleon la Sfânta Elena sau a lui Camillo Benso conte de Cavour.

Şi iată cum poţi să te însănătoşeşti dacă ai înghiţit bacili de tifos şi ai fost tratat pentru septicemie, şi apoi pentru febră de Malta. Dar dacă faci cura clasică a tifosului, poţi muri de1 pneumonie galopantă.

La deschiderea testamentului, săvârşita de Pietro Nocera, asistă numai Maud, cu ochii roşii de plâns.

Titu scrisese clar «Mă ucid». Şi se omorâse pentru ea.

Pentru prima dată, Maud avea remuşcări.

— Dacă aş fi fost mai credincioasă, sau, cel puţin, dacă i-aş fi dat aparenţa că-i sunt credincioasă, acum…

— Nu vă mai necăjiţi, dudue, o încuraja Nocera.

— Remuşcarea e zadarnică. Mai bine duceţi-vă acasă şi dormiţi. Eu voi avea grijă de înmormântare.

Maud mai sărută o dată fruntea lui Titu, îşi fardă puţin buzele şi se duse acasă, în cămăruţa sa de fată, cu fereastra spre curte, în clădirea în care etajele de mai jos

exalau mirosul bucătăriilor savante.

Cu respectul datorit morţilor, tatăl o întrebă dacă în trusoul mortului nu s-ar putea găsi un demi-palton pentru el.

La domiciliul răposatului veniră medicul legist, care plecă imediat, şi un popă care stătu o jumătate de ceas.

— Bietul meu prieten era ateu, obiectă Nocera.

— Nu e nevoie ca mortul să fi fost credincios – declară preotul.

— E de ajuns ca cei care rămân să fie credincioşi.

— Drept să vă spun, eu…

— Dumneata nu, dar…

— În fine, cât o să coste?

— Douăzeci şi cinci de lire de fiecare preot.

— Câţi preoţi trebuie să fie pentru ca peisajul să se prezinte bine?

— Cel puţin opt.

— Deci; două sute de lire.

— Plus călugăriţele.

— Alea cât costă?

— Două lire de fiecare, cu luminările întrebuinţate; trei Lire cu luminările neîntrebuinţate.

— Şi câte trebuie?

— Asta face două sute de lire.

— Dar nu cu luminări noi.

— Odată ce trebuie să le aprindă, mi se pare că dacă au mai fost aprinse…

— Mai trebuie adăugate cincizeci de lire pentru covoarele de pluş roşu.

— Necesare?

— Indispensabile. Apoi slujba cu binecuvântarea.

— Să facem un preţ global. Ştiţi, strictul necesar.

— Slujbă, binecuvântări, covoare, o sută de lire.

Preoţii şi călugăriţele separat.

— Perfect.

— Puteţi să-mi daţi un acont pentru primele cheltuieli?

— Ajung două sute?

— Da.

— Ai mata grijă de tot?

— Da. Atunci pe mâine, la patru?

— La patru, părinte.

Apoi veni agentul Companiei de Pompe Funebre să se-nvoiască în privinţa dricului şi cailor. Nocera telefona Crematoriului, primi pe un funcţionar şi introduse şi pe un oarecare, ce era, în acelaşi timp profesor şi maestru.

— Eu sunt primul clarinet al muzicii «Armonia» şi pot să vă fac preţuri reduse. Avem un repertoriu ales de marşuri funebre; Gounod, Donizetti, Wagner, Petrella, Grieg şi Chopin. Avem şi un drapel social învechit, pe care nu se mai vede ce e scris; pare drapelul unei societăţi de binefacere, căreia răposatul l-ar fi lăsat printr-un legat, cu titlu de donaţie. Fiecare muzicant are un chipiu şi, ca un mic supliment, şi sabia.

— Cât costă cu sabie cu tot?

— Două sute de lire.

— Ne-am înţeles. Pe mâine, deci.

— Aţi ales bucăţile?

— Ce bucăţi?

— De muzică.

— Alege dumneata. Cele mai frumoase pe care le ai în prăvălie.

Aduseră sicriul.

Nocera scoase o pijama de mătase verde şi începu să îmbrace mortul.

Ápoi îl puseră în sicriu.

— Închidem chiar acum?

— Să închidem, dacă nu mai trebuie adăugat nimic.

Dricul staţiona la poartă. Cioclii coborâră sicriul şi-l băgară în dric cu eleganţă şi precizie, şi cortegiul porni. Balcoanele erau pline de curioşi, iar negustoresele flecăreau în faţa prăvălioarelor.

Un cioclu cu mustăţi stufoase deschidea cortegiul.

Apoi venea muzica, formată din opt flaute un clarinet două trompete două tromboane baterie şi triunghi o tobă mare un bas.

Apoi urmau călugăriţele îmbrăcate în verde.

Păreau o saiată ambulantă.

La rândul lor, veneau opt popi cântând psalmi. Unul dintre ei era şchiop.

Dricul, foarte respectuos şi încoronat cu Crizanteme moi ca penele de struţ. Cai acoperiţi de draperii galonate.

Maud, în doliu.

Nocera.

Multe femei, mulţi bărbaţi pe care Nocera nu-i văzuse niciodată.

Tatăl lui Maud, cu demiul lui Titu care îi stătea de minune.

Câteva femei din popor îşi făcură cruce la trecerea carului.

Alături de muzică înainta un băiat călare pe o bicicletă, şezând cu o pulpă pe şea, cu ambele picioare de aceeaşi parte, şi pedalând cu un singur picior.

Doi câini care îşi făceau anchete reciproce îşi continuară nestingheriţi ocupaţia.

— E sora mortului – zise elneva arătând-o pe Maud.

— Soţia.

— Amanta.

— E pasabilă.

— Are un…

— Şi nişte…

— E bătrână.

— Nu cred. Treizeci şi cinci.

— Şi mai mult.

— Ce face?

— Face pe…

— Ah, aşa a fost mereu.

— Şi el?

— Închidea un ochi.

— Şi deschidea punga.

— Dar cu eleganţă.

— Toţi băgau de seamă.

— A fost şi în puşcărie.

— Poliţe false.

— Şi din ce a murit?
— Ofticos.
— Sifilis.
— Adevărat?
— Şi încă altceva
— American.
— Rusesc.
— A umplut-o şi pe ea.
— Ba a luat-o el de la ea.
— Adevărat?
— Toată lumea ştie.
— Cunosc pe doctorul care îi trata pe amândoi.
— Ce ruşine!

Muzica, popii, călugăriţele, cortegiul se opriseră. Cioclii scoaseră sicriul şi-l duseră în biserică; apoi îl scoaseră şi-l băgară iar în dric.

Şi iar la drum.

Încet, încet.

Prea încet.

Înmormântarea ar trebui să fie făcută cu benzină; mortul în automobil şi cortegiul în motocicletă. Călugăriţele în motocicletă, muzicanţii în motocicletă, rudele inconsolabile în motocicletă.

Nocera se uită în urmă. Lumea se rărise, dar, totuşi, mai rămăsese îndeajuns.

Orice nenorocit care n-a primit niciodată un cuvânt de încurajare sau n-a reuşit să obţină, vreodată, un împrumut de două lire, e condus la cimitir de o falangă de persoane inconsolabile şi pe veci nemângâiate. Institutorul de clase primare primeşte elogiul funebru al inspectorului sau revizorului; avocatul de judecătorie de ocol primeşte salutul suprem de la decanul baroului; doctorul de plasă este deplâns ca o pierdere pentru ştiinţă. Acela pe care, toată viaţa, îl vedeai citind gazeta, singuratic, pe băncile din grădiniţa publică, după moarte va fi condus la «lăcaşul de veci» de vreo sută de prieteni intimi.

În timpul vieţii, omul e mereu ceva nesigur şi periculos; poate să fie vătămător, să trădeze, să-şi schimbe

opiniile, să-şi refacă testamentul. Mortul, însă, e ceva definitiv.

Dricul e urmat întotdeauna de toţi inamicii intimi ai răposatului; soţul de amantul soţiei; omul ucis în duel e condus de adversarul care l-a ucis; debitorul, de creditor.

Şi trecătorii îşi scot pălăriile.

Şi cortegiul trece mai departe.

— Mi-e milă de ea.

— O să se consoleze.

— Dar nu îndată.

— Când o să-şi găsească altul.

— Poate că-l şi are la îndemână.

— Numai unul?

— Bărbaţii se agaţă de orice.

— Mai ales de astfel de femei.

— Aşa fardată!

— Şi cu dinţi falşi

— Şi perucă.

— Ce lucrează?

— Lucruri pentru bărbaţi.

Cimitirul era aproape. Crematoriul îşi înălţa coşul de cărămidă albă.

Trecură de grilaj, se îndreptară spre cuptoare.

Stop.

Se scoate sicriul. Un domn pe care nu-l văzuse nimeni niciodată ţine un discurs.

Mai vorbeşte cineva?

Nimeni.

Doi servitori ai crematoriului iau sicriul, intră într-o sală albă, îl pun pe un cărucior care porneşte cu electricitate.

Supraveghetorul anunţă că intimii răposatului puteau să rămână. Maud rămase în capelă să se roage, iar Nocera se instală în faţa ferestruicii prin care se puteau vedea flăcările distrugătoare.

— O să dureze cel puţin un ceas, spuse funcţionarul.

Nocera îi dădu douăzeci de lire:

— Să fie bine copt.

— Lăsaţi pe mine.

Nocera nu vedea nimic. Deodată, cadavrul intră, gol de tot. Dar flăcările nu-l cuprinseră; şi totuşi se mişca, se contracta, se ghemuia.

„Deci e adevărat, gândea Nocera privind cu nerăbdare.

— Se ridică, ingenuchează, se contractează, se mototoleşte, ia poziţii obscene. Avea dreptate Titu. Păcat că nu e şi el aci să vadă. S-ar distra de minune. Duce mâna la frunte, ca şi când ar face salutul militar. Îşi apasă pumnii pe ochi, ca un foetus. Oare reînviază?”

Cadavrul îşi schimba culoarea, se sluţea, se prefăcea în cenuşă, se consuma.

Când operaţia se sfârşi, scoaseră căruciorul şi strânseră cenuşa cu o mistrie de argint.

Nocera adusese cele două urne sferice, iridescente; puse să le umple pe amândouă. Câteva fragmente de oase fură închise într-o urnă de pământ roşiatic şi aşezate într-un perete acoperit cu plăci de marmură sculptată.

Puse o urnă în buzunar, cealaltă în buzunarul de la pardesiu şi oferi braţul lui Maud. Ceilalţi se topiseră cu toţii.

— Unde mergem? întrebă Nocera, ajutând-o să se urce într-un taxi.

— Ar trebui să mă duc la croitoreasă pentru rochiile de doliu.

— Trebuie să vă aranjeze bine negrul.

— Aşa sper şi eu. Dar nu negrul opac. Îmi stă bine negrul lucios. O să-mi comand rochii de un negru lucios, aşa nu par de doliu.

Şoferul pornise spre oraş fără să mai aştepte indicaţii.

— Mie nu mi-e foame, zise Nocera.

— Eu n-aş putea să iau nimic – zise Maud. Nocera suspină, Maud suspină.

— De!

— Totuşi, nu poţi să posteşti o lună întreagă.

Mergem la restaurant?

— Eu nu mănânc.

— Puţină supă.

— Un ou.

Nocera spuse şoferului numele unui restaurant, şi Maud îşi aduse aminte că ar fi trebuit să plângă puţintel.

Şi plânse câtva, în timp ce Nocera, tăcut, îşi aducea aminte de spectacolul dantesc al cadavrului în cuptor.

Şi ajunseră la restaurant fără să bage de seamă. Toată ierarhia chelnerilor se repezi să ofere scaune şi să ia paltoanele. Lui Maud nu-i era foame. Mâncarea rămânea neatinsă1. Nocera nu putea să mestece. Dar, totuşi mâncară.

Plata: o sută optzeci de lire. Nu era scump, fiindcă luaseră şi potârnichi cu trufe şi lichioruri ca să poată stropi langusta.

— Ce trist e să te întorci acasă!

— Ce-ar fi dacă am merge la teatru?

— Mi s-ar părea un sacrilegiu.

— Dar noi nu mergem ca să ne distrăm, ci să nu ne gândim la durerea noastră.

— Ce joacă?

— *Pilulele lui Hercule*.

— E pornografie?

— Da.

După spectacol, Nocera o însoţi acasă, îi deschise poartaşi îi dădu să aleagă una dintre cele două urne.

— Mi-e egal, zise ea, luând una la noroc.

Niciodată nu s-a făcut mai uşor o împărţire de moştenire.

Nocera puse cealaltă urnă în buzunar şi se urcă iar în trăsură.

Biata femeie! Ce sărăcăcioasă i se părea acum casa aceea modestă, acum, după ce se obişnuise cu marile hoteluri ale metropolelor streine şi cu vilele moderne ale bogătaşilor T

Se întorsese la Torino de câteva săptămâni, după ce dansase sub cerul senegalez, şi puţină febră africană îi mai rămăsese în sânge. Se întorsese la Torino să se retragă din

viaţa aceea frământată, ca să se sigileze în camera aceea simplă în care crescuse.

Găsi vechi cărţi poştale ilustrate, cutii goale de bomboane, romane răsfoite şi stupide, caiete îngălbenite de stenografie, ştofe de cămăşuţe, panglici decolorate. Regăsi în memorie şi amintiri vechi; punctul precis unde Titu îi dăduse prima sărutare, uşa de care o proptise un bărbat, pe care nici măcar nu-l cunoştea bine ca s-o aibă, în după-amiaza aceea de vară în care toate vinele ei erau înfierbântate de dorinţi.

I se păru dulce, foarte dulce şi melancolic să se ascundă pentru totdeauna în camera aceea, să trăiască şi să moară din amintiri. Se închidea cu remuşcarea că nu-i fusese credincioasă lui Titu şi că nu-i dăduse, cel puţin, iluzia că-i era credincioasă. Dar acum îi oferă toată dragostea nesfârşită şi monopolul etern. Titu ar fi fost *ultimul amant*, cum dorise el în viaţă.

Întinse pe pat blana de *chinchilla*, pregăti un culcuş pentru căţeluşul viu care imita la perfecţie căţeii împăiaţi şi era nemângâiată pentru plecarea Pierinei, camerista enciclopedică.

Camera era plină de cuiere acoperite de etichetele multicolore ale vapoarelor şi hotelurilor. Blănurile şi mantourile răspândeau efluvii de *Avatar*.

Puse fotografia lui Titu pe o măsuţă, alături de urna cinerară, sferică şi iridescentă, plină de cenuşă.

Cenuşa aceea era Titu. Un picior? Capul şi un braţ? Cine ştie ce părţi îi reveniseră, prin împărţire! Două pulpe şi gâtul? Şi acum, totul îşi pierduse forma şi se transformase în praful acela cenuşiu-gălbui care părea pudra *Rachel*.

„În mijlocul acestor amintiri, gândea Maud, – mă pot pregăti de moarte”.

Nocera plăti doctorii, farmacistul. Compania de Pompe Funebre şi se duse la Parohie.

— Cât face?

Socoteala era gata pregătită şi chitanţată. Plăti fără să mai ceară vreo reducere, deşi un popă era şchiop.

Plăti şi pe celelalte persoane care se deranjaseră pentru înmormântare. Cine ştie pentru ce trebuie puse în mişcare atâtea persoane când moare cineva! O să vie şi ziua când cadavrele se vor arunca în canal, ca pisicile moarte.

Îndeplini ultimele, dispoziţiuni ale răposatului, trimise câteva bilete de mulţumire, strânse ultimele lucruri din camera lui Titu. Sub pat mai era încă o pereche de ghete.

Ah, ce spectacol dureros oferă ghetele morţilor! Obiectele acelea negre care păstrează încă forma a ce nu mai există!

Pietro Nocera nu avusese niciodată prilejul s-o vadă pe Maud; dacă ar fi văzut-o în mijlocul parizienelor electrizante, i-ar fi părut o provincială neînsemnată.

Însă, deoarece o văzuse prima dată la Torino, se simţi învăluitjde farmecul ei de călătoare impregnată de parfumul Parisului. Dragostea ei faţă de amantul bolnav îl mişcă; şi de la acest sentiment până la dorinţa de a o poseda, distanţa e foarte mică.

Într-o dimineaţă, trei zile după înmormântare – Magdalena îşi lua cafeaua cu lapte pe balconul dinspre curte.

când îi aduseră o scrisoare. O citi o singură dată şi scrise cu creionul, pe prima bucată de hârtie ce-i căzu în mână:

„*Scumpe Nocera*.

Corpul meu e ofilit. Nu mai pot să iubesc şi nu mai vreau să fiu iubită. Bietul Titu va fi ultimul meu amant, şi îi voi rămâne credincioasă pe vecie”.

Ziua următoare se aştepta la o altă scrisoare, dar nu primi nimic. Aşteptă două zile, cu o vie nelinişte epidermică.

De ce nu mai insistă Nocera?

— A venit o scrisoare pentru tine, Magdaleno.

— Mersi, papa.

Era o ultimă scrisoare înflăcărată a lui Nocera care o implora să se ducă la el acasă, pe o stradă aproape poetică

dintr-un cartier liniştit. Îi spunea că o iubeşte, că o doreşte, că are nevoie de ea, de carnea, de parfumul ei.

Magdalena rămase câteva clipe pe gânduri, apoi luă un cartonaş şi un plic, şi scrise calmă, cu un surâs primăvăratic: „Voi v era la tine la ora patru. Sărută-mă”.

Căută o coală sugătoare. Nu găsi niciuna. Se uită în jurul ei. Nu găsi nici măcar puţin nisip. Dar pe masă strălucea o sferă de sticlă, sidefoasă şi iridescentă, plină cu un praf cenuşiu-gălbui, ca pudra *Rachel*.

Magdalena o ridică îndată cu degetele ei delicate, o vărsă pe cerneală, agită praful, şi îndoind cartonaşul, o vărsă la loc, în urnă. Puse biletul în plic, îl dădu comisionarului, şi rămase o clipă gânditoare.

Îşi muşcă buza de jos ca s-o umezească, o şterse cu cea de sus, apoi le farda încet, savant, cu ruj.

Alese o clieiţă dintr-o legătură de chei; cheiţa care deschidea valiza piată, de cabină.

Se simţea cu sufletul uşor şi luminos ca o mantilă andaluză.

Fredonă o şansonetă cu gura închisă, şi, îngenuncheata înaintea nenumăratelor perechi de ciorapi, căută pe cei mai străvezii, acei care lasă carnea mai goală.

SFÂRŞIT

1. Tenebre – John Galsworthy – apărută.
2. Cabala mistică – Dion Fortune – sub tipar.
3. Legea lui Manu – sub tipar.
4. Înţelepciunea Chinei antice DO-IN – sub tipar.
5. Procesul – Franz Kafka – sub tipar.
6. Părintele mării – Blasco Vicente Ibáñez – sub tipar.
7. Enciclopedia ştiinţelor oculte – sub tipar.
8. Noi consideraţii asupra oracolelor şi sibilelor şi în special asupra lui Nostradamus-Theodor Bouys – sub tipar.
9. Coranul – sub tipar.
10. Introducere în Islam – Mevdudi – sub tipar.
11. Quo Wadis – Henrye Sienkiewicz – Sub tipar
12. Învăţăminte şi pilde din viaţa Profetului Muhammed-Altai Sibai – sub tipar

1. Captivă în insula vampirilor – Felix Celval –

apărută.

2. Tiranul – Edgar Wallace – apărută.

3. Ucigaşul misterios – W.S. Masterman – apărută.

4. Gentlemanul – Edgar Wallace – apărută.

5. Vrăjitorul – Edgar Wallace – sub tipar.

6. Vegetarienii amorului – Pitigrilli – sub tipar.

7. Lupul singuratic – J. Vance – sub tipar.

8. Căpcăunul – R. Machard – sub tipar.

9. Inimă furată – Gaston Leroux – sub tipar.

SOCIETATEA COMERCIALĂ CHRATER B. IMPORT-EXPORT S.R.L. VĂ STĂ LA DISPOZIŢIE CU SVERVICII DE CALITATE.

STRADA APOLODOR NR. 3 SECTOR 5 BUCUREŞTI

TELEFON: 81.66.72 TELEFON: 81.66.74 TELEFON: 81.66.90

Tiparul executat sub cd. 529 la „Romcart S.A”. Bucureşti